

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
НАПН УКРАЇНИ

Художнє проектування

Навчальний
посібник

КОНВІ
ПРІНТ
Київ – 2021

*Рекомендовано вченою радою
Інституту педагогіки НАПН України
(протокол №12 від 17 грудня 2020 року)*

Рецензенти:

Онищенко Н.О., кандидат фізико-математичних наук, учитель фізики та трудового навчання, вчитель вищої категорії, учитель-методист ліцею податкової та рекламної справи №21 м. Києва;

Сорочан Н.М., заступник директора з навчально-виховної роботи ліцею податкової та рекламної справи №21 м. Києва, вчитель вищої категорії, вчитель-методист.

Експерт:

Яценко В.С., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу навчання географії і економіки Інституту педагогіки НАПН України.

Вдовченко В.В.

Художнє проектування : навчальний посібник [Електронне видання].
Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. - 141 с.

ISBN 978-617-8124-22-9

Посібник “Художнє проектування” містить такі розділи: Вступ. Проектно графічна культура; 1. Художня та проектна графіка у дизайні; 2. Дизайн костюма; 3. Творчий проект з дизайну костюма; 4. Творчий проект з ландшафтного дизайну; Підсумкові заняття.

Під час засвоєння навчального матеріалу ви оволодієте особливостями художнього проектування в дизайні костюма та ландшафтному дизайні. Художнє проектування у графічному та веб-дизайні розкрито в підручнику “Основи дизайну” 10 кл. (2010); промислового дизайні та дизайні середовища у підручнику “Основи дизайну” 11 кл. (2012). У процесі художньо-проектної практичної діяльності — навчально-тренувальних вправах та під час виконання творчого проекту навчитеся: аналізувати, реконструювати проектні задуми дизайнерів костюма та ландшафтних дизайнерів, передавати авторські проектні задуми художньо-графічними засобами у формі дизайнерських проектів. Розробка творчих проектів з дизайну костюма та ландшафтного дизайну сприятиме оволодінню предметними компетентностями.

Виконання навчально-тренувальних проектних завдань, творчих проектів з дизайну костюма та ландшафтного дизайну подано із значною кількістю варіантів для диференційованого навчання, з урахуванням уподобань, художньо-естетичних смаків, рівнів складності навчального матеріалу, індивідуальних особливостей особистості кожного старшокласника та їх подальшого навчання на дизайнерських факультетах у вищих закладах освіти.

УДК 7.012(075)

© Вдовченко В.В., 2021

© Інститут педагогіки НАПН України, 2021

© КОНВІ ПРІНТ, 2021

ЗМІСТ

<i>Юні дизайнери!</i>	7
Вступ. ПРОЄКТНО ГРАФІЧНА КУЛЬТУРА	8
§ 1. Проєктно-графічна культура в архітектурі та мистецтві — джерело художньо-проєктної творчості	8
1.1. Історична трансформація художніх та проєктних зображень від найдавніших часів.....	8
1.2. Проєктна графіка епохи Відродження в Італії.....	13
1.3. Розвиток проєктної графіки у провідних академіях архітектури та мистецтва в Європі.	16
1.4. Архітектурна художня графіка епохи Відродження	24
1.5. Проєктна графіка епохи класицизму. Зародження інженерної графіки (нарисної геометрії та технічного креслення).....	28
1.6. Епоха модерну в стилістиці архітектурного креслення останньої пол. XIX — поч. XX ст.	35
1.7. Мистецтво академічної архітектурної графіки в Україні.	36
Розділ 1. ХУДОЖНЯ ТА ПРОЄКТНА ГРАФІКА У ДИЗАЙНІ	39
§ 2. Практика оволодіння художньою та проєктною графікою для дизайнерського проєктування	39
2.1. Проєктна графіка — точний і лаконічний спосіб подання інформації про якості створюваних об'єктів.....	39
2.2. Огляд різновидів графічних зображень, особливостей їх виконання і застосування	42
2.3. Проєктна графіка.	45
2.4. Графіка на різних етапах проєктування.	48

2.5. Рисунок (начерк, конструктивний, академічний, технічний, стилізований, формалізований)	50
2.6. Креслення. Ортогональне креслення. Аксонометрія. Перспектива. Графіка завершеного проєкту	50
2.7. Шрифтова графіка для художнього проєктування	51
§ 3. Проєктне моделювання та макетування в дизайні	53
3.1. Макет, модель, форескіз	53
3.2. Поняття про моделювання, моделі, макетування та макети.	54
Розділ 2. ДИЗАЙН КОСТЮМА	57
§ 4. Історія костюма, сучасні та перспективні проєкти дизайну костюма.	57
4.1. Дизайн костюма: ретроспектива, сучасний стан, перспективи	57
4.1.1. Історія костюма	57
4.1.2. Дизайн костюма у мистецтві.	57
4.1.3. Архітектура і дизайн костюма	59
4.2. Дизайн костюма — важлива складова «Дизайну менеджменту», «Імідж-дизайну», «Дизайну одягу»	60
4.2.1. «Імідж-дизайн» у дизайні костюма.	60
4.2.2. Дизайн костюма для неформальних ділових переговорів.	66
4.2.3. Дизайн костюма для ділової поїздки.	68
Розділ 3. ТВОРЧИЙ ПРОЄКТ З ДИЗАЙНУ КОСТЮМА.	69
§ 5. Структура, рекомендації для виконання творчого проєкту з дизайну костюма, зразки оформлення документації.	69
5.1. Структурування творчого проєкту з дизайну костюма	69
Майстер-класи за етапами проєкту створення ексклюзивних виробів.	71
5.2. Частина 1. Вступний оглядовий майстер-клас.	71

5.3. Частина 2. 1. Підготовчий етап. Пояснювальна записка (Обґрунтування теми. Історична та технічна довідка)	71
5.4. Частина 3. 2. Дизайнерський та конструкторський етап. 3. Технологічний етап. Проектування послідовності виготовлення виробу.	76
5.5. Частина 4. 4. Етап виготовлення виробу. Зовнішній вигляд виробу.. . . .	79
5.5. Частина 5. 5. Завершальний етап.	80
5.6. Частина 6. Огляд зразкових ексклюзивних виробів творчих проєктів з дизайну одягу...	86
Розділ 4. ТВОРЧИЙ ПРОЄКТ З ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ.	86
§ 6. Структура, рекомендації для виконання творчого проєкту з дизайну, зразки оформлення інформаційних матеріалів, дизайнерських проєктів.	86
6.1. Структурування творчого проєкту з ландшафтного дизайну.	86
6.2. Ландшафтний дизайн проєкту за індивідуальним вибором (в 6 частинах). Частина 1. Майстер-класи за етапами проєкту. 1. Підготовчий етап. Пояснювальна записка. Картки завдання для проєктів з ландшафтного дизайну.	88
§ 7. Навчально-тренувальні вправи з ландшафтного дизайну.	90
7.1. Географічне розташування ландшафтних об'єктів на карті України	90
7.2. Характерні особливості широко відомих дендропарків України	90
7.3. Аналіз ландшафтних об'єктів. На прикладі вибраних областей України	92
7.3.1. Ландшафтні об'єкти Чернігівської області.	92
7.3.2. Національний історико-культурний заповідник «Качанівка»	93
7.3.3. Ландшафтні об'єкти	95
7.3.4. Парк Перемоги (Черкаси, Черкаська область)	96
7.3.5. Черкаський міський парк «Сосновий Бір».	97

7.3.6. Корсунь-Шевченківський державний історико-культурний заповідник	100
7.4. Аналіз проєктних ситуацій ландшафтних об'єктів місцевого значення.	101
§ 8. НТВ пошуково-пізнавального характеру на широко відомих прикладах.. . . .	102
8.1. Качанівський дендропарк Ічнянського району Чернігівської області.	103
8.2. Лозоватський дендрологічний парк в Шполянському районі Черкаської області	104
8.3. Державний дендрологічний парк «Тростянець» НАН України Чернігівської області.	105
ПІДСУМКОВІ ЗАНЯТТЯ	107
§ 9. Захист та презентація творчого проєкту	107
9.1. Захист та презентація учнівських творчих проєктів	107
9.2. Підведення підсумків оволодіння художнім проєктуванням в дизайні костюма, ландшафтному дизайні	107
ДОДАТКИ.	108
Світ професій.	108
Використана та рекомендована література.. . . .	128
Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів старших класів	133
Скорочення у тексті навчального посібника:	
НТВ — Навчально-тренувальні вправи	

ЮНІ ДИЗАЙНЕРИ КОСТЮМА ТА ЛАНДШАФТНІ ДИЗАЙНЕРИ!

У спецкурсі «Художнє проектування» ви ознайомитесь із особливостями художнього проектування, оволодієте навичками художнього проектування костюма та об'єктів ландшафтного дизайну. В процесі практичної діяльності за визначеними технічними умовами ви навчитесь передавати авторські проєктні задуми художньо-графічними засобами у формі дизайнерських проєктів, розробка яких сприятиме оволодінню предметними компетентностями, визначеними навчальною програмою спецкурсу.

Виконання навчально-тренувальних проєктних завдань, творчих проєктів з дизайну костюма та об'єктів ландшафтного дизайну сприятиме широкій варіативності та диференціації навчання, з урахуванням уподобань, рівнів складності навчального матеріалу, індивідуальних особливостей особистості кожного юного дизайнера.

Ви оволодієте основними засобами проєктної графіки для дизайн-проєктування у дизайні костюма та ландшафтному дизайні, засвоївши при цьому основи художньо-графічної культури.

У розділі «Дизайн костюма» ви ознайомитесь з цілісним процесом дизайнерської розробки ексклюзивних та серійних виробів проєктно-графічними засобами у навчальних умовах, за взірцями дизайнерських етапів проєктування. Ви зможете також реалізувати власний творчий потенціал під час розробки особистісно привабливого об'єкту проєктування. Шлях проєктної пропозиції професійного дизайнера до виробничого зразка і серійного виробу пролягає через значні обсяги художньо-графічної документації дизайнера одягу, конструкторської проєктної документації інженера-конструктора індпошиву та масового виробництва, технологічної документації технолога та технічної документації для індпошиву та легкої промисловості.

Ви оволодієте також основами навчального:

- художньо-графічного документування, як дизайнер;
- конструкторського документування, як інженер-конструктор,
- проєктування технологічної документації для виготовлення в матеріалі особистої розробки, як технолог;
- навчитесь читати технічну документацію та працювати за нею, як макетувальники, робітники-виконавці експериментальних цехів індпошиву та масового виробництва.

Сфера життєдіяльності та відповідні їй види дизайну, з якими ви познайомитесь під час вивчення спецкурсу — «людина — людина» розкриє привабливі для вас види дизайну: «Дизайн костюма», «Імідж-дизайн», «Дизайн візажу», «Дизайн менеджменту», «Дизайн маркетингу».

Оволодіння основними вміннями та компетентностями під час вивчення розділів спецкурсу «Художнє проектування» за видами дизайну — «Дизайн костюма», «Ландшафтний дизайн», дизайнерські навчальні розробки та втіленні їх у матеріалі особистих творчих проєктів буде відмінною базою для завершального етапу профільного навчання загальнотехнологічного спрямування за напрямом «Дизайн».

ВСТУП

ПРОЄКТНО-ГРАФІЧНА КУЛЬТУРА

§ 1. ПРОЄКТНО-ГРАФІКА В АРХІТЕКТУРІ ТА МИСТЕЦТВІ — ДЖЕРЕЛО ХУДОЖНЬО- ПРОЄКТНОЇ ТВОРЧОСТІ

1. Чому художні та проєктні зображення в архітектурі та мистецтві вважають витоками сучасних художньо-проєктних зображень в дизайні?
2. Як скульптурні форми давнини трансформувалися в сучасні дизайнерські та архітектурні форми?
3. Який вплив видів архітектури та мистецтва, їх течій на розвиток дизайнерських шкіл в Європі?
4. Чи можна вважати панорамні зображення оповідальних сюжетів Стародавнього Єгипту художньо-графічними моделями, схожими із сучасними мультимедійними презентаціями.

1.1. Історична трансформація художніх та проєктних зображень від найдавніших часів.

Кожен вид архітектури та мистецтва має свою специфіку, свій образний стрій, мову виразності, у межах якої він існує. Художній образ може бути вираженим своєрідною професійною мовою для проєкування: звуків — у музиці, пластичних рухах — у хореографії, слова — у літературі, кольору — у образотворчому мистецтві, графічних (начерки, ескізи, креслення, наочні зображення) чи об'ємно-пластичних форм (макети, моделі, пошукові виробничі зразки) — у архітектурі, техніці, дизайні, скульптурі) тощо.

Вид архітектури та мистецтва, їх течії, характерний для них художній образ обумовлюють вибір засобів виразності, матеріалів, технологію чи техніку виконання. В дизайні, як і в будь-якій іншій художньо-проєктній творчій діяльності, історично склалися і постійно розвиваються притаманні для неї мовні засоби, прийоми, художня техніка зображення та технологія моделювання і макетування, притаманні їй матеріали, інструменти, технічні пристрої. Варто взяти до уваги, що будь-який вид дизайну не можна розглядати без його вза-

---

емодії із графічним дизайном, тим більше, зараз, у комп'ютерну та інтернетівську епоху — без веб-дизайну. Дизайн є результатом гармонізації проєктувальником навколишнього середовища і середовища людини для життя й відпочинку.

Наприклад, заповідні зони природи передбачають щонайменше втручання в ландшафтні процеси. Ландшафтний дизайн має за мету проєктування гармонізованого природного середовища на багато років, враховуючи той факт, що ландшафтний проєкт частіше всього в повній мірі матеріалізується протягом десятків, сотень років. Будівельні сучасні технології мають у своєму арсеналі надсучасні засоби прискореної реалізації проєктів, а в ландшафтному дизайні центральними елементами є зрілі насадження з дерев — до 200-300 років, обрамлені деревами водойми, палацово-паркові комплекси на великих територіях.

Дизайн, незважаючи на різні об'єкти проєктування, включає словесне моделювання проєктних вимог, задуму, ідеї, образного визначення; графічних зображень у формі дизайнерського проєкту; виконання пошукових та чистових макетів, моделей. Захист дизайнерського проєкту має за мету письмове обґрунтування та усну презентацію з допомогою сучасних електронних засобів.

***Дизайнерська графіка** — графічний образ проєктної ідеї дизайнера в кресленні з масштабом, детальне розроблення об'єкту дизайну. Стильові начерки окремих елементів об'єктів проєктування відрізняють дизайнерську графіку від інженерної графіки. Сучасну дизайнерську графіку поділяють на традиційну, в минулому — на паперових носіях і сучасну, цифрову (на електронних носіях). Традиційну графіку виконують олівцями, фарбами на папері. Цифрова — використовує електронні, обчислювальні системи та графічні програми зображення.*

Майстерне володіння дизайнером графічною мовою під час площинного проєктування, об'ємно-пластичною мовою під час об'ємного моделювання та макетування, мовою слова під час опису, обґрунтування, захисту та презентації проєкту — найважливіша умова для втілення дизайнерського задуму в матеріалі.

Графічна мова, як і мова слова, має глибоке історичне минуле. З давніх-давен люди відтворювали у графіці (наскельні зображення, розписи кераміки та житла) свої думки, почуття, світогляд. З допомогою графіки художники, проєктувальники залишили на століття, тисячоліття набуту інформацію. Графічно відтворену інформацію ми

маємо змогу сприймати, аналізувати й розуміти, незважаючи на тисячолітній плин часу.

Графічна мова є однією з універсальних, зрозумілих мов, що на-працьована людством. У наш час важко уявити, як можна щось сконструювати, створити в матеріалі, не володіючи графічним мистецтвом, адже перш ніж щось побудувати, виготовити, потрібно спочатку його уявити, а потім висловити чи намалювати, накреслити.

Розглянемо витoki дизайнерської графіки. Еволюція проектно-графічної культури відображена на взірцях храмових та палацово-паркових комплексів, важливими елементами яких і є тогочасні архітектурні проекти парків, а нині ландшафтні дизайнерські проекти. Стародавній і сучасний дизайн костюма слід розглядати також у контексті архітектурних стилів та мистецьких течій кожної епохи.

У Стародавньому Єгипті, Греції, Римі архітектори користувалися кресленнями, шаблонами, моделями.

У XIII ст. архітектура на папері ще не має масштабу. Необхідність у ньому виникає пізніше, але в цей час вже широко застосовують метод пропорціонування. Архітектурна графіка цієї доби нагадує сучасну технічну ілюстрацію, технічний ескіз. Саме за такими кресленнями виконували стовпи-опори, готичні вікна, навіть тесали камені необхідних профілів. До XV ст. архітектор або майстер поєднував у своїй особі двох фахівців — проектанта і будівничого.

Картка 1. Візуалізація художньо-проектної творчості: від наскельних рисунків до проектів. 1.1. Первіснообщинний лад. Наскельні рисунки. Для порівняння: 1.2. Комплекти сучасних плакатів для навчання ушу, бойовим мистецтвам, військової підготовки із схематичними малюнками людей. 1.3. Стародавній Єгипет. Малюнки в поховальній камері невідомої особи 1500 р. до Р.Х. 1.4. Стародавня Греція. Вазопис. 1.5. Римська імперія. Плани: 5.1. Терми імператора Тіта. 5.2. Базилика Максенція, Рим. 5.3. Місто Геркуланум, театр. 5.4. Терми Діоклетіана. 1.6. Середньовіччя: 6.1. Вірменія. Середньовіччя. План храму Звартноц в Вірменії. 643-652 рр. Рівнобічний хрест вписано в ротонду. 6.2. Візантія. 1. План церкви Сергія и Ваха в Константинополі. План базилики Св. Дімитрія в Салоніках 4 ст. н. е. 6.3. Іспанія. 1. План церкви Св. Клементя в Таулі, Лерида, Lérida. 2. Примітивний план монастиря Санто Домінго де Сінос, 12 ст. 3. Сан-Мартін-де-Фроміста. На Каміно де Сантьяго, висунуте королевою Наварри, 1066 р. 4. План церкви Сан Ісідоро де Леон. 1. 7. Романика і готика: 7.1. Доба готики у Франції. План абатства в Клюні 13 ст. 7.2. Альбом зразків Віллара де Оннекура, початок XIII ст. Катедральний собор в місті Лан (Ена), план. 7.3. Шедевр креслень готики. Зразки

планів готичних соборів. 3.1. Церква Богородиці, Трір, Німеччина. Фіксаційний план. 3.2. Собор в Тюрне. 3.3. Любек, план собору Марієнкірхе доби готики. 3.4. Британія, Уельс, готичний катедрал. 1.8. Доба Київської Русі. Еволюція спрощень у планах XII ст. у давньоруській архітектурі. 8.1. Кирилівська церква, 12 ст., Київ, поземний план. 8.2. Церква Покрова на Нерлі. Поземний план 1158 р. 8.3. Церква Благовіщення у Аркажах на озері М'ячині поблизу Великого Новгороду, 1179 р., поземний план. 8.4. Церква Спаса на Нередиці, поземний план (вибудована 1198 р.). околиця Великого Новгороду.

Світ професій. Архітектор.

Словник-довідник: архітектура, мистецтво, дизайн, художній образ, графічні проектні зображення.

НТВ. 1. Мультимедійна презентація історичних панорамних зображень

Завдання 1. Мисливські наскельні зображення і сучасні графічні навчальні плакати (ушу, бойових мистецтв, військової підготовки)

1. Поділіть на окремі сцени історичні наскельні зображення сюжетів полювання в печерах, у яких проходила підготовка мисливців.
2. Доберіть комплекти сучасних плакатів для навчання ушу, бойовим мистецтвам, військової підготовки із схематичними малюнками, схожими на наскельні зображення сюжетів полювання в печерах.
3. Проведіть паралельний аналіз прадавніх художніх образів наскельних зображень сюжетів полювання в печерах і сучасних навчальних зображень плакатів для навчання ушу, бойових мистецтв, військової підготовки.
4. Обґрунтуйте висновок: наскельні зображення тварин і мисливців є архетипом для сучасних плакатів, слайдів для мультимедіа.

Картки: 1. Наскельні рисунки. 2. Комплекти сучасних плакатів для навчання ушу, бойових мистецтв, військової підготовки із схематичними малюнками людей.

Завдання 2. Панорамні оповідальні зображення сюжетів Стародавнього Єгипту в динамічній слайд-презентації з музичним оформленням.

1. Виберіть із історичних джерел панорамні зображення оповідальних сюжетів Стародавнього Єгипту.
2. Художньо-графічними моделями розповіді поділіть на окремі сцени — слайди.
3. Подайте слайди розповіді оповідальних сюжетів Стародавнього Єгипту у формі сучасної мультимедійної презентації.
4. Доберіть музику для супроводу мультимедійної презентації.

Картки: 3. Стародавній Єгипет.

Завдання 3. Панорамні оповідальні зображення сюжетів у вазописі Стародавньої Греції в динамічній слайд-презентації з музичним оформленням.

1. Виберіть із історичних джерел панорамні зображення оповідальних сюжетів у вазописі Стародавньої Греції.
2. Художньо-графічні моделі розповіді поділіть на окремі сцени — слайди.
3. Подайте слайди розповіді оповідальних сюжетів Стародавньої Греції у формі сучасної мультимедійної презентації.
4. Доберіть музику для супроводу мультимедійної презентації.

Об'єкти практичних розробок: комплекти графічних слайдів, динамічні слайд-презентації з музичним оформленням.

Картки: Стародавня Греція. Вазопис.

Творчі завдання.

Завдання 1. Порівняльний аналіз творів проєктувальників, які синтезували в своїй художньо-проєктній творчості вираження творчого задуму в слові, музиці, архітектурі, скульптурі, техніці.

Художній образ виражається своєрідною професійною мовою: звуків — у музиці, пластичних рухів — у хореографії, слова — у літературі, кольору — у образотворчому мистецтві, графічних (начерки, ескізи, креслення, наочні зображення) чи об'ємно-пластичних форм (макети, моделі, пошукові виробничі зразки) — у архітектурі, техніці, дизайні, скульптурі) тощо.

1. Назвіть проєктувальників, які могли на високому рівні професійно виражати сформовані ними художні образи у декількох видах мистецтва — літературі, музиці, техніці.
2. Чому вітчизняному авіаконструктору О. Антонову (1906-1984) так необхідне було образотворче мистецтво, зокрема, акварельні малюнки?
3. Академік Т.Г. Шевченко (1814-1861) мав художню академічну освіту, а уславив себе і в поезії, прозі, драматургії. Обґрунтуйте синтез мистецтва і літератури в його художньо-проєктній творчості.
4. Мікеланджело Буонарроті (1475-1640) був професійним скульптором. Чому папа римський, буквально, примусив його розписувати стелю у Ватикані й окреслив перед ним низку архітектурних завдань. А майстер іще й виражав свої художні образи в поезії.

Завдання 2. Обґрунтування витоків проєктної школи.

Витоками Римської школи проєктувальників були Єгипет чи Греція? Обґрунтуйте на основі історичних джерел і документів.

Контрольні запитання

1. Дизайн включає: словесне моделювання проєктних вимог, задуму, ідеї, образного визначення; графічне моделювання у формі дизайнерського проєкту; виконання пошуківих та чистових макетів, моделей. Захист дизайнерського проєкту має письмове обґрунтування та усну презентацію з допомогою сучасних електронних засобів. Чи можна в сучасних умовах обійтися в художньо-проєктній творчості без словесного вираження художнього образу, його оцінки й презентації? Обґрунтуйте відповідь.
2. Перші художньо-проєктні зображення збереглися на камені, у фресках, у папірусах. Назвіть першоджерела — назви документів та музеї, у яких вони зберігаються.
3. Чи можна вважати наскельні зображення художньо-проєктними, а не просто образотворчими, з огляду на те, що сюжети полювання зображувалися в печерах, у яких проходила підготовка мисливців. Обґрунтуйте наскельні зображення тварин і мисливців, як архетип сучасних плакатів для навчання, слайдів для мультимедіа.
4. Середньовічну Вірменську архітектурну школу можна віднести до Східної чи Західної? На чому базується ваше обґрунтування відповіді?
5. З чим у проєктуванні Стародавнього Єгипту, Греції, Риму пов'язано застосування масштабу і пропорціювання. Візьміть до уваги — метричної системи (мм, м, км) в ті часи ще не існувало.

1.2. Проєктна графіка епохи Відродження в Італії

Італійську проєктну графіку епохи Відродження доцільно розглядати, починаючи з аналізу чинквеченто — періоду кінця Високого Відродження і Пізнього Відродження (італ. cinquecento — букв. п'ятсот, а також 1500-ті роки), італійська назва XVI ст. та кватроченто, а потім у 16 столітті період виникнення стилю маньєризм і раннього бароко.

Картка 2. Чинквеченто. Яскраві представники, їх роботи. 2.1. Рафаель. Два Філософи, деталь фрески «Афінська школа», Ватикан. 2.2. Темп'єто, храмик-ротонда у дворіку монастиря Сан П'є-тро ін Монторіо, Рим. 2.3. Д. Браманте, проєкт собору Св. Петра, 1-й варіант споруди. 2.4. Карадоссо, архітектор Д. Браманте, 1506, Національна галерея мистецтв, Ва-

---

шингтон. 2.4. Леоне Леоні. «Геркулес перемагає гідру» пам'ятна медаль, середина 16 ст. 2.5. Пінакотекa Ватикану, зала з картинами Рафаеля. 2.6. Церква Санта Марія пресо Сан Сатіро, Мілан. 2.7. Вілла Мадама, Рим, покинута недобудованою. 2.8. Палаццо Канцеллерія, Рим. 2.8. Леоне Леоні. медаль «Мікеланджело Буонарроті». Реверс з фігурою-уособленням постійних творчих пошуків, 1561 р. 2.9. Малюнок Мікеланджело, Галерея Уффіці. 2.10. Мікеланджело, план центричної споруди, каза Буонарротті, Флоренція. 2.11. Веронезе, Лівія да Порто Тьене з дочкою, Балтімор. 2.12. Веронезе, Венера і Марс, Метрополітен-музей, Нью-Йорк.

Картка 3. Кватроченто. Яскраві представники, їх роботи. 3.1. Битва при Ангіарі, копія твору Леонардо роботи Рубенса, Лувр, Париж. 3.2. Джорджоне (можливо, портрет поета Антоніо Броккардо), 1510 р. Музей образотворчих мистецтв (Будапешт). 3.3. Дож Себастьяно Веньєр — герой бою при Лепанто. 3.4. Тиціан. Портрет Раннучо Фарнезе, Вашингтон. 3.5. Автопортрет Баччо Бандіnellі Музей Гарднер, Бостон, США. 3.6. Доменіко Беккафумі, Свята Трійця, триптих, 1513 р. Національна Пінакотекa, Сієна. 3.7. Джуліо Романо, фреска «Загибель Гігантів». 3.8. Портрет аристократа з Флоренції, Художній музей (Сент-Луїс), Міссурі, США

Картка 4. Маньєризм. 4.1. Маньєризм в архітектурі й виникнення палладіанства.

1. Джуло Романо, фасади палацу дель Те. 2. Палладіо. Вілла Ротонда. 3. Палладіо. Церква Іль Реденторе. 4. Фасади палацу дель Те. 5. Сходи Бібліотеки Лауренціана, Флоренція. 6. Брама палацу дель Те. 7. Двір палацу дель Те. 8. Фронтиспіс видання «Чотири книги про архітектуру», 1728 р. 9. Пантеон в римі. Реконструкція плану Палладіо. 10. Храм Венери у Римі. Реконструкція Палладіо. 11. Зразок фасаду з палладіанським вікном.

4.2. Наслідки маньєризму. 1. Худ. Джованні Баттіста Франко, гравюра «Мертвий Христос і янголи». 2. Гравюра Егідіуса Заделера за твором Ханса фон Аахена «Портрет імператора Рудольфа II». 3. Ель Греко. «Стигмати Св. Франциска Ассізького». 4. Архітектори Доменіко Б'юндо і Антоніо Амато. Брама фортеці в місті Мессіна, Італія, маньєризм. 5. Автопортрет Арчімбольдо

В архітектурній графіці XV-XVI ст., поряд із завершеними проектами самостійну художню цінність мають також начерки, ескізи, рисунки Леонардо да Вінчі, Мікеланджело Буонарроті, Рафаеля Санті та ін.

Яскравим наочним прикладом високого рівня проектної графіки є доба бароко в Італії у архітектурі, як джерела наступної художньо-проектної творчості є обрані плани архітектурних пам'яток італійських архітекторів.

Картка 5. Доба бароко в Італії. 5.1. Бароко у світовій проектно-графічній культурі

<p>Європа</p> <ul style="list-style-type: none"> • Австрійське бароко • Англійське бароко • Річпосполитське бароко • Португальське бароко • Чеське бароко • Словацьке бароко • Нідерландське бароко • Фламандське бароко • Французьке бароко 	<ul style="list-style-type: none"> • Німецьке бароко • Іспанське бароко • Італійське бароко • Сицилійське бароко • Сарматське бароко • Українське бароко • Віленське бароко • Російське бароко (Московське бароко) • Петрівське бароко 	<ul style="list-style-type: none"> • Єлизаветинське бароко • Сибірське бароко • Наришкінське бароко • Строгановський стиль • Голіцинське бароко) <p>Америка</p> <ul style="list-style-type: none"> • Андське бароко • Мексиканське бароко <p>Азія</p> <ul style="list-style-type: none"> • Османське бароко • Філіпінське бароко
--	---	---

5.2. Обрані плани архітектурних пам'яток італійських архітекторів. 1. Джакомо да Віньола. Вілла Джулія. 2. Франческо Борроміні. План церкви Св. Карла Борromeо у чотирьох фонтанів. 3. Турин. Палац Ступініджі з двома почесними дворами, план (Філіппо Ювара і Жермен Бофран). 4. Філіппо Ювара, Королівський палац для Мадрида, план першої черги. 5. Мікеле Санмікелі. Каплиця Петруччі, церква Сан Доменіко, Орв'єто, повздовжний розріз і план

5.3. Філіппо Брунеллескі (1377-1446). 5.4. Леон-Баттіста Альберті (1440-1472)

5.5. Леонардо да Вінчі (1452-1519). Композиція центричної купольної будівлі.

5.6. Мікеланджело Буонарроті (1475-1564). 5.6.1. Проєкт плану церкви Сан Джованні деї Фьорентіні для Риму (варіанти): 1. Проєкт плану церкви Сан Джованні деї Фьорентіні (Івана Хрестителя для флорентійців) для Риму. 2. Варіант плану церкви Сан Джованні деї Фьорентіні для Риму (не здійснено). 3. Проробка вівтарної частини.

5.7. Санті Рафаель (1483-1520). Станси Рафаеля. «Заручення Діви Марії».

Словник-довідник: мистецтво Італії, чинквеченто.

Рекомендована література

1. Універсальний словник-енциклопедія / Гол. ред. ради академік НАНУ М. Попович. — 4-те вид., виправл., доп. — Видавництво «ТЕКА». — 2006.

Електронні джерела. Портали: «Історія», «Культура», «Мистецтво», «Архітектура», «Живопис», «Скульптура».

1.3. Розвиток проектної графіки у провідних академіях архітектури та мистецтва в Європі

Великий вплив на розробку і становлення проектної графіки, як художньо-графічної мови між архітектором і замовником, архітектором і будівельниками був від архітектурних шкіл. Потреба нових забудов у великій кількості спонукала до виникнення європейських архітектурних шкіл і вимагала розвинутої методики креслярської підготовки учнів архітектора. Виникають академії архітектури і мистецтва в Європі на початку XVI ст.: Флорентійська академія мистецтв, 1561; Академія святого Луки, Рим, 1593; Академія в Парижі, 1648; Петербурзька академія мистецтв, 1757; перша академічна школа в Англії, 1768; Московська Школа рисунку, відносно до мистецтв і ремесел, 1825. Саме у цих закладах освіти розроблялися, а потім впроваджувалися в проектну практику специфічні для архітектурної графіки технічні прийоми креслення, відмивки тушшю, лінійного і штрихового рисунку пером та олівцем і т. д.

Картка 6. Флорентійська академія мистецтв, 1561 (італ. Accademia di belle arti di Firenze) — художній навчальний заклад і музей в місті Флоренція. Козімо I Медічі, Джорджо Вазарі, Альоло Бронзіно, Бартоломео Амманаті. 1. Боттега, як попередниця художніх академій. 2. Флорентійська академія мистецтв, фасад на площу Сан Марко. 3. План Флоренції Бонсіньорі. Деталь з зображенням. 4. Церква Сантіссіма Аннунціата, фасад на міську площу. 5. Колишній монастирський дворик, нині дворик академії. 6. Лоджія на вулицю Рікасолі. 7. Флорентійська академія мистецтв, бібліотека художнього закладу. 8. Парадні сходи Флорентійської академії. 9. Фаянсовий люнет «Мадонна зі святыми Іваном Хрестителем та Марією Магдалиною». 10. Фаянсовий люнет «Мадонна і янголи». 11. Мікеланджело Буонарроті, «Скутий раб». 12. Декор стелі каплиці. 13. Фреска «Свята Родина на шляху до Єгипту». 14. Бічна декоративна панель. 15. Плафон (живопис), декор стелі в каплиці

Картка 7. Академія святого Луки, Рим, 1593 — об'єднання художників. 1. Лука Джордано (1632-1705). Вигнання із раю. 2. Гверчіно, Євангеліст Лука, який малює Діву Марію

Картка 8. Учні-українці. Академія святого Луки в Римі: Білявський Остап (1740-1804), Станіслав Строїнський (1719-1802)

Картка 9. Франція, доба Відродження. 1. Лув'їжі Ванвітеллі. Палац Казерта, поземний план. 2. План замку Шамбор. 3. Жан Бюлан, проєкт перебудови замку Шенонсо, бл. 1572 (креслення Андре Дюсерсо 1579). 4. Проєкт розбудови палацу Тюльєрі 1579 з овальними вестибюлями, не здійснено (креслення А. Дюсерсо).

Картка 10. Академія образотворчих мистецтв, Австрія, (1692). 6. Галерея Академії. Вибрані твори. 7. Сандро Ботічеллі, Мадонна з дитиною та два янголи. 8. Тіціан, Тарквіній Секст і Лукреція. 9. Антоніс ван Дейк, Автопортрет. 10. Ян Венікс, Біла пава. 12. Ян Асселейн, Берег річки з пастухами. 13. Франческо Гварді, Площа Святого Марка у Венеції. 15. Ієронім Босх, Страшний суд. Триптих. 1504.

Картка 11. Петербурзька Академія мистецтв (Імператорська академія мистецтв), 1757. Науковий і навчальний заклад, заснований у Петербурзі в 1757. 1. Худ. Ф. Рокотов. Граф І. І. Шувалов. Ермітаж. 2. Жак-Франсуа Блондель. Проєкт Академії мистецтв для Москви, замовлений І.І. Шуваловим, фасад. Перероблений для Петербурга. 3. Санкт-Петербурзька академія мистецтв. 4. Арх. Валлен Деламот. Центральна частина фасаду Академії мистецтв, проєкт 1773. 5. Петербурзька академія мистецтв і набережна з єгипетськими сфінксами, фото кінця 19 ст. 6. Худ. Д. Левицький. Портрет архітектора Олександра Кокорінова, автора поземного плану Академії мистецтв. 7. Бібліотека академії на початку 20 ст. 8. П. Шиллінговський. Екслібрис бібліотеки Петербурзької Академії мистецтв, офорт 1925. 9. Петербурзька академія мистецтв, марка, 200 років з року заснування 1757-1957. 10. Друга Антична галерея Імператорської Академії мистецтв. 11. Роберт Кер Портер. «Академія мистецтв від Англійської набережної», з видання 1813. 12. Карл Беггров. «Петербурзька академія мистецтв і Рум'янцевський обеліск (до створення скверу)». 12. Фото 1903 року

Картка 12. Музей Тараса Шевченка. Петербурзька Академія мистецтв (Імператорська академія мистецтв)

Світ професій. Мистецтвознавець.

Словник-довідник: бароко, академії архітектури і мистецтва в Європі на початку XVI ст.

НТВ. 2. Огляд творчості українця Остапа Білявського, учня Академії святого Луки (Рим) та його вчителя Станіслава Строїнського.

Завдання 1. Проаналізувати життєвий шлях Остапа Білявського та його вчителя Станіслава Строїнського.

Завдання 2. Знайти вказані в довідковому матеріалі твори Остапа Білявського та Станіслава Строїнського і охарактеризувати їх:

1. Остап Білявський славився як один із восьми найвідоміших малярів Львівського цеху. Які роботи і чому принесли йому таке визнання?
2. Станіслав Строїнський був художником-монументалістом, а Остап Білявський — портретистом. Охарактеризуйте вплив художньої манери письма

Галичини доби бароко та раннього класицизму робіт Станіслава Строїнського на портрети Остапа Білявського.

Об'єкти практичних розробок: реферат-дослідження, мультимедійна презентація.

Творчі завдання.

1. Учнями Станіслава Строїнського були також живописці Юзеф Язвинський, Юрій Радивилівський, монах-паулін Марцелій Добженівський. Охарактеризуйте їх життєвий шлях та творчість, манеру письма, їх художні образи Галичини доби бароко та раннього класицизму.
2. Серед учнів Остапа Білявського був найбільш відомий Юрій Глогівський. Що перейняв він від художньої образності вчителя і що було його авторського в новому стилі письма?
3. Назвіть і охарактеризуйте представників сакрального і світського живопису Львова останньої третини XVIII ст.
4. Монументальний живопис західноєвропейської традиції. Мистецтвознавчий огляд з позицій дослідників минулого і сучасності.
5. Підготуйте огляд діяльності представників монументального живопису західноєвропейської традиції у Львові XVIII ст.
6. Наприкінці 1790-х — поч. 1800-х рр. О. Білявський створив галерею портретів вірменських латинських архієпископів: Іоана Шимоновича (1802), Вартануса Гунаняна (1802) та ін. Проаналізуйте зазначені роботи.

Контрольне запитання. У яких музеях Львова зберігаються більшість творів портретного живопису О. Білявського?

Рекомендована література

1. Лильо О. Штрихи до біографій представників сакрального і світського живопису Львова останньої третини XVIII ст. — С. 204-205.
2. УРЕ : у 12 т. / гол. ред. М. П. Бажан ; редкол.: О. К. Антонов та ін. — 2-ге вид. — К. : Головна редакція УРЕ, 1974—1985.
3. Український портрет XVI-XVIII століть: Каталог-альбом, Видання друге — Київ: Артанія Нова, Хмельницький: Галерея, 2006. — 351 с.
4. Вуйцик, В.: Львівський портретист Остап Білявський, Львівська картинна галерея, Львів: 1967, с. 59—67.
5. Вуйцик В. С. Державний історико-архітектурний заповідник у Львові. — 2-ге вид. — Львів : Каменяр, 1991. — С. 34.
6. Вуйцик В. С. З історії львівських кам'яниць. Площа Ринок, 3 // Вісник інституту «Укрзахідпроектреставрація». — 2004. — №14. — С. 123.
7. Лильо О. М. Діяльність представників монументального живопису західноєвропейської традиції у Львові XVIII ст. // Бюлетень Львівського філіалу Національного науково-дослідного реставраційного центру України. — Львів, 2008. — №1 (10). — С. 97-103.

-
8. Овсійчук В. А. Класицизм та романтизм в українському мистецтві. — К : Дніпро, 2001. — С. 187.
  9. Строїнський Станіслав // Митці України : Енциклопедичний довідник / упоряд. : М. Г. Лабінський, В. С. Мурза ; за ред. А.В. Кудрицького. — К. : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1992. — 848 с. — С. 560.
  10. Строїнський Станіслав // Словник художників України / за ред. М. П. Бажана (відп. ред.) та ін. — К. : Головна редакція Української Радянської Енциклопедії, 1973. — 272 с., іл.
  11. Строїнський Станіслав // Художники України: енциклопедичний довідник. Вип. 1 / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. — Академія мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва. — К. : Інтертехнологія, 2006. — С. 528.
  12. Матеріали з Вікіпедії — вільної енциклопедії

Світ професій. Архітектор

Словник-довідник: художні Академії, художня галерея, пам'ятка культури, громадський університет, картинна галерея.

НТВ. 3. Огляд творчості знаменитих викладачів, студентів Віденської художньої академії.

Завдання 1. Знамениті викладачі: Ансельм Феєрбах, Харун Фарокі, Август Айзенменгер, Крістіан Рубен, Рудольф Бахер. Огляд їх життєвого та творчого шляху як митців і педагогів.

Завдання 2. Знамениті студенти. Огляд їх життєвого та творчого шляху. Антон Попель, Йосип Абель, Антон Ажбе, Людвіг Дойч, Август Айзенменгер, Шарль-Едуар Бутібонн, Отто Вагнер, Фердинанд Георг Вальдмюллер, Йозеф Кріхубер, Карл Кундман, Губерт Ланда, Вільгельм Леопольський, Габріель фон Макс, Франц Антон Маульберч, Франц Мессершмідт, Франц Мезер, Людвіг Міхалек, Фрідріх Овербек, Міхай Поллак, Ернст Фукс, Готфрід Гельнвайн, Фріденсрайх Гундертвассер, Штейндль Імре, Йозеф Штілер, Едуард фон Енгерт, Іван Мештрович, Маргарете Шютте-Ліхоцкі.

Завдання 3. Українські студенти Академії. Огляд їх життєвого та творчого шляху. Характеристика втілення художньо-образних традицій Віденської художньої академії на теренах України. Грабовський Анджей Броніслав, Антон Яблонівський, Теодор Яхимович, Теофіл Копистинський, Лука Долинський, Корнило Устиянович, Війтович Петро, Бойчук Михайло Львович, Федецький Альфред Костянтинович, Северин Обст, Юстин Пігуляк, Микола Івасюк, Епамініандос Бучевський, Максимович Євген Олександрович, Богдан Лепкий.

Об'єкти практичних розробок: реферат-дослідження, мультимедійна презентація.

Словник-довідник: Музей-квартира Тараса Шевченка у приміщенні Академії мистецтв у Санкт-Петербурзі.

НТВ. 4. Огляд творчості знаменитих студентів Імператорської Академії мистецтв у Санкт-Петербурзі

Завдання 1. Художня школа професора Імператорської Академії мистецтв Карла Брюллова та система навчання в ній Тараса Шевченка.

1. Проаналізувати життєвий шлях Тараса Шевченка та його вчителя Карла Брюллова.
2. Знайти твори Т. Шевченка та К. Брюллова і охарактеризувати їх як твори однієї художньої школи.
3. Тарас Шевченко був одним із видатних представників Брюлловської школи. Які роботи і чому принесли йому таке визнання? Аргументуйте.
4. Охарактеризуйте вплив художньої манери письма К. Брюллова на роботи Т. Шевченка.
5. Чому, досягнувши високого рівня майстерності в портретному та жанровому живописі, Тарас Шевченко повністю перейшов у граверне мистецтво.

Завдання 2. Тарас Шевченко — академік гравюри Імператорської Академії мистецтв.

Об'єкти практичних розробок: реферати-дослідження, мультимедійні презентації.

Завдання 3. Українські студенти Академії: Т. Шевченко, В. Орловський, М. та О. Мурашки, С. Васильківський, В. Галімський, М. Пимоненко, скульптор Ф. Балавенський, М. Самокиш, Ф. Кричевський, К. Трохименко та інші.

Завдання 4. Рисувальні школи в Києві, Харкові, Одесі за підтримки Імператорської Академії мистецтв у Санкт-Петербурзі.

Охарактеризувати мистецький та творчий шлях засновників, керівників та викладачів рисувальних шкіл Києві, Харкова, Одеси.

Об'єкти практичних розробок: реферат-дослідження, мультимедійна презентація.

Завдання 5. Розгляньте зображення та охарактеризуйте рівень сучасник художньо-проектних розробок студентів Санкт-Петербурзької державної художньо-промислової академії ім. Штігліца.

Картка 13. Санкт-Петербурзька державна художньо-промислова академія ім. Штігліца. 1. В.Зорін. Дипломний проект. Екраноліт «Спас». 2. О.

Кашнікова. Безпілотний літаючий апарат гелікоптерного типу. 3. Ю.Пруднікова. Прогулянковий підводний апарат SeaDive. 4. Надзвуковий літак для корпоративних перельотів.

Завдання 6. Розгляньте зображення та охарактеризуйте сучасний рівень художньо-проектних розробок студентів Московської державної художньо-промислової академії ім. С.Г. Строганова.

Картка 13. Московська державна художньо-промислова академія ім. С.Г. Строганова. 1. 1 курс. Обміри та зарисовки (відмивка, моделювання форм аерографом). 2. Практика 1-2 курс (відмивка) факультет мистецтво інтер'єра. 3. Проект. 3 курс факультет дизайнера. 4. Проект. 4 курс. Факультет мистецтво інтер'єра. 5. П. Полякова. Проект внутрішнього дворика МГХПУ ім. С.Г. Строганова. Факультет дизайнера. 6. Проекти. 4 курс.

Завдання 7. Реферативне дослідження та мультимедійна презентація. Художньої академії.

1. Ознайомтеся з енциклопедичним довідковим матеріалом про європейські Художні академії.
2. Проведіть реферативне дослідження і підготуйте оглядовий виступ-презентацію про одну із обраних Вами Художніх академії.

Об'єкти практичних розробок: реферат-дослідження, мультимедійна презентація.

Картка 14. Академії художні

Завдання 8. Реферативне дослідження та мультимедійна презентація рисувальних шкіл України.

1. Ознайомтеся з енциклопедичним довідковим матеріалом про рисувальні школи України.
2. Проведіть реферативне дослідження і підготуйте оглядовий виступ-презентацію про одну із обраних вами рисувальних шкіл України.
3. Охарактеризувати мистецький та творчий шлях засновників, керівників та викладачів обраної вами рисувальної школи Києва, Харкова, Одеси, Львова.

Об'єкти практичних розробок: реферат-дослідження, мультимедійна презентація.

Картка 15. Рисувальні школи України. 1. Одеська рисувальна школа — середній художній навч. заклад. Засн. 1865. 2. Харківська рисувальна школа. Засн. 1869. 3. Київська рисувальна школа — художній навчальний заклад останньої чверті 19 ст. (1875-1901). 4. Львівська Школа рисунку і моделювання. 1876.

Завдання 9. Реферативне дослідження та мультимедійна презентація художніх шкіл України.

-
1. Ознайомтеся з енциклопедичним довідковим матеріалом про Київську художню школу.
  2. Проведіть реферативне дослідження і підготуйте оглядовий виступ-презентацію про одну із обраних вами художніх шкіл України — Києва, Харкова, Одеси, Львова та ін.
  3. Охарактеризуйте мистецький та творчий шлях засновників, керівників та викладачів обраної вами художньої школи Києва, Харкова, Одеси, Львова та ін.

Об'єкти практичних розробок: реферат-дослідження, мультимедійна презентація.

Картка 16. Художні школи України

Завдання 10. Реферативне дослідження та мультимедійна презентація художніх училищ України (Одеське, Київське).

1. Ознайомтеся з енциклопедичним довідковим матеріалом про Одеське, Київське художні училища.
2. Проведіть реферативне дослідження і підготуйте оглядовий виступ-презентацію про одне із обраних вами художнє училище України — Києва, Харкова, Одеси, Львова та ін.
3. Охарактеризувати мистецький та творчий шлях засновників, керівників та викладачів обраного вами художнього училища Києва, Харкова, Одеси, Львова та ін.

Об'єкти практичних розробок: реферат-дослідження, мультимедійна презентація.

Картка 17. Художні училища України. 1. У 1899 Одеська рисувальна школа перейшла у відання петербургської академії мистецтв як художнє училище. 2. Одеське художнє училище імені М. Б. Грекова. Я.Г. Черніхов (1889-1951). 3. Київське художнє училище (КХУ) — середній художній навчальний заклад у Києві, 1900-1920.

Завдання 11. Реферативне дослідження та мультимедійна презентація. Художньо-промислові школи України (Львова, Кам'янець-Подільська).

1. Ознайомтеся з енциклопедичним довідковим матеріалом про Львівське, Кам'янець-Подільське художні училища.
2. Проведіть реферативне дослідження і підготуйте оглядовий виступ-презентацію про одне, обране вами художнє училища України — Києва, Харкова, Одеси, Львова, Кам'янця-Подільського та ін.
3. Охарактеризувати мистецький та творчий шлях засновників, керівників та викладачів обраного вами художнього училища Києва, Харкова, Одеси, Львова, Кам'янця-Подільського та ін.

Об'єкти практичних розробок: реферат-дослідження, мультимедійна презентація.

Картка 18. Художньо-промислові школи України. 1. Художньо-промислова школа Львова (школа художнього промисла). Заснування — 1877. 2. Будівля Промислової школи. 1892. Арх. Густав Бізанц. 3. Скульптури «Мистецтво» та «Промисловість» над головним входом нової будівлі школи. 4. Художньо-промислова школа в Кам'янці-Подільському.

Завдання 12. Реферативне дослідження та мультимедійна презентація. Училища прикладного мистецтва України (Львівське та ін.).

1. Ознайомтеся з енциклопедичним довідковим матеріалом про Львівське училище прикладного мистецтва.
2. Проведіть реферативне дослідження і підготуйте оглядовий виступ-презентацію про одне із обраних вами училищ прикладного мистецтва України — Києва, Харкова, Одеси, Львова та ін.
3. Охарактеризуйте мистецький та творчий шлях засновників, керівників та викладачів обраного вами училища прикладного мистецтва Києва, Харкова, Одеси, Львова та ін.

Об'єкти практичних розробок: реферат-дослідження, мультимедійна презентація.

Картка 19. Училища прикладного мистецтва України. Львівське училище прикладного мистецтва імені І. Труша. Засн. 1876

Завдання 13. Реферативне дослідження та мультимедійна презентація. Художньо-промислові технікуми України (Київський та ін.).

1. Ознайомтеся з енциклопедичним довідковим матеріалом про Київський художньо-промисловий технікум.
2. Проведіть реферативне дослідження і підготуйте оглядовий виступ-презентацію про один із обраних вами художньо-промислових технікумів України — Києва, Харкова, Одеси, Львова та ін.
3. Охарактеризуйте мистецький та творчий шлях засновників, керівників та викладачів обраного вами художньо-промислового технікуму Києва, Харкова, Одеси, Львова та ін.

Об'єкти практичних розробок: реферат-дослідження, мультимедійна презентація.

Картка 20. Художньо-промислові технікуми України. Київський художньо-промисловий технікум — спеціальний заклад середньої освіти. Засновано в 1940 р.

Завдання 14. Реферативне дослідження та мультимедійна презентація. Інститути прикладного та декоративного мистецтва (Київський, Львівський, Харківський та ін.).

1. Ознайомтеся з енциклопедичним довідковим матеріалом про Київський, Львівський, Харківський інститути прикладного та декоративного мистецтва.

-
-
2. Проведіть реферативне дослідження і підготуйте оглядовий виступ-презентацію про один із обраних вами інститутів прикладного та декоративного мистецтва України — Києва, Харкова, Одеси, Львова та ін.
  3. Охарактеризуйте мистецький та творчий шлях засновників, керівників та викладачів обраного вами інституту прикладного та декоративного мистецтва Києва, Харкова, Одеси, Львова та ін.

Об'єкти практичних розробок: реферат-дослідження, мультимедійна презентація.

Картка 21. Інститути прикладного та декоративного мистецтва України. 1. Київський інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені М. Бойчука. 2. Львівський інститут прикладного та декоративного мистецтва. Засновано в 1946 р. 3. Харківський художньо-промисловий інститут. Створений 1963 р.

Творчі завдання.

1. Як пов'язані з Україною життя та творчість Михайла Врубеля.
2. Які твори Михайла Врубеля і де у м. Києві можна оглянути нині?

Картка 22. Дизайнерські школи України. Проекти дизайнерських шкіл. 1. Львівська національна академія мистецтв. 2. Проект інтер'єру. ЛНАМ. Лупійчук Т. В. Проект інтер'єру. 3. Харківська державна академія дизайну і мистецтв. 4. В. Бовтенко. Проект: «Public toilet» ХДАДМ. О. Бабич. 2 премія. Універсальний екскаватор. Кращий дипломний проект 2007 року. 5. Г. Скулаковська. Проект (інтер'єр кухні — їдальні). 6. 1 премія: II Міжнародний студентський конкурс «Інтер'єр майбутнього» ХДАДМ.

1.4. Архітектурна художня графіка епохи Відродження

У XVII ст. працювали визнані майстри креслень архітектора Ф. Борроміні, якому не було рівних за фаховою віртуозністю в Італії та Ш. де Вайї — у Франції. В Парижі у Ш. де Вайї навчались відомі російські архітектори Василь Баженов та Іван Старов. Багато архітекторів і художників працювали у жанрі архітектурної графіки, розглядаючи його як різновид художньої графіки. Так виникла своєрідна галузь образотворчого мистецтва — архітектурна фантазія, у витоків якої стояли такі майстри відродження, як Ф. Брунеллескі та Л.Б. Альберті.

До найбільш визнаних майстрів архітектурної фантазії в епоху бароко необхідно віднести віденського архітектора І.Б. Фішера та римського архітектора Дж. Б. Піранезі. Вплив творчості цих майстрів простежено в жанрі архітектурної фантазії аж до середини XX ст. Удосконалюються інструменти, технічні прийоми архітектурної графіки. В академічних школах з'являється спеціальна архітектурна освіта. Спеціалізація, яка відбувалася в той час в архітектурній діяльності сприяла розвиткові архітектурних

креслень. Вони стали містити ортогональні зображення плану фасаду та розрізів будівлі, архітектурних деталей, генплану. В цей час виникає поняття «архітектурна графіка».

З XVI ст. архітектура, архітектурна графіка поступово втрачає свою ясність і простоту, що був притаманним стилю «Ренесанс». В кінці XVI ст. стиль бароко стає неоднозначним, ускладненим, бурхливим.

Картка 23. Доба бароко в художній графіці

23.1. Ф. Борроміні — майстер креслень архітектора. Доба бароко.

1. Франческо Борроміні. 2. План церкви Св. Карла Борромео у чотирьох фонтанів

3. Ф. Борроміні. Ораторія ченців філіпінців, Рим. 4. Борроміні, розріз церкви Сан Іво в університеті Риму. 5. Розріз церкви Сан Карло алле Кваттро Фонтане, Рим Гравюра по малюнку Борроміні

23.2. Лоренцо Берніні — найбільший майстер римського і всього італійського бароко

1. Лоренцо Берніні. Автопортрет Берніні, 1625, Оксфорд. 2. Проект реконструкції палацу Лувр, план, не здійснено, 1655 р. 3. План нового палацу Лувр для Парижа, не здійснено. Копія 1756 року. 4. Площа Святого Петра, планування під керівництвом Папи Олександра VII, здійснив Берніні у період 1656—1667. 5. Святий Лонгін у соборі святого Петра. 6. Балдахін у соборі святого Петра. 7. «Аполлон і Дафна», класична барокова композиція, Галерея Борґезе, Рим, Італія

23.3. Джованні Баттіста Піранезі — видатний італійський графік, архітектор, археолог

1. Джованні Баттіста Піранезі. 2 «Рим. Палац Манчіні», офорт 1752 Музей мистецтва Метрополітен, США. 3. Д. Піранезі. 4. Д. Піранезі. Пантеон у Римі. Офорт. 5. «Рим. Порта Маджоре», офорт 1775. 6. Зразок сценічного оформлення Фердіنانдо Бібієни. Бароковий двір з фонтанами. 7. Храм Вести. 8. Офорти із серії «Фантазії на теми в'язниць». 1745. 8. Частина античного залу.

Картка 24. Віртуози архітектурної графіки бароко.

24.1.1. Архітектори Франческо Каратті та Аноніо дела Порта, проект. Замок Рудніце, Чехія. Гравер Єремія Вольф, 1710. 2. Архітектор Жак Буйє де Блуа (або Жак Буйє де Бурже). Отель (палац) Сале, Париж, поземний план забудови ділянки. 3. Архітектор Жан Куртон (1671-1739). Палац (готель) Матіньйон, Париж, план, 1720-1724 рр. 4. Карл Бланк. Садибна церква Спаса в Вороново, 1763 р. 5. Арх. Антуан Ленотр (1621-1679). Париж, Палац Бове, план на несиметричній ділянці. 6. Джованні Алліпранді. Палац Лобковицьких Прага 1703 р. 7. Джованні Сантіні. За-

---

мок Карлова Корупа, Хлумец, 1723 р. 8. К.І. Дінценгофер. Церква Марії Магдалини, 1731 р., Карлові Вари

24.2. Йоганн Бернхард Фішер фон Ерлах — австрійський архітектор, основоположник і майстер габсбургського бароко. 1. Фішер фон Ерлах. 2. Палац Ліхтенштейну. 3. Палац на старій гравюрі. 4. Імператорський палац Шенбрунн, Відень. 5. Імператорський палац Шенбрунн, вигляд північної частини. 6. Проєкт церкви св. Карла Борромєя у Відні. 7. Проєкт церкви св. К. Борромєя (розріз). 8. Церква св. К. Борромєя. 9. Худ. Б. Беллото. Bernar do Bellotto, палац у 1758/61 рр.

24.3. Готфрід Земпер — видатний представник нім. архітектури періоду еkleктики, архітектор-практик і теоретик мистецтва, викладач. 1. Г. Земпер. Картина Франца фон Ленбаха. 1879. 2. Пам'ятник Г. Земперу в Дрездене. 3. Пам'ятник Г. Земперу в Цюріху (1887). 4. Бюст архітектора Г. Земпера. Скульптор Каспар Клеменс Едуард Зумбуш. 5. Оперний театр Земпера, ескіз ХІХ ст. 6. Перша будівля Земпера 1850-1860 рр. 7. Інтер'єр першого оперного театру, 1841. 8. Друга будівля Земпера 1880. 9. Земпера в 1900. 10. Зруйнована будівля опери. 11. «Третя» будівля опери. Земпера сьогодні. 12. Опера Земпера під час повені, 2005.

24.4. Саксонська державна опера Дрездена — оперний театр у Дрездені, будівля якого відома також як Оперний театр Земпера нім. Semperoper. Театр був споруджений в 1841 за проєктом архітектора Готфріда Земпера (звідси місцеве повсякденне іменування театру).

1. Фриз авансцени театру. 2. Зал опери Земпера. 4. Сцена опери Земпера. 5. Фрагмент розпису стелі холу опери Земпера. 6. Внутрішні галереї опери Земпера. 7. Вестибюль опери Земпера. 8. Театральна площа з пам'ятником королю Йогану. 9. Оперний театр Земпера. 10. Театральна площа. 11. Оперний театр Земпера вночі. 12. Оперний театр Земпера, 1999. 13. Опера Земпера.

Картка 25. Російське бароко, рококо Франческо Бартоломео Растреллі (1700-1771), представник пізнього бароко, російського рококо. 1. «Сад Рундальського палацу навесні». 2. «Палац в Рундале, садовий фасад». 3. «Рундале, в'їзна брама». 4. Парадна брама палацу в Рундале, Латвія. 5. Палац в Мітаві (нині Єлгава)». 6. Зимовий палац для Анни Іванівни, фасад на Неву. 7. Собор Смольного монастиря. 8. Петергоф, палац і Великий каскад. 9. Строгановський палац. 10. Решітка палацу Строганова. 11. Строгановський палац. 12. Петергоф, Верхній сад. 13. Подорожний палац Середня рогатка, фасад, 1754 р. 14. Літній палац, 2-й Літній сад, проєкт, 1741 р. 15. Церква Св.Трійці, план, до 1748 р. 16. Проєкт ділянки саду Променад, 1740

р. 17. Вівтар для палацової церкви в Мітаві, 1736. 18. Дача Сіверса, малюнок фасаду в розробці, 1759. 19. Палац Єлизавети в селі Перово, план, 1747. 20. Палац в селі Покровському, фасад, 1752. 21. Дача Сіверса на Петергофському шляху, план, 1759. 22. Ермітаж. 23. «Катерининський палац, Царське Село»В. Растреллі. 24. «Царське Село, павільйон Грот, садовий фасад» В. Растреллі. 25. Палацова церква в Царському Селі, вівтар. 26. Анненгоф, генеральний план на 1748. 27. «Воронцовський палац (Петербург)»

Світ професій: Архітектор.

Словник-довідник: Саксонська державна опера Дрездена (королівський оперний театр / «опера Земпера»).

Творчі завдання.

Картка 26. Андріївська церква (церква Апостола Андрія Першозванного), Маріїнський палац, м. Київ, Україна

Андріївська церква (церква Апостола Андрія Першозванного, Маріїнський палац (м. Київ), в Охтирці Покровський собор (1753-1768) — характерне українське бароко (поєднання блакитного, білого та золотого). Архітектор Ф. Б. Растреллі в Києві не був, будували інші за його кресленнями (Мічурін та ін.). Праця Ф. Б. Растреллі в містах: Київ, Санкт-Петербург, Москва, Бауска. Архітектурний стиль: бароко.

Найважливіші споруди: Строгановський палац, Воронцовський палац (Санкт-Петербург), Зимовий палац (Санкт-Петербург), Андріївська церква (м. Київ), Маріїнський палац (м. Київ), Катерининський палац, Рундальський палац.

Рекомендована література

1. Полётова Л. А. Дрезденская опера // Большая российская энциклопедия. Т.9. Москва, 2007, С. 347.
2. Дрезденская опера // Цодоков Е. Оперный словарь. Москва, 1999, С.132.
3. Ильездоре Райнсберг.иИстория Оперы Земпера. www.semperoper.de.
4. Земпер Г. Спостереження про художній розпис в архітектурі та скульптурі античності.
5. Земпер Г. Про чотири елементи архітектури (1851).
6. Земпер Г. Про науку, промисловість та мистецтво (1852).
7. Земпер Г. Стиль у технічних і тектонічних художествах, або Практична естетика. Вперше виданий двома томами у 1860 і 1863

			
Андреа Палладіо (1508-1580)	Шарль де Вайї (1730-1798)	Гаспар Монж (1746-1818)	Тома де Томон (1760-1813)

1.5. Проектна графіка епохи класицизму. Зародження інженерної графіки (нарисної геометрії та технічного креслення)

Картка 27. Яскраві представники проектної графіки епохи класицизму в архітектурній та інженерній графіці.

У другій половині XVIII ст. в мистецтві, архітектурі панує епоха класицизму, в якій поєднується строгість і простота, з деякою долею холодності та розсудливості. В архітектурній графіці типовим стає чіткість, геометрична правильність об'ємів, регулярність планування; на поверхні стін з'являються зображення портиків, колонад, статуй, рельєфів. Все стає заспокоєним, симетричним і підкореним дисципліні, розуму. Навіть грандіозні конкурсні проекти симетричні, підкорені давнім законам побудови і дисципліні. На відміну від майстрів бароко, архітектурна графіка майстрів класицизму втрачає поклик, схвильованість, нестримну фантазію.

З кінця XVIII ст. сформувалися основні види архітектурної графіки, які відображають характер проектного процесу і мають назви: *ескіз, архітектурне креслення та архітектурний рисунок*. Мистецтво академічної архітектурної графіки досягає значних висот. У стінах академії студентів навчають техніці тушевої відмивки, що виконувалась в техніці лесирування. Освоюється китайська туш, акварельна фарба, мистецтво мокрого рисунку, штриховий рисунок, знаходиться розповсюдження техніка креслення та рисунку на прозорому пергаменті, з використанням спресованого вугілля, сангіни. Особливу увагу до освоєння техніки й стилю архітектурної графіки приділяли Римська й Паризька академії, де створювалися серії висококласних відмивок фасадів і обломів античних споруд, котрі виконувалися у вигляді розкішних гравюр і розходилися по усьому світу. В стінах європейських академії ці видання були основними навчальними посібниками. З друг. пол. XIX ст. розвивається та набуває усе більшого авторитету професія інженера, у всіх промисло-

---

во розвинутих країнах розширюється будівництво виробничих, суспільних та житлових будинків, проектуються і будуються суднохідні канали та греблі, залізничні мости і тунелі, вокзали і виставкові павільйони, різко поширюється об'єм проектних робіт та кошторисної креслярської документації. Проектні бюро й контори користуються послугами сотень креслярів та інженерів. В Європі та Америці виникають великі архітектурні майстерні і ательє з великим штатом інженерного і креслярського персоналу. Основними графічними прийомами проектного та інженерного креслення стає техніка лінійної графіки з заливкою і штриховкою.

В цей час видатний математик та інженер Гаспар Монж обґрунтував теорію ортогональних проєкцій — найраціональніший метод точного зображення предмета на площині. Згідно з цим методом окремі частини архітектурного об'єкта (план, фасад, бічний фасад) паралельно зображуються на 2 або 3 проєкціях взаємноперпендикулярних площин.

Картка 28. Класицизм. Класицизм і палладіанство. 1. Церква La Madeleine у Парижі. 2. Готична церква Сен Есташ, Париж. Західний фасад в стилі класицизм 18 ст. (арх. П'єр-Луї Моро-Депрео). 3. Жан Жермен Друе (1763-1788). «Смерть політика Марія», 1786 р. Лувр, Париж.

28.1. Андреа Палладіо (1508-1580) — засновник архітектури класицизму, найвпливовіший архітектор в історії західної цивілізації. 1. Фіксаційний план театру Олімпіко в Віченці з пізньою добудовою ліворуч, 1776 р. 2. Худ. Паоло Кальярі Веронезе. Портрет якогось архітектора на фронтиспісі 1-го видання книги Палладіо в Лондоні, 1715 р. 3. Вілла Ротонда. 4. Монумент архітектору в місті Віченца. 5. Собор Сан-Джорджо Маджоре. 6. Церква Іль Реденторе. 7. Вілла Годі в Луго-ді-Віченца, садовий фасад. 8. Вілла Ангарано, Бассано-дель-Граппа. 9. Вілла Барбаро, провінція Тревізо. 10. Вілла Емо.

28.2. Галерея робіт Палладіо: 1. Вілла Кальдоньйо, Венето. 2. Вілла Корнаро, провінція Падуя. 3. Палац Кірікаті, Віченца. 4. Палац Порто, Віченца. 5. Палац Антоніні, Удіне. 6. Палац Цівена, Віченца. 7. Палац Шіо, Віченца. 8. Храм, Мазер. 9. Церква Мадлен, первісний проект, фасад. 10. Девошир Гаус, фасад та план. 11. Палаццо Барберіні, 1831 р., план. 12. Великий театр у Варшаві. 13. Палладіанський проект у Петербурзі Смольного інституту (арх. Джаккомо Кваренгі). 14. Вілла Ротонда.

Картка 29. Класицизм у Франції XVII ст. Французька «Плеяда» (XVII ст.). Українська, російська, французька «Плеяди» — від античної. Українська «Плеяда». Риси класицизму в літературі України.

Картка 30. Бароко і класицизм в мистецтві Франції, Німеччини XVII-XIX ст. Театральні декорації П'єтро Гонзага: 1. Фантазійний готичний со-

---

бор. 2. Заглиблений мавзолей, 1780-ті рр. Художній інститут Чикаго. 3. Фантазійна піраміда. 4. Галерея перед двором замку.

Класицизм в скульптурі: 1. Бертель Торвальдсен. Ганімед годує орла Зевса. Копенгаген, Данія. 2. Палацовий міст, Берлін: 2а. Карл Генріх Мюллер. «Афіна та молодий вояк», 1851. 2б. Герман Шевельбейн. «Афіна навчає молодого вояка», 1853. 2в. Альберт Вольф. «Афіна навчає Діомеда», 1853. 2г. Густав Блейзер. «Афіна захищає молодого вояка». 1854.

Картка 31. Класицизм, неокласицизм у малярстві Європи (відомі представники).

Франція. Жак-Луї Давід (1748-1825), П'єр Нарсіс Герен (1774-1833), Антуан Жан Гро (1771-1835), Жан-Батист Реньо (1754-1829), Гільом Гільон Летьєр (1760-1832), Жак Реаттю (1760-1833), П'єр Поль Прюдон (1758-1823), Ан-Луї Жирод де Русі-Тріозон (1767-1824), Леон Коньє (1794-1880), Томас Дежорж (1786-1854).

Велика Британія. Бенджамін Вест (1738-1820), Гевін Гамільтон (1723-1798). Російська Імперія. Лосенко Антон Павлович (1737-1773).

Італія. Помпео Батоні (1708-1787).

Австрійська Імперія. Йоган Ендер (1793-1854)

1. Ан-Луї Жирод де Русі-Тріозон, «Патріот Гіпократ відмовляє посланцям Персії», 1792. Музей історії медицини, Париж. 2. Луї Кафф'єрі. «Октавіан Август і Клеопатра», 1787 р. Національна галерея Шотландії. 3. Леон Коньє. «Брісеїда оплакує труп Патрокла в наметі Ахілла» (Троянська війна), 1815, Музей мистецтв, Орлеан. 4. Бенджамін Вест. «Лікар Еразістрат відкрив, що Антіох хворіє коханням до Стратоніки», 1772, Художній музей (Бірінгем), США. 5. Худ. Давід, «Смерть Сократа», 1787, Метрополітен-музей. 6. Бенджамін Вест, Король Лір, III акт вистави, Бостонський музей образотворчих мистецтв. 7. Гевін Гамільтон, «Присяга Брута», 1764. 8. Худ. А.Лосенко, «Прощання Гектора з Андромахою». 9. Жак Реаттю, «Тріумф Цивілізації», 1793, Гамбург, Кунстхалле. 10. Йоган Ендер. «Пані за письмовим столом», 1820. 11. Депутат революційного Конвенту Ж.-Б. Мійо, 1794. 12. Титульна сторінка з декором класицизму, опера Л. Керубіні «Медея». 1797. 13. Худ. Давід, портрет мадам Тальєн. 14. Худ. А. Лосенко, «Зевс і Тетіс». 15. Томас Дежорж. «Смерть Архімеда Сіракузького» або «Не руйнуй моїх кресленників», 1815.

Картка 32. Надгробок і монументи доби класицизму

1. Надгробок Алоїзія фон Крейтмайра доби класицизму з епітафією, 1794, Баварія. 2. Мавзолей скульптора Антоніо Канови у соборі Санта-Марія Глоріоза деї Фрарі. 3. Ск. Луїджі Дзандоменегі. Монумент на честь драматурга Карло Гольдоні, Театр ле Феніче, Венеція. 4. Турин, церква святих мучеників. Надгробок Жозефа де Местра

Картка 33. Класицизм у Російській імперії. Нині в

Україні: 1. Червоний корпус Київського університету з боку саду 1837-1843 рр., за проектом Вікентій Беретті. 2. Палац Потоцьких (Одеський художній музей). 3. Палац Грохольського. Садиба Вороновиця, Вінницька обл. Зразками прекрасного класицизму в Україні стали садиби в Батурині, Сокиринцях, Качанівці на Чернігівщині, Вороновиці і Серебринцях на Вінничині, Микулинцях на Тернопільщині.

Росії: 1. Ермітажний театр. 2. Арх. В. І. Баженов. Будинок Пашкова, Москва 3. Садиба Горенки (Московська область). 4. Садиба Гребнево. 5. Садиба Дурасова-Любліно. 6. Кузьмінки (садиба), літографія, 1890. 7. Садиба Кузьмінки, Кінний двір взимку, 2002. 8. Полібіно, садиба Нечаєвих. 9. Садиба Алмазово Демидових. Арх. А. Чеботарьов

Картка 34. Класицизм в Україні. Сакральні споруди. 1. Спасо-Преображенський кафедральний собор (Дніпро). 2. Свято-Миколаївська церква (Гостролуччя), Київська обл. 3. Вознесенська церква (Ромни), Сумська обл. 4. Миколаївська церква, с. Диканька, Полтавська обл. 5. Воскресенська церква, м. Батурин. 6. Троїцька церква, м. Богуслав. 7. Преображенський собор, м. Біла Церква. 8. Костел Іоанна Предтечі, м. Біла Церква. 9. Костел Св. Олександра, Київ.

Картка 35. Класицизм в архітектурі Франції XVIII ст. 35.1. Класичний фасад готичної церкви Сен Сюльпіс в Парижі, залишається незавершеним досі (арх. Дж. Сервандоні): 1. Проект Сервандоні. 2. Реальний стан. 35.2. Арх. Шарль де Вайї. Замок Монмусар, проект плану. 35.3. Замок Монмусар поблизу Діжона. Гравюра де Вайї 1765.

Картка 36. Класицизм та ампір в Україні.

Класицизм. Міські будівлі. 1. Кременчуцька міська управа, 1803 р. Зруйнована. 2. Арх. Луджі Руска. Гостинний двір (Київ). Арх. Васильєв Євген Олексійович. Старий корпус Імператорського університету (місто Харків), 1770-1777 рр.

Класицизм. Садиби. Старомерчанський, Садиба Яготин, Палац Стецьких (Великі Межиріччі), Палацово-парковий ансамбль «Самчики».

Пам'яткою світового рівня є садиба Розумовського К. Г. в Батурині (арх. Чарльз Камерон, Чернігівська обл., реставрована). Садиби в Тульчині та Вишнівцях найбільші за розмірами, та значно поступаються мистецьким якостям садиб в Серебринцях, Микулинцях чи Батурині.

Зразками провінційного класицизму були садиби Браницьких в Олександрії (зруйнована, існує пейзажний парк), в місті Біла Церква, Верхівня панів Ганських (збережена), Хомутець Муравйових-Апостол (Полтавська обл., руїна), садиба Тор Ланге в Нападівці (Вінницька обл., руїна), Самчики (Хмельницька обл., збережена, музей).

Досить цікавою була садиба в Рудому Селі, українське палладіанство (Київська обл.). Але її дослідити не встигли за браком бажання та суцільний руйнівний стан.

Найбільш збереженими пам'ятками класицизму на Сході України є садиби — Качанівка Тарновського та Сокиринці Галаганів (Чернігівська обл.) Зразком псевдоготичної гілки класицизму стала архітектура садиби Вишеньки П.О. Рум'янцева-Задунайського (збережена, нині санаторій).

1. Комарно, стовп-каплиця з написом латиною «Моя смерть, твоє життя», 13 м заввишки. 2. Костел-усипальня в селі Антонів (1806-1810.), Київська обл. 3. Сокиринці. Парковий фасад. 4. Садиба Розумовського Яготин. Знищено. Акварель 19 ст. Арх. Адам Менелас за чужим проектом. 5. Палац Грохольського. Садиба Вороновиця, Вінницька обл. 6. Палац Розумовського, Батурин. Бічний фасад. 7. Палац Реїв, Микулинці. Тернопільська обл., 8. Весела Гора. Луганська область, руїна без даху, 2007. 9. Колишній домініканський костел Св. Трійці, 1807, с. Невірків, Рівненська обл. 10. Садиба Колиндяни на кінець 19 ст., нині Тернопільська обл., стара поштівка. 11. Садиба Залеського. Руде Село, Київська обл. Руїна без даху, 2007.

Класицизм. Інтер'єри. 1. Ліплений декор в палаці Стецьких, Великі Межиріччі. Фото 2016. 2. Міжкімнатні двері в колишньому палаці Стецьких, великі Межиріччі. 3. Вороновиця. Ліплений декор стелі. 4. Вороновиця, палац Грохольського. Збережений декор стелі.

Класицизм. Світські споруди. 1. Арх. Стасов, колишня Катеринославська суконна фабрика.. 2. Худ. Крендовський Євграф Федорович. Кругла площа (Полтава), 1840. 4. Будинок Малоросійського поштамту, Полтава (Школа мистецтв). 5. Одеса. Перший театр після реконструкції в 1836. Фото 1840-х. 6. Архітектор Луїджі Руска. Ніжинський лицей. 7. План першого поверху Червоного корпусу Київського університету (проект 1835). 8. Будинок міської адміністрації Полтави, частина відомого ансамблю Круглої площі, арх. А.Д. Захаров, 1803-1805. 9. Обсерваторія, 1827, Миколаїв. 10. Бібліотека імені Стефаніка, Львів. 11. Диканька, Полтавська обл. Тріумфальна арка. Проект — академік архітектури Луїджі Руска. 12. Палац Потоцьких, Тульчин. 13. Фасад на парадний двір. 15. Палац княгині Анни Львової, 1783, с. Бочечки, Сумська обл., Конотопський р-н. 16. Центральний вхід в Арсенал. 17. Дахи арсеналу. Вигляд згори. 18. Мистецький Арсенал, подвір'я, фото 2011. 19. Одеський археологічний музей. 20. Контрактовий будинок (Київ)

Класицизм. Сакральні споруди. 1. Юнаківка, церква Різдва Богородиці, Сумська обл. 2. Вознесенська церква (Ромни), Сумська обл. унікальна за розплануванням та формою, 1801. 3. Церква Введення в храм

Пресвятої Богородиці (1800) с. Вибранівка, Львівська обл. 4. Арх. М.О. Львов. Диканька. Церква Св. Миколая, 1797. 5. Воскресенська церква. м. Батурин. 6. Святодухівський собор та чоловічий монастир. Херсон. 7. Одеса. Спасо-Преображенський собор. 8. Костел Св. Флоріана, м. Шаргород. 9. Церква Успіння Пресвятої Богородиці (Осинове), 1802 р., Луганська обл. 10. Церква Різдва Христового, Київ. 1814 р., за проєктом А.Меленського, зруйнована 1935 р., відновлена 2005. 11. Спасо-Преображенський собор (Суми). 12. Дніпропетровськ. Спасо-Преображенський собор, 1830-35 роки.

Ампір. 1. Монумент на честь Казарського, (капітан-лейтенанта О.І. Казарського), 1839, Севастополь. 2. Ск. Мартос Іван Петрович. Пам'ятник дюку Рішельє в Одесі, 1828. 3. Монумент на честь перемоги царя Петра I над шведами, Полтава (арх. Тома де Томон). 4. Тома де Томон. Циркульний корпус інфекційної лікарні, Одеса. 5. Палац Потоцьких (Одеський художній музей). Самчики. Хмельницька обл. 6. Колишній будинок Чернігівської чоловічої гімназії (нині Чернігівський обласний історичний музей імені В. В. Тарновського)

Історична частина Кіровограда-Інгульська органічно включає в себе, серед інших класицизм, який представлений пізнім провінційним варіантом стилю ампір тощо.

Картка 37 Архітектурна графіка Шарля де Вайї (1730-1798). 1. Проєкт Малого театру, фасад і план, Сенєфський замок. 2. Архітектурна графіка Шарля де Вайї. 3. Проєкт перебудови Пантеону в Парижі. 4. Арх. Шарль де Вайї, Театр Одеон в Парижі. 5. Малий театр, Сенєфський замок, Бельгія. 6. Замок Монмусар (розріз і план, варіант проєкту). 7. Замок Монмусар, гравюра 1765. 8. Королівський палац де Лекен, Бельгія.

Картка 38. Інженерна графіка Гаспара Монжа (1746-1818). 1. Гаспар Монж — граф Пелузський. 2. Експозиція, присвячена Гаспару Монжу, в Політехнічній школі. 3. Вертоліт Мі-8 в трьох проєкціях, зображений за допомогою епюра Монжа. 4. Літак Hawker Sea Hawk, зображений за допомогою епюра Монжа.

Система двох площин проєкцій. Рис. 1. Система двох площин проєкцій: а — розташування площин проєкцій; б — поєднання площин проєкцій. В даному випадку, для побудови зображення в двох площинах проєкцій, горизонтальна площина проєкцій П1 і фронтальна площину проєкцій П2 поєднуються в одну, як показано на рис.1. У перетині вони дають вісь проєкцій x і ділять простір на чотири чверті (квадранта).

Система трьох площин проєкцій. Рис. 2. Система трьох площин проєкцій: а — розташування площин проєкцій; б — поєднання площин проєкцій. У системі трьох площин проєкцій поєднуються всі три площини

проєкцій (П1 — горизонтальна, П2 — фронтальна і П3 — профільна), як зображено на рис.2. Площині утворюють три осі проєкцій (осі координат) і вісім прямокутних трьохгранників, ділячи простір на вісім октантів. Для проєктування точки А на площині проєкцій використовуються наступні її координати: П1 — $A'(x, y)$ П2 — $A''(x, z)$ П3 — $A'''(y, z)$

Картка 39. Шедеври креслень В. І. Баженова. 1. Анонім кінця 18 ст. (Некрасов І.Т.). «Архітектор В. Баженов з родиною». 2. «Ген. план «Будова в селі Царицині поблизу Москви»». Фіксаційний план Казакова Матвія Федоровича. 1786 р. 3. Західний фасад Третього Кавалерського корпусу. Палац з круглою залою. 4. План Третього Кавалерського корпусу. 5. Фігурна брама.

Картка 40. «Архітектурна абетка» Штейнгрубера. 1. План у вигляді літери Z. 2. План у вигляді літери А. Фасад з боку двору зверху. 3. План у вигляді літери Е. Фасад з боку ризалітів і центральної каплиці. 4. План у вигляді літери Н. Фасад з боку одного дворика зверху. 6. План у вигляді літери S. Зверху — бічний фасад.

Картка 41. Архітектурна графіка класицизму. 1. План вілли Корнаро арх. Бертотті Скамоцці (Bertotti Scamozzi), 1781. 2. Казаков Матвій Федорович, Голіцинська лікарня в Москві, 1775. 3. Якуб Кубицький Проект храму Божого Провидіння для Варшави, 1792. 4. Фіксаційний план палацу (садиба Петровське-Алабіно, Росія) до 1776. 5. Доменіко Жилярді. Поземний план споруди університету у Москві, відновлення після пожежі, 1817, Мендрізіо, Швейцарія. 7. Церква Святого Духа (Шкинь), фото 2010. 8. Церква Святого Духа (Шкинь), поземний план.

Світ професій. Мистецтвознавець, інженер.

Словник-довідник: креслення, епюр Монжа.

Використана література

1. Боголюбов А. Н. Гаспар Монж, 1746—1818 / Под ред. акад. И. И. Артоболевского. — М.: Наука, 1978. — 184 с. — (Научно-биографическая серия).
2. Гаспар Монж. Сборник статей к 200-летию со дня рождения / Отв. ред. В. И. Смирнов. — Л.: Изд. АН СССР, 1947. — 85 с.
3. Демьянов В. П. Геометрия и Марсельеза. — М.: Знание, 1979. — 224, [8] с. — (Творцы науки и техники). Переиздание: Демьянов В. П. Геометрия и Марсельеза. / Отв. ред. В. И. Смирнов. — 2-е изд. — М.: Знание, 1986. — 256 с. — (Творцы науки и техники).
4. Каргин Д. И. Гаспар Монж — творец начертательной геометрии. 1746-1818. К 200-летию со дня рождения // Природа, — 1947. — №2. — С. 65-73.
5. Каргин Д. И. Гаспар Монж и его «Начертательная геометрия» / В кн.: Гаспар Монж. Начертательная геометрия. — М.: Изд. АН СССР, 1947. — С. 245-257.

6. Монж Гаспар // Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона: в 86 т. (82 т. и 4 доп. т.). — СПб., 1890-1907.(рос.)
7. Монж Гаспар. Начертательная геометрия / Под ред. проф. Д. И. Каргина. — М.: Изд. АН СССР, 1947. — 292 с.
8. Монж Гаспар. Приложение анализа к геометрии / Под ред. М. Я. Выгодского. — М. — Л.: Объединённое научно-техническое издательство (ОНТИ) НКТП СССР, 1936. — 700 с. — (Классики естествознания).
9. Старосельская-Никитина О. Очерки по истории науки и техники периода Французской буржуазной революции 1789-1794. — М.—Л., 1946. — 274 с.
10. Тимофієнко В. «Зодчі України кінця XVIII — початку XX століть. Біографічний довідник», К., 1999.

				
К. А. Тон (1794-1881)	І.А. Монігетті (1819-1878)	С.В. Малютін (1859-1937)	Ф.І. Шехтель (1859-1926)	О.В. Щусев (1873-1949)

1.6. Епоха модерну в стилістиці архітектурного креслення останньої пол. XIX — поч. XX ст.

Картка 42. Яскраві представники епохи модерну в стилістиці архітектурного креслення останньої пол. XIX — поч. XX ст.

Великий вплив на стилістику архітектурного креслення виявили майстри останньої пол. XIX — поч. XX ст., представники російського та європейського модерну, такі як К. Тон, С. Малютін, А. Щусев, І. Мінігетті, Ф. Шехтель. Саме їхні напрочуд цікаві роботи стали великою спадщиною, а також мали різкий за своєю виразністю та яскравістю стиль архітектурних креслень.

Картка 43. Портрети архітекторів з креслениками. 1. Худ. Арну Вуе (1644-1720). «Портрет архітектора Тома-Жозефа Комбера», кінець 17 ст., музей шпиталю, м. Лілль. 2. Анонім кінця 18 ст. (Некрасов І.Т.). «Архітектор Василь Баженов з родиною»

Картка 44. Крістофер Рен. Палац Вайтхолл, креслення архітектора. 1. Хаотична забудова Лондона і Вайтхолла до перебудови на мапі 1680. 2. Палац Вайтхолл, генеральний план нездійсненої будівлі. 3. Бічна башта Вайтхоллу за проектом Крістофера Рена, не здійснено. 4. К. А. Тон (1794-1881). 5. К. Тон. Великий Кремлівський палац. 6. К. Тон. Проект храму Христа Спасителя у Москві (Проект. Розріз. Головний вигляд. Інтер'єр.

Картка 45. Федір Йосипович Шехтель (1906-1922). 1. Особняк Рябушинського. 2. Ескіз. Ярославський вокзал. 3. Рисунок фасаду і деталей особняка. 4. Креслення. 5. Особняк З.Г. Морозової. Креслення, відмивка (туш).

Картка 46. Московське архітектурне товариство (МАО). 1. Московське архітектурне товариство. 2. Власний будинок МАО в Ермолаєвському провулку. 3. Ініціатор створення і перший голова МАО М. Д. Биковський. 4. Ф. О. Шехтель очолював МАО протягом 18-ти рр. 5. О. В. Щусєв (1922-1930)

Картка 47. Московське училище живопису, скульптури та зодчества (МУЖСЗ)

Картка 48. Літературно-художній гурток — клуб для інтелігенції в Москві. Ф.Й. Шехтель, В.Я. Брюсов. 1. Ф.Й. Шехтель — один із засновників Московського літературно-художнього гуртка (1899); з 1901 — член. 2. Молодий В.Я. Брюсов. Перекладав з французької, англійської, німецької, латини, української й інших мов. 3. Брюсов і Україна. В 1903 переклав «Заповіт» Тараса Шевченка (2 строфи, опубліковано 1959). Брюсова, за порадою М. Горького запрошено на посаду редактора «Українського збірника», що його 1916-1917 готувало видавництво «Парус» (друком не вийшов). Він переклав для цієї збірки вірші Шевченка «Пророк», «Ой чого ти почорніло», «Мені однаково, чи буду», «Огни горять, музика грає» (переклади досі не знайдено) і редагував переклади інших поетів. 4. В.Я. Брюсов жив у цьому будинку (Москва, пр. Миру, 30) в 1910-1924. Зараз там знаходиться музей Срібного століття.

1.7. Мистецтво академічної архітектурної графіки в Україні

Розвитку мистецтва академічної архітектурної графіки в Україні сприяло відкриття у 70-ті роки XIX ст. у Львівській Технічній академії архітектурної школи під керівництвом професора Юліана Захарієвича. В основу педагогічної діяльності якого було покладено класичні традиції. Архітектурне відділення мало вісім спеціальних кафедр: нарисної геометрії, загального будівництва, статички, рисунка, історії архітектури, архітектури I, архітектури II, громадського будівництва, а також моделювальні майстерні і фотолабораторію.

Картка 49. Львівська Технічна академія. Архітектурна школа професора Юліана Захарієвича. 1. Архітектор Ю. Захарієвич. Львівська політехніка (головний корпус, інтер'єр зали). 2. Ю. Захарієвич. Майстерня-особняк художника Я. Стики. 3. Ю. Захарієвич. Костел і монастир сестер францисканок у Львові.

На поч. 20 ст., не лише в Україні, відбуваються докорінні перетворення в мистецтві, дизайні та архітектурі. У цьому процесі велику роль

зіграла діяльність двох провідних архітектурних і дизайнерських шкіл — «ВХУТЕМАС» і «БАУХАУЗ». Навколо цих прогресивних навчальних закладів об'єднуються спільноти дизайнерів, архітекторів, художників. Провідні педагоги БАУХАУЗу і ВХУТЕМАСу були творцями новаторських архітектурних концепцій, напрямів в прикладній і архітектурній графіці. Такі архітектори як Вальтер Гропіус, Йоханес Іттен, Іохан Альбертс (у Баухаузі), Микола Ладовський, Володимир Криноский, Ілля Голесов, Леонід, Віктор і Олександр Весніни, Мойсей Гінзбург, Іван Леонідов, Костянтин Мельников (у ВХУТЕМАСі) були не тільки блискучими педагогами, майстрами новаторських архітектурних концепцій, але й родоначальниками нового стилю архітектурної графіки. Проекти цих майстрів архітектури, а також проекти Ле Корбюзьє, Міс Ван дер Роє, Сергія Чернишова, Григорія Бархіна, Георгія Орлова та інших є взірцями новаторського трактування архітектури у графіці. В архітектурне креслення впроваджується показ об'єктів з пташиного польоту, різкі перспективні ракурси, чітка й лаконічна лінійна й штрихова графіка, фарбування креслення аерографом, гуашшю, темперою, віртуозна техніка, з використанням колажу, пастелі і т. д. В процес переосмислення графічної мови архітектурного креслення, ескізу, архітектурного малюнку великий вплив зробили — майстри архітектурної фантазії Станіслав Новаківський, Яків Черніхов, художник, дизайнер і фотограф Олександр Родченко, архітектори і графіки Володимир Фаворський, Павло Павлінов, Микола Тирса.

Надбання і розвиток проєктної художньо-графічної культури 20-30 рр. ХХ ст. набуває продовження в Україні у др. пол. ХХ ст. та на поч. ХХІ, у діяльності Київської національної академії образотворчого мистецтва і дизайну, Національного університету «Львівська політехніка», Львівської національної академії мистецтв, Харківської державної академії дизайну і мистецтв, Київського державного інституту декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука.

Провідним закладом у становленні проєктного художньо-графічного мистецтва в Україні є Харківська дизайнерська школа, яка відображає загальні процеси розвитку вітчизняного дизайну і дизайн-освіти. Характерними ознаками проєктної графіки Харківської школи дизайну є неоднорідність підходів у використанні художньо-технічних образотворчих засобів і прийомів. Але проєктно-графічні роботи завжди відрізняються високим рівнем виразності, майстерності та інформативності. Сьогодні, незважаючи на впровадження в навчальний процес комп'ютерної графіки, Харківська державна академія дизайну і мистецтв зберігає свою індивідуальність та статут школи з високим рівнем дизайнерської проєктно-графічної культури.

Носіями та продовжувачами значних здобутків у проєктній художньо-графічній культурі Росії є відомі архітектурні та дизайнерські школи: Московський архітектурний інститут, Московська державна художньо-промислова академія ім. С.Г. Строганова (колишній ВХУТЕМАС-ВХУТЕІН), Санкт-Петербурзька державна художньо-промислова академія ім. Штігліца та Уральська державна архітектурно-художня академія, де працювали викладачами видатні художники, дизайнери, архітектори, авангардисти.

У Московській державній художньо-промисловій академії ім. С.Г. Строганова велику увагу приділяють вивченню різноманітних проєктно-графічних технік та матеріалів в час всього навчання. До третього курсу вивчаються лише рукотворні техніки. З третього курсу поступово вивчаються комп'ютерні техніки і технології. Дипломна робота може бути виконана рукотворно або за допомогою комп'ютерної техніки, в залежності від теми і художньо-образного бачення автора проєкту. Також велике значення надають рукотворним графічним технікам у Санкт-Петербурзькій державній художньо-промисловій академії ім. Штігліца та Уральській державній архітектурно-художній академії як засобу формування художньо-естетичного відчуття, асоціативно-образного мислення майбутнього дизайнера. Про майстерне володіння рукотворною та комп'ютерною графікою свідчать призові місця на багатьох міжнародних конкурсах студентських проєктів.

В др. чверті ХХ та на поч. ХХІ ст. проєктно-графічна культура стає невід'ємною складовою творчого процесу дизайнера, архітектора, інженера-конструктора та інших фахівців, де поєднується мистецтво і техніка. Вона стає більш загальнодоступною, наочною мовою для спілкування між людьми.

Картка 50. Фундатори архітектурної графіки радянської доби: 1. Микола Олександрович Ладовський (1881-1941), 2. Брати Весніни — архітектори Дніпрогесу: Леонід (1880—1933), Віктор (1882-1950), Олександр (1883-1952), 3. Іван Ілліч Леонідов (1902-1959), 4. Костянтин Степанович Мельников (1890-1974), 5. Яків Георгієвич Черніхов (1889-1951), 6. Олександр Михайлович Родченко (1891-1956)

Світ професій: графік.

Словник-довідник: модерн, авангард, конструктивізм.

РОЗДІЛ 1

ХУДОЖНЯ ТА ПРОЄКТНА ГРАФІКА У ДИЗАЙНІ

§2. ПРАКТИКА ОВОЛОДІННЯ ХУДОЖНЬОЮ ТА ПРОЄКТНОЮ ГРАФІКОЮ ДЛЯ ДИЗАЙНЕРСЬКОГО ПРОЄКТУВАННЯ

1. Який вплив проєктно-графічної мови на формування і сприйняття якісних характеристик розроблюваних об'єктів?
2. Як ви розумієте поняття: художньо-графічна культура, графічна культура, проєктна культура.
3. Назвіть сфери застосування проєктно-графічних зображень.
4. Які умови графічного відтворення необхідних для проєкту якісних характеристик об'єктів у графічних зображеннях?

2.1. Проєктна графіка як точний і лаконічний спосіб подання інформації про якості створюваних об'єктів

Художньо-графічна культура як найвищий результат володіння художньою та проєктною графікою для дизайнерського проєктування — сформоване компетентне відчуття художньо-виразних можливостей графічних матеріалів та технік виконання, що застосовуються у дизайнерському проєктуванні у формі повних та об'єктивних знань про графічні матеріали та техніки виконання, набутих вмінь та навичок для володіння графічними матеріалами та техніками.

Відчуття, знання та компетентне володіння графічними матеріалами та техніками для дизайнера — не самоціль, а засіб для візуального відтворення художнього образу мислення, його світосприйняття, світобачення. Дизайнер творить майбутній предметний світ зі своєї уяви, чуттєвої інтуїції і здатен матеріалізувати, реалізувати свій задум через графічне відображення та інші проєктні засоби. Відбір та застосування графічних засобів залежить від культури мислення. Точність, візуальна відповідність образного бачення естетичній та вжитковій (експлуатаційній, практичній, утилітарній) функції предмету слугує виразності інформації про якості об'єкту творення. Майстерне володіння *графічними матеріалами* (олівці, пастель, вугіль, туш, акварель, гуаш, темпера та ін.), *техніками виконання* (начерк, ескіз, академічний та конструктивний рисунок,

---

креслення, етюд, малюнок, пастозне виконання, по мокрому, накрапуванням, напилюванням, відмивкою, комп'ютерною технікою) дозволяє дизайнеру виразно, лаконічно і вправно відображати задумане. Для дизайнера уміння передавати графічними засобами задумане — володіти художньо-графічною професійною мовою, окрім слова для вербального проектування та об'ємно-пластичною мовою для моделювання та макетування в матеріалі. Будь-які обмеження у володінні графічними матеріалами та техніками виконання звужують творчі виразні можливості дизайнера, як художнього проектувальника. Це може свідчити про його обмеження у сприйнятті та у засобах візуального відображення інформації, про вузькість дизайнерського мислення. Отже, щоб бути підготовленим до активної дизайнерської творчості, необхідно тонко відчувати характерні особливості різних графічних матеріалів, прийомів та технік виконання, знати про їх можливості, бути досконало тренуваним, щоб дії були вправними та відповідними до відчуттів і думок.

Графічна культура є досягненням людства в галузі створення і засвоєння графічних засобів відображення, зберігання, передачі візуальної інформації про предметний світ. Вона є проявом досягнень графічної мови, її засобів художньої виразності, знаковості та зображувальності. Графічна культура передбачає дотримання правил та вимог у професійній графічній діяльності.

Проектна культура виражається в поєднанні графічної культури з проектним мисленням дизайнера; його естетичним відчуттям, глибоким та різностороннім знанням про об'єкт творення, про закономірності існування предметного та природного середовища. Рівень естетичних відчуттів у засобах художньої виразності, у володінні графічною мовою, у володінні методикою проектування та знань про об'єкт творення є проявом рівня художньої проектною культури.

Графічна проектна мова — одна з найбільш універсальних, поширених і зрозумілих для багатьох сучасних мов. Графічне відображення задуму дизайнером, архітектором чи художником всіма засобами художньої виразності може сприйматись і бути зрозумілим майже всім людям, не зважаючи на вік, професію чи національні відмінності. Однією з переваг графічної мови від мови музики, співу, слова є те, що вона сприймається майже одночасно багатогранно, за значно коротший проміжок часу.

Графічною проектною мовою дизайнер здатен відобразити робочу функцію предмету (експлуатаційні якості), естетичну функцію (емоційне, чуттєве сприйняття робочої функції через засоби художньої виразності), ергономічні якості предмету через співставлення його з людиною, а також конструктивні, технологічні рішення і таке інше.

На етапах проектування дизайнер графічно відображає різні якості об'єкту творення:

- 1 — нові проєктні задуми, дизайнерські ідеї.
- 2 — асоціативно-емоційне образне бачення ідеї, задуму.
- 3 — більш деталізовано — технічні, конструктивні, технологічні, ергономічні та інші якості дизайнерського проєкту.
- 4 — знову повертається до узагальнень, тобто до образно-пластичного, колористичного рішення.

Від виразної, лаконічної, грамотно поданої графічної та об'ємно-пластичної інформації (кольорографічне зображення в ортогональних проєкціях, перспектива, надписи, креслення загального виду та окремих деталей, макету чи моделі) залежить успіх його виготовлення. Адже проєктний задум потім повинні прочитати інженери, технологи, які будуть розробляти подальше втілення художньо-проєктного задуму в матеріалі.

Першою формою матеріалізації уявного художньо-проєктного образу є ескіз.

Ескіз (франц. *начерк*) — попередня ідея художньо-проєктного твору, виконана у графічній формі. В ескізі визначаються: образна характеристика об'єкту проєктування, планування компоновки складових, конструктивне вирішення, технічне обладнання або композиція ансамблю, його зв'язок із споживачем, навколишнім середовищем тощо. Зображальна форма архітектурного рисунка дещо схожа на дизайнерський ескіз, може бути складовою частиною креслення, ескізу (антураж, стафаж) або мати самостійне значення (начерки з натури, графічні ілюстрації та ін.). Для фіксації в графіці проєктного задуму, прихильники електронних засобів застосовують *графічний планшет (дигітайзер)* із електромагнітним пером.

Дизайнерський кресленик — графічне зображення об'єкта проєктування, виконане на площині за допомогою креслярських інструментів, з точністю передає інформацію про просторову форму і розміри об'єкта, за допомогою художньо-виразних засобів підсилює наочність зображення і виявляє особливості архітектурного об'єкта. Кресленики виконуються відповідно до встановлених правил та норм.

Переконливо звучить назва професії дизайнер в Україні в другій половині ХХ ст. — художник—конструктор.

Дизайнерська учнівська документація.

1. Текстовий опис, малюнок, або фото проєктної ситуації.
2. Дизайн-пропозиції, їх аналіз, порівняння з аналогами.

Вибір остаточного варіанту дизайн-пропозиції.

3. Загальний вигляд виробу.
4. Ергономічна схема.
5. Оригінал графічних елементів.
6. Карта колірного і фактурного вирішення виробу.

2.2. Огляд різновидів графічних зображень, їх особливостей виконання і застосування

Найбільш поширеними видами проектно-графічних зображень є: рисунок (конструктивний, академічний, стилізований, формалізований), схеми, начерки, ескізи, креслення. У проектній графіці застосовують декоративні колористичні композиції. Важливо розрізнати колористичне проектно-графічне зображення і живопис.

Існують *різні види проектно графіки*: лінійне зображення, монохромне (одноколірне) зображення, виконане в техніці відмивання, і поліхромне (багатобарвне) зображення. Застосування того чи іншого виду графіки залежить від характеру об'єкта проектування, від виду проєкцій його зображення (перспектива, розріз, ортогональні проєкції) і загального композиційного задуму.

Картка 1.1. Основні терміни проектно графіки. Словник-довідник

Графіка — вид мистецтва, назва якого походить від грецького слова, що в перекладі означає «пишу, дряпаю, малюю». Графіку можна вважати основою всіх образотворчих мистецтв. Адже основним засобом створення художнього образу у графіці виступає найбільш простий для людини спосіб відтворення побаченого — лінія, штрих, крапка, які творять контур предмету або фігури.

Малюнок — це найбільш давній вид графіки, з нього і починається зародження образотворчого мистецтва. Витоки малюнку можна знайти у наскальному живописі неоліту, у античному вазописі, середньовічній мініатюрі. З епохи Відродження малюнок набуває самостійного значення у формі ескізів, альбомних замальовок, етюдів, які виконуються із застосуванням багатьох засобів: олівця, вугілля, крейди, сангіни, пера, пензлів і різних сортів чорнил, туші, акварелі.

Лінійна графіка. Креслення вимагає меншої витрати часу на виконання, ніж інші види проектно графіки, і застосовується в тих випадках, коли проєкція не повинна передавати важливі для сприйняття об'ємно-просторові особливості зображуваного предмета. Лінійна графіка найбільш умовна, позбавлена наочності в передачі об'єму та простору. У цій техніці виконуються також розрізи, де важлива звичайно лише технічна і геометрична інформація, планування інтер'єру чи екстер'єру. Простота, лаконізм, чіткість креслення, роблять його іноді єдиною прийнятним для візуального відображення інформації.

Монохромне зображення. Світлотіньове зображення, виконане в техніці чорно-білого відмивання, наочно передає об'ємну форму предмета, його основні просторові особливості. Спосіб світлотіньового мо-

---

делювання на площині базується на теорії тіней. Часто залучаються і деякі прийоми повітряної перспективи.

Теорія тіней прийшла в художнє проєктування з архітектурної практики. Власні і падаючі тіні утворюються від паралельних променів світла. Напрямок променів світла щодо зображуваного предмета — з верхнього лівого кута (під 45 градусів) уявного куба, приставленого до площини зображення.

Поліхромне зображення. У проєкті повного складу завжди є зображення основних проєкцій виробу в кольорі. Поліхромне (багатобарвне) зображення виконується аквареллю, гуашшю або темперою. Усі ці фарби складаються з пігменту (тобто барвної речовини) і сполучної речовини. На відміну від акварелі, що являє собою прозорий матеріал, гуаш і темперу називають матеріалами, що криють, тому що вони покривають папір непрозорим шаром. Це розходження між матеріалами важливо враховувати.

У проєктній графіці застосовується як рідка, так і суха акварель, туш (китайська), не рідко — заварка чаю. Не всі акварельні барвники мають однакову прозорість. Прозорі: крапак, берлінська лазур, смарагдова зелень, сієна натуральна, сієна палена; непрозорі: вохра, кіновар, ультрамарин, кобальт, кадмій. Технологічні якості акварелі мають для відмивання першорядне значення.

Ескізна графіка. Уже перша стадія проєктування, допроєктне дослідження, пов'язана з графічною роботою: начерками, калькуванням досліджуваних матеріалів, замальовками. Для цих цілей використовуються кольорові олівці, фломастери, туш, акварель. Під час переходу безпосередньо до проєктування, до стадії форескізу, засоби проєктної графіки знаходять саме широке застосування. Ескіз або малюнок передає зовнішній вигляд предмета у вигляді ортогональних проєкцій або перспективного зображення. Про внутрішню будову предмета інформують схеми або розрізи. Ескіз (малюнок «за уявою») — може бути лінійним і світлотіньовим, як і звичайний малюнок. Графічні прийоми ескізування можуть бути різноманітними в залежності від об'єкту проєктування та завдань, які були визначені. Ескізна графіка не є кінцевою у відображенні проєктного задуму, а є етапом творчого пошуку.

Архітектурна графіка — комплекс графічних прийомів, за допомогою яких об'єкт зображується на площині. Графіка — невід'ємна складова частина творчого процесу виконання проєкту, її засоби та прийоми видозмінюються на різних стадіях проєктування, починаючи від загального виду об'єкту і закінчуючи розробкою робочих креслеників. До специфіки архітектурного проєктування в дизайнерських розробках,

---

наприклад — архітектурних об'єктів у ландшафтних проєктах слід віднести умовність зображення, поєднання на одному аркуші планів, фасадів, перерізів, а також різних масштабів зображення. Лінія, тон, світлотінь тут відіграють важливу роль, допомагаючи грамотно оформити креслення. В палітрі засобів архітектурної графіки фігурують три її найважливіших різновиди: лінія, тон та колір. Кожний цей засіб зображення має свою специфіку.

Ландшафтна графіка є різновидом архітектурної графіки, що зображує елементи ландшафтного дизайну.

Лінійна і тональна графіка є одними з найголовніших засобів архітектурної графіки. Лінійна графіка є основною технікою виконання креслення, ескізу, малюнка. Головний засіб її виразності — контрастне співвідношення ліній з поверхнею паперу. Різноманітна фактура ліній, що залежить від матеріалу паперу, інструментів і прийомів виконання дає матеріальність зображення і відображає плановість об'єктів. Мова лінійної графіки дуже умовна. Наприклад, вертикальна побудова ліній дає відчуття стійкості, діагональна — динаміки, горизонтальна — спокою і простору, криві лінії дають уявлення замкнутості та плинності. Основні лінійні елементи — вертикаль, горизонталь, похилі і вигнуті лінії. Тому виразність лінійної мови графіки залежить від характеру накреслення ліній.

На відміну від ліній, тон має контраст не лінійний, а поверхневий. Зображення форми в тоні дає можливість передавати такі її якості, як фактура, текстура, величина, вага, що має велике значення для передачі численних характеристик об'єкта. Мова тональної графіки легше сприймається невідготовленим глядачем, тому що зображення за допомогою тону передає більш достовірну інформацію про властивості предмета. Характерна ознака тональної графіки — плоска пляма з визначеними обрисами (силует). Використовуючи тон можна виразно будувати площину, як елемент архітектури (архітектурний об'єкт і простір).

Кольорова графіка є невід'ємною складовою архітектурної графіки. Кольорова графіка — це спосіб передачі кольору проєктованої форми, прийом зображення у кольорі середовища, що оточує архітектурний об'єкт. Кольорова графіка гуашшю, темперою, кольорова аплікація, що була розроблена європейськими архітекторами в 20-ті роки ХХ ст., широко впроваджується та вдосконалюється багатьма сучасними майстрами. На останньому етапі проєктного пошуку у виконанні демонстраційних зображень, кольорова графіка застосовується частіше. Для багатьох сучасних архітекторів характерне активне сполучення прийомів кольорової графіки з чорно-білою графікою. Комп'ютерна графіка, за звичай, оперує кольоровим зображенням, що дає більш досконалу інформацію.

Шрифт — це складова частина проєктної графіки, один із засобів виразності. Вибір шрифту для заголовка, надписів, анотації мають доповнювати та розкривати образне рішення об'єкту творення (дизайн, архітектура, ландшафт та ін.), відповідати пластичним формам, масштабу, композиційному задуму проєктної подачі.

Картка 1.2. Різновиди графічних зображень під час художнього проєктування дизайну одягу.

2.3. Проєктна графіка

Проєктна графіка виникла в галузі архітектури: двомірними зображеннями користувалися в глибокій давнині. У Стародавньому Єгипті рисування та креслення були включені в коло предметів архітектурної підготовки. Рисунки і барельєфи єгиптян відображали предмети, що існували колись. Ремісник в ті часи поєднував в одній особі проєктувальника і виробника речі, тому не було самого поняття проєкт речі в нашому розумінні цього слова.

Із зображенням проєктних предметів ми починаємо знайомитись з часів Відродження. Цілий ряд рисунків (більше перспективних), ескізи начерки різних машин та пристосувань, які залишив після себе Леонардо да Вінчі, були вже реальними проєктами.

Особливе зацікавлення викликає спадщина великого майстра німецького Відродження Альбрехта Дюрера. Він був універсальним проєктувальником: збереглися його ескізи костюмів для придворних, проекти ювелірних прикрас, фонтанів, кубків, меблів, карет. Проєктував він і цілі свята: оздоблення процесій, триумфальні арки. Він використовував робочі зарисовки — кроки або начерки. Сам Дюрер не виготовляв предмети, а тільки проєктував їх. Він також використовував у процесі креслення тонову заливку аквареллю. Його «парадні» проєкти мали більш закінчений характер і були доступні для розуміння, легко сприймалися і не професіоналами.

В галузі архітектури відокремлення проєкту від його втілення в матеріалі сприяло появі проєктної графіки, що тісно пов'язана була з образотворчим мистецтвом. У мистецтві допетровської епохи зображення будівель в плані іконописних традицій були також пов'язані із світорозумінням людини тієї епохи, відношенням до зорової протилежності представленню знанням. Предмети зображувались незалежно від того — проєктувались вони один на другий чи ні, а розміщувались один над іншим, як в іконописі.

Проєктна графіка після петровської пори була пов'язана з усім культурним життям. Крім зображень архітектурних об'єктів ми зустрічаємо

проекти фонтанів, ваз, тріумфальних арок, планування садів і парків і т.д. Не дивлячись на їх утилітарне призначення (гідроспоруди або артилерійські гармати) на кресленні незмінно присутня художня основа. Для більшості з них характерна закінчена композиція, яку прикрашають вишукані написи, розташовані у вітійоватих *картушах*. Саме зображення виконують на фоні пейзажу, стилізованих, дерев, будів, вписаного рельєфу місцевості.

Техніка виконання традиційна. Як правило, це рисунок або креслення пером, тонований тушшю і ілюмінований аквареллю. Використовувались і інші матеріали: перспективи феєрверків, де потрібні були контрастні кольорові зображення, які виконувались гуашшю, рисунки для виготовлення барельєфів.

Технікою виконання цих креслень володіли не тільки архітектори і художники, а і рисувальники феєрверків, учні військово-інженерних шкіл, бомбардири. Окреслене вище — свідчення високої проєктно-графічної культури того часу.

У середині XVIII ст. виник особливий вид графічного або живописного мистецтва. Видатним майстром цього живописного мистецтва був італійський художник і архітектор Джованні Баттіста Піранезі, який створив декілька серій тематичних архітектурних композицій, які не призначені для реального втілення.

Період класицизму особливо продуктивний для проєктної графіки. Крім перспективних зображень, художній характер набули і ортогональні проєкції. Рельєфне моделювання архітектурних об'ємів, чіткий розподіл і диференціація просторових планів доповнювались пейзажем і зображенням людей. Проєктні аркуші передавали не тільки архітектурне оточення, а переносили уявно глядача в реальне середовище. Засобами графіки зодчі розкривали емоційний зміст своїх задумів.

Графічні зображення Тома де Томона, повні чудового романтичного пафосу, завжди можна відрізнити від вишуканого А.Н. Вороніхіна. Неповторні проєктні графічні розробки також В.І Баженова і М.Ф. Козакова.

Ескізи періоду класицизму заслуговують на особливу увагу, оскільки вони є своєрідною кристалізацією перших проєктних задумів проєктувальників. Чудові роботи А.Н. Вороніхіна в період проєктування екстер'єру палацу в Павловську: меблі, посуд, інші предмети, виконані пером із заливної туші. За нинішніми класифікаціями всі ці об'єкти проєктування мають виконувати різні проєктувальники: будівлю — архітектор; інтер'єри — дизайнер середовища; предмети інтер'єру — дизайнери меблів, паркету, посуду, килимів; парку — ландшафтний дизайнер. Але

проекти минулого саме і вирізняються цілісністю проектного стилю архітектурного ансамблю і екстер'єру та інтер'єру палацового комплексу.

Із сер. XVIII ст. різко почали розмежувати проектування і реальне будівництво, а також — архітектурне і інженерне проектування.

Особливістю проектної графіки того періоду була чітка геометричність контурів, скрупульозна проробка форми. Індивідуальний відтінок набув визначального значення тільки в період модерну, хоча загальний стильовий характер почав увиразнюватися вже достатньо чітко саме в період класицизму. З'явився новий спосіб подачі проекту, який стає більш рисованим (від — риска), ніж накресленим. Вертикальні і горизонтальні лінії проводилися від руки, креслення злегка підфарбовувалося аквареллю чи тушшю.

Характерною графікою відрізнялися розповсюджені тогочасні проекти в традиції російської давнини — архітектурні проекти О.В. Щусєва, С.В. Малютіна та ін.

Період конструктивізму вніс нові тенденції в проектування і в способи передачі проектної думки. До цих часів відносять і початок художнього конструювання в Західній Європі і СРСР, УРСР. Розповсюдженими стають аксонометричні зображення, що дають об'ємну інформацію про зовнішню форму предмету. Графіка відрізнялась контрастами білого з чорним, підкресленням площин, затемненням їх країв і сильними рефlekсами.

В кінці 20-30 рр. XIX ст. в архітектурі було прийнято ескізування вугіллям, з'явилися гуаш та сангіна. Проектні аркуші І. Фоміна з кобальтовим небом і червоно-коричневими архітектурними об'ємами, динамічні гуаші К. Мельникова, чудові червоно-чорно-золоті на фоні дерева креслення І. Леонідова увійшли в історію архітектурного проектування. В деяких сучасних проектних розробках ми бачимо відтінки проектної графіки початку минулого століття.

Період зміни образотворчих засобів і засобів виразу проектної думки.

Відродилася культура традиційних матеріалів — китайської туші та акварелі. Мова сучасної проектної графіки багата. Архітектурна графіка стає первинною для дизайнерської і часто була спочатку предметом наслідування в дизайнерській проектній графіці. Розглядаючи галузь художнього конструювання, окреслимо її характерні, особливі риси, що відрізняють її від архітектурної. В архітектурі — задається конкретне середовище, ситуація, оточення. Архітектурний об'єм не тільки вписується в це середовище, але й сам може надати йому певну емоційну забарвленість. Об'єкт проектування в дизайні не домінує в оточуючому середовищі, а швидш — підкорений йому. Емоційний вплив архітектури більш сильний, ніж від будь-якого окремого предмета. Предмет дизайну

може переміщуватись і тому не має певного фону. Об'єкт проектування дизайну не схожий із архітектурним об'ємом і реальними величинами. Тому архітектурний проект виконується в масштабі зменшення — 1:100, 1:200, 1:500; дизайнерські проекти більшою мірою наближені до натуральної величини — 1:1, 1:2, 1:5, 1:10. Дрібні масштаби зменшення використовують для проектування лінії верстатів, територій, виробничих інтер'єрів. В збільшеному масштабі ми показуємо предмет зблизька. Суттєва різниця в матеріалі: архітектура оперує головним чином цеглою, деревиною, залізобетоном, оздоблювальними матеріалами. В художньому конструюванні частіше за все використовують метал і пластмасу, синтетичні матеріали, тому тут велике значення має засіб оздоблення поверхні одного і того матеріалу, варіанти його фактури і фарбування.

Не дивлячись на історичні зміни графіки та макетування, можна відстежити притаманні для них загальні принципи.

Технологія виконання креслеників на різних стадіях проектування — одна і та ж. Суттєвим є розподіл графіки за ознакою того, чи є вона засобом пошуку, ескізування чи виражає закінчену проектну ідею. В першому випадку графіка, як і макетування, виступає як засіб творчого пошуку, в другому, як підсумок цього ж пошуку. В першому випадку графіка і макетування розраховані на сприйняття самим автором, проектувальником, в другому — також і споживачем, глядачем.

2.4. Графіка на різних етапах проектування

Кожному етапу проектування відповідає своя графічна мова, що обумовлена особливостями проекту, сукупністю вихідних даних і деякими суб'єктивними даними авторського почерку.

Проектування починається із ознайомлення з програмою проекту, *існуючим прототипом виробу чи аналогом*.

Зображення на цій стадії призначено для самого проектувальника. На цій стадії виконують кроки або начерки, знімають кальки і т.п. Для проведення функціонального аналізу доцільно користуватись декількома кольорами олівця, фломастера чи туші.

Первинне ескізування пов'язане із пошуком цілісності, що об'єднує окремі складові частини об'єкту та формуванням в самих загальних рисах його художнього пластичного образу. На цій стадії думка фіксується за допомогою перспективного рисунку. Коли ж перевіряють реальні співвідношення, то робота ведеться шляхом відпрацювання варіантів уже в ортогональних проекціях, при цьому доцільно користуватись накладанням *кальки*. На відміну від передпроектного дослідження ескізний етап повинен бути виражений графічно так, щоб по ньому мож-

---

на було судити про сутність проекту не тільки з позиції автора, але й з позиції глядача.

Ескіз частіше призначений для показу, за формою виробу складається думка про проект і приймаються деякі рішення. Тому він має бути наочним і нести необхідну інформацію.

Структура багатьох виробів, особливо машин і механізмів, вимагає чіткої відповідності основним осям і певного осмисленого взаємозв'язку окремих блоків, але деяка недомовленість ескізу є закономірною.

Недомовленість і незакінченість ескізу ставить спостерігача на позицію активного глядача і стимулює його увагу. Тут важливо: вибір відповідного графічного матеріалу, засіб його накладання на аркуш, важлива фактура паперу, специфічне для ескізу розміщення на аркуші та інше.

В процесі руху проекту до закінченого рішення характеру ескізу змінюється і стає більш визначеним.

Образний і функціональний зміст об'єкта проектування, що виражені в ескізі, проявляється не менше чим в чистому проекті.

За етапом первісних пошуків іде відбір оптимального варіанту, уточнення окремих частин. На цьому етапі креслення виконується в певному масштабі, необхідному для передачі реальних співвідношень і величин, показу головних деталей — більш об'ємних, ніж на стадії перших пошуків. Із закінченням компонування саме зображення виробу стає більш визначеним. Світлотіньове моделювання форми виконується тоном і кольором. Проміжна стадія переходу є перехід до чистового проекту у формі креслення.

Виконання чистового креслення відрізняється тим, що об'єкт зображується протокольоно. Це вже проектна документація, в якій визначено: розміри цілого і його частин, внутрішнє компонування, кольорове рішення, фактурна характеристика.

Ортогональні і аксонометричні проекції, перспективи передають інформацію про зовнішній вид предмету. Для з'ясування внутрішньої будови конструкції, компонування блоків, їх взаємозв'язку і співвідношення із зовнішньою формою виконуються вертикальні і горизонтальні розрізи. Ці розрізи умовні: їх часто моделюють і ілюмінують. Таким чином, чистовий проект сполучає в собі наочно-образотворчий матеріал з умовними схемами і доповнюється шрифтовою і текстовою інформацією.

На стадії робочого проектування графіка практично набуває прикладного характеру.

Естетичний зміст більш за все мають рисовані шаблони криволінійних форм, які іноді набувають риси художності.

2.5. Рисунок (начерк, конструктивний, академічний, технічний, стилізований, формалізований)

Рисунок (від слова риска) — зображення на площині графічними засобами. Графічна основа на площині присутня в різних видах мистецтва (живопис, декоративно-прикладне мистецтво, книжкова графіка, графічний дизайн і т. д.). Рисунок може бути як самостійний вид мистецтва (станкова графіка) так і допоміжним. Допоміжним, але не другорядним, а базовим — суттєво визначальним, адже риска, лінія, рисунок є початком реалізації творчого задуму художника, дизайнера, скульптора, архітектора. В рисунку започатковується відображення сутності, емоційного сприйняття, образні, стильові ознаки майбутнього візуального мистецтва, що потім може бути реалізованим в матеріалі, діючим об'єктом, як в дизайні так і в архітектурі. Він є підготовчим етапом у проектуванні, на стадії начерків, ескізування; виразною мовою під час процесу проектування (конструктивний рисунок, тональний рисунок); а також головним засобом виразності на завершальній стадії проектування під час виконання чистової графіки (світлотіньовий рисунок, технічний рисунок тобто креслення ортогональних проєкцій, перспективи). Тому при фаховій підготовці дизайнерів багато уваги приділяється глибокому вивченні різних видів рисунку: академічний рисунок, проєктна графіка (учбові дисципліни), начерки та зарисовки, а також різні графічні техніки, матеріали (графітні олівці, вугіль, сангіна, туш, фломастери, пастель, капілярні ручки, чорнила). Вміти рисувати — це означає вміти передати графічними засобами думку, знання і почуття, через художньо-образно осмислені абстрактні лінії, штрих, плями, об'єми, предмети, природні форми і таке інше. Отже, вміння зрисовувати (змальовувати), ще не є вміння рисувати і малювати. Створюючи майбутнє, нове предметне середовище — дизайнер не змальовує з чогось існуючого, а відтворює свою уяву, нову думку, нові знання і почуття, творить до цього часу не бачений світ.

2.6. Креслення. Ортогональне креслення. Аксонометрія. Перспектива.

Графіка завершеного проєкту

Закінчений проєкт є дизайнерським графічним документом і тому до нього ставлять ряд необхідних формальних вимог. Чистовий проєкт виконується на папері, що наклеюють на картон або натягують на підрамник для того, щоб папір після роботи на ній водяними фарбами (акварель, гуаш, темперою) не деформувався, а зберігав гладеньку поверхню.

Всі креслення виконують в заданому масштабі.

До закінчення проєкту ставлять ряд естетичних вимог:

- високий графічний рівень;
- колористична удосконаленість;
- цілісність всіх різних складових елементів (ортогональних проєкцій, перспектив, розрізів, шрифту);
- декоративно-орнаментальний бік графіки повинен бути органічно зв'язаний з формально-інформативним, цей зв'язок має носити глибино-змістовий характер.

Традиційні види креслень дизайнерського проєкту: лінійне, лінійно-тональне, світлотіньове, поліхромне. Вибір одного з них залежить від особливостей об'єкта проєктування, проєктного задуму та індивідуальної графічної манери автора проєкту.

Картка 1.3. Традиційні види креслень дизайнерського проєкту. Словник-довідник

Лінійне креслення, лінійно-тональне креслення, світлове або тональне креслення, поліхромне креслення.

Картка 1.4. Навчальні вправи з художньої та проєктної графіки. 1. Рисунок (конструктивний, світлотіньовий). 2. Перспектива в рисунку у різних видах графіки. 3. Художня графіка для оволодіння графічними техніками. 4. Проєктна графіка. (Промисловий дизайн).

2.7. Шрифтова графіка для художнього проєктування

В художньому конструюванні шрифти відрізняються від прийнятих в кресленні.

Вимоги: розміщують заголовок по верхньому краю аркуша; рідше — по нижньому.

Шрифт має бути ясным, легко читатись, бути естетичним.

Весь аркуш має бути витриманим в єдиному стилі шрифту.

Шрифти групи антиква — від римського капітального шрифту. Рублений шрифт — співзвучний пофарбованому гуашшю аксонометричному кресленню в стилі конструктивізму.

Букви мають нести орієнтовно рівне тонове навантаження, щоб було відчуття одноплановості ряду.

Так як явище іррадіації, при якому біле поле «з'їдає» чорний колір, робить деякі букви — округлими (О, С, Э), або гострокінцеві (А) зорovo нижче, ніж інші, то їх треба рисувати дещо вище, ніж інші в ряду.

У простих модифікаціях рубленого шрифту, букви вписують в прямокутник, а товщина штриха букв кратна сторонам цього прямокутника. Взята товщина приймається за модуль і дає основу для креслення модульної сітки.

Якість напису визначається не тільки красивою прорисовкою окремих букв, але й доброю компоновкою, яка має бути логічною і закономірною.

При цьому можна рекомендувати таку послідовність операцій:

- розміщення тексту на площині аркуша і визначення його величини;
  - розбивка тексту на рядки, розмітка рядків, розмітка букв в рядках.
- Букви ділять на 4 категорії:
- відкриті зліва: Д, З, У, Ч, Я;
  - відкриті зправа: Г, Р, Б, С, Ь;
  - відкриті і зправа і зліва: Т, А;
  - полуторні за шириною Ж, М, Ф, Ш, Щ, Ы.

Букви розміщувати так, щоб поле між ними було візуально однаковим, щоб слово не розпадалось на окремі частини.

Творчі завдання

Картка 1.5. Леонардо да Вінчі. Рукописи. Рукопис да Вінчі на виставці в Києві

Картка 6. Альбрехт Дюрер (1471-1528). Витоки художньо-проектних нововведень

Автопортрет, 1493, Лувр, Париж. 2. Альбрехт Дюрер. Автопортрет. 1498. Дерево, масло. 52 × 41 см. Музей Прадо, Мадрид. 3. Автограф. Спосіб побудови еліпса, як перетину конуса. 4. Чоловіча зап'ясть руки у двох проекціях. «Чотири книги про пропорції». 5. «Руки в молитві». 6. Меланхолия I, 1514. 7. Фрагмент гравюри Дюрера «Меланхолия». 8. Автопортрет. 270 × 200 мм. 9. Автопортрет з львівської збірки, 1493, рисунок пером, Метрополітен-Музей, Нью-Йорк. 10. Альбрехт Дюрер. Ескіз придворного костюма. Північне Відродження

Картка 1.6. Тома де Томон (1760-1813). Проекти на українських землях: 1. Театр в м. Одеса (Згорів, повністю перебудовано в 19 ст. за проектом Ф.Фельнера і Г.Гельмера). 2. Портик Одеської міської інфекційної лікарні. Міська лікарня (Циркульний корпус), м. Одеса (лікарня № 5 і нині).

Картка 1.7. Тома де Томон (1760-1813). Проекти на російських землях: 1. Монумент Слави на честь перемоги Петра 1-го над шведами, м. Полтава (збережено). 2. Гравюра І.В Ческого з малюнка М.І. Шотошнікова. Вид біржі з боку Великої Неви (1810-е). Папір, офорт, акварель. 55.5х81 см. Державний Ермітаж. 3. Петербурзька Біржа. Сучасне фото. 4. Павловськ. Павловський парк, Мавзолей супругу-благодетелю. 5. Фонтан із сфінксами.

Світ професій: архітектор, графік.

Словник-довідник: Садиба, палац.

				
Архітектура, ландшафтний дизайн	Дизайн середовища (інтер'єрів та екстер'єрів)	Промисловий дизайн (транспорт)	Промисловий дизайн (побутова техніка)	Дизайн одягу

§3. ПРОЄКТНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА МАКЕТУВАННЯ В ДИЗАЙНІ

Картка 1.8. Сучасне проєктне моделювання та макетування у різних видах дизайну.

1. Методика макетування. а) поняття про макетування і макети. б) функції макетів. в) класифікація проєктних макетів. г) пошукове макетування. д) доводочне макетування. е) демонстраційне макетування.
2. Засоби і техніка макетування. а) склад макетних робіт. б) основні макетні матеріали та засоби їх обробки. в) шаблони. г) операції макетування: масштаб та масштабність, імітація.

3.1. Макет, модель, форескіз

Виготовлення макетів практикується в художньому проєктуванні на всіх основних етапах розробки об'єктів проєктування в дизайні — виробів, інтер'єрів, благоустрою територій тощо. Залежно від характеру дизайнерського завдання, вирішуваного на тому чи іншому етапі, макети бувають пошукові (під час розробки форескізів і ескізної пропозиції) і чистові.

Чистовий макет виконується з більш міцного і твердого матеріалу ніж пошукові макети. В ньому має подаватися найбільш повна інформація про об'ємно-просторове рішення об'єкта.

Модель, на відміну від макета, — повна або часткова імітація майбутнього виробу у дії, у тому числі — у відношенні розмірів, колірного рішення, фактури і таке ін.

Питання про рівень точності відтворення всіх особливостей форми виробу на різних етапах розробки зважається по-різному. Форма багатьох виробів макетується в натуральну величину і з максимальною точністю вже на етапі розробки форескізу. Це головним чином дрібні предмети, якими маніпулює людина, — інструменти, рукоятки керування, посуд тощо. Здебільшого навіть у моделях багатьох виробів — внутрішній їхній

устрій не відтворюється, якщо в умовах нормальної експлуатації з ним не планується безпосереднього контакту під час випробування. У всіх інших випадках компонування, вигляд внутрішньої будови пристрою так чи інакше має бути відпрацьованим на макетах.

Компактні дитячі іграшки, макети яких виконуються в натуральну величину, часто вимагають особливих зовнішніх якостей — теплоти, м'якості. Це безпосередньо пов'язано з функціональними й образними особливостями такого роду речей. Тут доцільно застосовувати *пінопласт*, *поролон*, *пластилін*, а іноді обклеювання різного роду синтетичними матеріалами.

Художнє проектування в матеріальному втіленні здійснюється під час макетного проектування і його основний результат — макет, зовні не відрізняється від виробу, виготовленого промисловим способом.

На відміну від проектної графіки (креслень, рисунків, схем) та словесного проектування (різних вербальних описів), макет дає повну зорову уяву про виріб, що створюється. Макет можна розглядати з різних точок зору, повертаючи його, або змінюючи позицію спостерігача. Макет можна розібрати і зібрати подібно реальному виробу в процесі виробництва і експлуатації. Ним можна керувати, імітуючи дії оператора з реальним об'єктом.

Головна перевага макету в тому, що він надає можливість проводити проектування у звичних для зовнішньої уяви об'ємних формах, а не в умовах плоских зображень. Відомості про взаємне розміщення частин машини, особливості їх переміщення, відповідність розмірів виробу розмірам людини та інші все це макет надає в наочному вигляді, дозволяє доцільно і економічно розв'язувати проектні та технологічні задачі. В порівнянні з графічним проектуванням, макетування значно скорочує процес створення нового виробу — термін розробки зменшується майже вдвічі, при цьому значно підвищується якість проекту. Таким чином, макет є засобом, що дозволяє здійснювати проектні дії (формувати і реалізувати задум, виконати вимоги технічного завдання та стандартів, визначати варіанти та ін. І в цей же час макет дозволяє дослідити результати проектних дій: встановлювати реалістичність ідей та пропозицій, визначати сумісність різноманітних вимог, реагувати на пропозиції інших фахівців та інше.

3.2. Поняття про моделювання, моделі, макетування і макети

Макетування — це метод і процес об'ємного проектування виробів, їх частин та деталей. Воно дає дизайнеру наочну інформацію про створений об'єкт, дозволяє зробити висновок про відповідність процесу проектування, його проміжних та кінцевих результатів.

Макет — об'ємне матеріальне зображення, що дає відомості про особливості проєктованого виробу (об'ємно-просторова структура, тектоніка, типологія, фактура поверхонь, масштаб, пропорції, функціонування виробу та інше).

Повністю або частково виготовлене із спеціальних матеріалів, доступне для огляду і практичної дії використовується в майстерні дизайнера для вирішення попередньо поставлених або таких, що виникли в процесі роботи, проєктно-дослідних завдань.

Макет та промисловий виріб не пов'язані між собою, так як виготовлені із різних матеріалів і різними способами, мета виготовлення макета і промислового виробу різні.

Макети розрізняють за рівнем наближення до реального виробу, масштабом, використаними матеріалами і т.д.

Макет, який найбільш повно імітує зовнішній вигляд промислового виробу і деякі його функціональні якості, в інженерній та дизайнерській практиці часто називають моделлю.

Поняття моделі дуже широке: моделями є графічні зображення, описи, системи вимог до виробу та інше. Тому під час проєктування об'ємних матеріальних зображень доцільно називати їх макетами. Макет може моделювати ті чи інші властивості промислового виробу, у відповідності до проєктних задач.

В процесі художнього конструювання використовують різні макети — від пошукових, за допомогою яких матеріалізуються перші уявлення про створений виріб, до демонстраційних, які є результатом проєктування. За допомогою макета розв'язують завдання: творчі (формування та відпрацювання задуму), дослідницькі (проводять випробування макетів). В процесі виготовлення макету використовують розрахунки та нормативні дані для наближення властивості макету до властивостей промислового виробу. Наочність макета досягається включенням в роботу: ергономістів, матеріалознавців, конструкторів, технологів, економістів та інших фахівців. Макет допускає різні переробки, тому кожна пропозиція спеціалістів може оперативно перевірятися і враховуватись.

Макетування тісно пов'язане з графічними засобами художнього проєктування, тому макетування та графіка в методиці художнього конструювання розглядаються в тісному взаємозв'язку. Графіка відрізняється простотою засобів і в той же час забезпечує оперативність та мобільність проєктного пошуку, дозволяє переходити швидко від однієї ідеї до іншої. Графічно можна розмірковувати, фантазувати, шукати різні варіанти проєктного задуму під впливом багатьох факторів.

Графічні зображення можуть мати різний вид: начерки, ескізи, пошукові рисунки, демонстраційні рисунки, креслення. До мети і задач макетних робіт ближче за все пошукові ескізи, рисунки.

Виготовляючи макети різного призначення, дизайнер моделює мислення і дії спеціалістів та споживачів, набуває додаткове обґрунтування свого задуму. Разом з тим, досягнення повноцінних результатів в художньому відношенні проектування вимагає систематичного переключення уваги від макетних робіт до графічних і навпаки. Така робота активізує образне мислення дизайнера. Крім того, засобами графіки краще і швидше розрізнати багато часткових задач, таких як: пошук і уточнення деталей, розробка схем і компоновок, проводити критичний аналіз.

Картка 1.9. Функції макетів. Словник-довідник: Функції макетів — три групи: проектні, учбові та виставочні.

Картка 1.10. Класифікація проектних макетів. Словник-довідник. 1. Чорнові та чистові макети. 2. Планувальні макети. 3. Пошукові, довідочні і демонстраційні макети.

Картка 1.11. Засоби і поетапна техніка макетування. Словник-довідник. Макети виконують в три етапи, у відповідності з проектною класифікацією підготовки макетів: а) дизайнером, б) спеціалістами-макетниками, в) самостійними макетними виробничими підрозділами. Дизайнер приймає участь в усіх трьох етапах. 1 етап. 2 етап. 3 етап.

Картка 1.12. Обладнання та інструменти. Словник-довідник. Розміточна плита. Косинці. Спеціальне обладнанням — установки. Пристрій для формовки макетів з гіпсу. Металорізальні, деревообробні, заточні верстати, зварювальне та малярне обладнання розміщують окремо в інших приміщеннях. Клиновидний ніж (ніж-косяк), стамески — прями, напівкруглі, кутові. Спеціальний інструмент: циклі, шкребки

Для роботи з гіпсом: оцинкований та емальований посуд (відро, кастрюля), резинова гіпсовка (половина м'яча Ø 10-15 см), металеві лопатки для приготування розчину, царпки, клюкарзи, долото, стеки, пензлі для змащування форм, молоток, зубило.

Металева лінійка. Лекала.

Картка 1.13. Вибір макетного матеріалу та засоби обробки. Словник-довідник

Традиційні матеріали: глина, гіпс, пластилін, віск, використовують також металевий листовий та профільний прокат, пластмасу, резину, тканини. Оздоблювальні (лаки, фарби), спеціальні імітаційні плівки. Допоміжні матеріали: різні клеї, рідини, денатурат і гідролізний спирт, фанера і цвяхи, наждачний папір. Папір і картон. Пап'є-маше:

Картка 1.14. Макетування виробів. Словник-довідник.

РОЗДІЛ 2

ДИЗАЙН КОСТЮМА

§ 4. ІСТОРІЯ КОСТЮМА, СУЧАСНІ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ПРОЄКТИ ДИЗАЙНУ КОСТЮМА

4.1. Дизайн костюма: ретроспектива, сучасний стан, перспективи

4.1.1. Історія костюма

Історія костюма відображена в різноманітних джерелах — в живопису та скульптурі, творах прикладного мистецтва, літературних художніх творах; в експозиціях державних історичних музеїв, державних музеях етнографії багатьох країн світу; у фондах державних бібліотек та ін. У всіх цих безцінних історичних зібраннях регіонального та національного рівнів, подані стилі та напрями, які панували в той чи інший час, національні, етнічні та регіональні традиції, які надавали костюму яскраво виражений колорит і неповторність.

Дослідники, мистецтвознавці розглядають історію костюма, стилі і напрями костюма як сукупність елементів, гармонічно і образно відображаючих історичний і художній стиль. Характерними елементами костюма будь-якого стилю у всі часи були — зачіски, аксесуари, текстиль.

Особливу увагу привертають наукові дослідження з хронології, типології, стильового упорядкування визначних зібрань з історії костюма. Один із таких прикладів хронологічного викладу історії костюма подано в картці 2.1. на дослідниці Е.Б. Плаксіною.

Картка 2.1. Періодизація в історії костюма (За О.Б. Плаксіною)

Це цікаво! На території Грузії знайдено найдавніша нитку, їй біля 34 тис. років.

4.1.2. Дизайн костюма у мистецтві

Навчальна художньо-проектна творчість в дизайні. Див. картка 2.2. В ній наочно структурно продемонстровано місце дизайну костюма в дизайні (як галузі), який відноситься до необразотворчого типу в пластичному (просторовому) мистецтві. Але, коли вдуматись і проаналізувати види мистецтв (літературу, музику, пластичні

(просторові) мистецтва, танок, кіно, театр), то можна з впевненістю стверджувати, що всюди присутні люди, як вінець творіння природи (в міфології — людиноподібні), з відповідним дизайном костюма та природнім середовищем, в якому вони перебувають. Більш того — архітектурні форми і їх співвідношення, елементи екстер'єрів, предмети інтер'єрів співрозмірні з пропорціями людського тіла. Еволюція художнього проектування у всесвітній історії в: Європі, Африці і на Близькому Сході, Америці та Океанії, Азії, 10 000 до н.е. — 2 020 н.е., (див. картка 2.3) підтверджує зроблений Протагором (481 — бл. 411 рр. до н. е.) висновок: «людина є мірою усіх речей, існуючих — що вони існують, неіснуючих — що вони не існують». Див. Картку 2.4. Проектувальники усіх континентів не тільки старалися наблизитися до гармонійності природніх форм, а і детально вивчали природу і закономірності побудови рослин, комах, тварин. «Золотий переріз» і Число Фібоначчі — стали не тільки результатом пізнання законів побудови в природі, а і важливою умовою проектування багатьох об'єктів в: архітектурі, скульптурі, ландшафті, предметах побуту та одязі. «Золотий переріз» і Число Фібоначчі виявлено і в музиці, в образотворчому мистецтві, застосовується в сучасній рекламі, веб-дизайні, навіть в косметичній хірургії.

Картка 2.2. Навчальна художньо-проектна творчість в дизайні. (за В. Вдовченком)

Картка 2.3. Еволюція художнього проектування у всесвітній історії в Європі, Африці і на Близькому Сході, Америці та Океанії, Азії. 10 000 до н.е. — 2 020 н.е.

Картка 2.4. Протагор: «Людина є не тільки мірою всіх речей, а також і її творцем»

Картка 2.5. Золотий перетин в архітектурі

Картка 2.6. Пропорції золотого перетину в скульптурі, архітектурі, дизайні. 1. Модуль Ле Корбюзьє (1887-1965). 2. Російська система вимірювання. 3. Важливі показники золотого перетину. Застосування пропорцій в дизайні

Картка 2.7. Золотий перетин в жіночому обличчі

Картка 2.8. Золотий перетин в чоловічому обличчі. 10 знаменитостей за 12 ключовим маркерами.

Картка 23. Золотий перетин і числа Фібоначчі. Застосування і прояви. Золотий перетин і гармонія в мистецтві.

Картка 2.9. Використання золотого перетину в мистецтві.

Картка 2.10. Золотий перетин у музиці. Людвіг ван Бетховен. Фридерик Шопен. Бородін Олександр Порфирівич. Франц Петер Шуберт

4.1.3. Архітектура і дизайн костюма

В основі творів архітектонічних мистецтв лежать формоутворюючий фактор, структура, виражені в естетично осмисленому, піднесеному до художнього образу вигляді. Тому архітектурна споруда і костюм не можуть бути істинно красивими, якщо в них порушений логічний зв'язок між будовою, зовнішнім виглядом і призначенням.

Для архітектури, як і для костюма, характерна ансамблевість. Серед архітектурних мистецтв архітектура займає провідне положення, а костюм тісно пов'язаний з архітектурою і цей зв'язок виражається в багатьох напрямках, особливо яскраво і чітко в тектоніці. Недаром костюм називають рухливою архітектурою.

Картка 2.11. Архітектонічність дизайну костюма в різні епохи в країнах світу. Костюм і архітектура: 1. Стародавнього Єгипту. 2. Греції. 3. Візантії. 4. Романської епохи. 5. Готичної епохи. 6. Японії. 7. Китаю. 8. Ренесансу. 9. Бароко. 10. Французького Рококо. 11. Класицизму. 12. Модерну. 13. Росії. 14. України.

4.1.4. Історичний костюм в періодизації художніх стилів

Історичний костюм тісно пов'язаний з історичним художнім стилем, так як в кожному періоді розвитку людства є певний естетичний світогляд, який, в свою чергу, формував абсолютно чітко визначений художній стиль даної епохи.

Історичні художні стилі завжди відображали стильову єдність архітектури, інтер'єру, декору образотворчого і прикладного мистецтва, костюма. Закономірно, що архітектура очолює перелік мистецтв у межах художнього стилю, а костюм його завершує.

З давніх-давен відзначається стильова єдність костюма з архітектурою, її елементами і декором приміщень.

Висвітлимо основні історичні художні стилі протодизайну костюма, які загальновідомі перш за все в історії розвитку людства, як архітектурні та мистецькі художні стилі.

Картка 2.12. Художні стилі в різні історичні епохи

Стародавній Єгипет. Ассирія і Вавилонія. Крито-Мікенська цивілізація. Стародавня Греція. Стародавній Рим. Візантія. Середньовіччя. Італія 15-16 ст. Франція і Англія 17-18 ст. Європа 19 ст. Європа 20 ст. Європа 21 ст.

Картка 2.13. Основні художні стилі та течії дизайну костюма, відомі як архітектурні та мистецькі художні стилі. Словник-довідник

Канонічні (давньоєгипетський), античний (класичний), романський, готичний (готика), ренесанс, XV — XVI ст., бароко, XVII ст. Франція і Англія XVII — XVIII ст., рококо, XVIII ст., класицизм, кін. XVIII — пер. пол. XIX ст., модерн, з кін. XIX ст. до поч. XX ст.

Художні течії, напрями між стилем класицизм і модерном: романтизм (бідермаєр) — друга чверть XIX ст.; друге рококо — третя чверть XIX ст.; позитивізм — 70-80-ті роки XIX ст.

Словник-довідник: взуття, костюм, мода, одяг, плаття, стиль, текстиль
Навчально-тренувальні вправи. Огляд і порівняльний аналіз проектно-графічної документації дизайнерів костюма.

Завдання 1. За художнім образом стилю визначити стильові особливості дизайну костюма у різних дизайнерських школах.

Об'єкти практичних розробок: Проектно-графічне зображення стильових особливостей дизайну одягу.

Творчі завдання

Завдання 1. Окреслити характерні особливості стильових рис дизайну костюма різних епох на полотнах виданих художників, поданих на картці 2.14.

Об'єкти проектної графіки: полотно художників із дизайном костюма різних епох.

Картка 2.14. Список художників, на полотнах яких подано дизайн костюма різних епох

Картка 2.15. Словник-довідник загальноновживаних термінів з дизайну костюма

4.2. Дизайн костюма — важлива складова «Дизайну менеджменту», «Імідж-дизайну», «Дизайну одягу»

4.2.1 «Імідж-дизайн» у дизайні костюма

Створення іміджу. П.О. Вяземський писав: «Мистецтво подобатися є таємниця, яка дарується природою або викрадається наполегливим зусиллям, в обох випадках гідна поваги та заздрості». Багато явищ, які століттями вважалися непередбаченими і таємничими, стають в теперішній час об'єктами не просто міркувань, а наукових досліджень.

Чарівність! Хто не хотів би нею володіти! Багато хто з нас намагається, а деякі, безперечно, нею володіють. Інші бувають іноді чарівними, але зовсім непоказними. Своєю чарівністю ми можемо керувати. Професія іміджмейкера, предметом якої є створення чарівного образу, який приваблює особистість та притягує до них увагу інших. Мета іміджмейкера — створення іміджу.

Імідж в перекладі з англійського — «образ», візуальна привабливість особистості. Деякі улюбленці долі володіють нею, як прийнято говори-

---

ти — від Бога. Але, як правило, багато хто знаходить симпатії людей завдяки мистецтву самопрезентації та самоподання.

Сучасні політики і бізнесмени користуються послугами іміджмейкерів. Без них не обходиться жодна кінозірка. Але можна створити імідж і не користуючись послугами спеціалістів.

Образ — одна з основних категорій психології. Імідж як образ, в основному передбачає два аспекти образу: формування уявлень про внутрішні категорії через зовнішні і спонукальну (мотиваційну) силу образу. В цьому розумінні імідж може бути не тільки у людини, але й у товару, фірми, ідеї.

Існування в психіці людини механізму ідентифікації — приписування собі або іншому бажаних якостей на підставі окремих зовнішніх ознак — є поясненням можливості створення іміджу.

Вдалий імідж — це здатність переконати оточуючих, що носій цього іміджу є втіленням в собі ідеальних якостей, які вони бажали б мати, коли б були на місці цієї людини.

Поняття іміджу містить в собі не тільки природні властивості особистості, але й спеціально напрацьовані: воно пов'язане, як з зовнішнім виглядом, так і з внутрішнім змістом людини, її психологічним типом, риси якого відповідають запитам часу і суспільства. Зазначені компоненти у виразненні в загальних характеристиках людини: в її поведінці, манері розмовляти, стилі одягу, оформленні інтер'єрів будинку й офісу. Іміджування — це свого роду маніпулювання зовнішніми характеристиками, з метою створення сприятливого враження. Мистецтво і техніка створення образу полягає в тому, щоб зрозуміти, що є привабливим для інших, пізнати самого себе і привести у відповідність з цим свої зовнішні характеристики.

НТВ. 1. Самопізнання своєї духовності є однією з вихідних умов підготовки до створення собі гідного іміджу. 2. Самопізнання для створення іміджу розпочинати слід із постановки і отримання відповідей на десять питань. Обов'язково дати на них відверту відповідь у письмовій формі, докладно обґрунтовуючи свою відповідь:

1. Мої пріоритетні моральні цінності.
2. Мої стійкі особисті завдання.
3. Мої щоденні звички.
4. Я завжди використовую свою схему поведінки.
5. Скільки ласкавих слів я можу написати про своїх батьків.
6. Скільки у мене друзів.
7. Чи викликаю я симпатію у своїх товаришів по навчанню.
8. Як часто звертаються до мене за порадою або допомогою.
9. Чи називають мене милосердним.
10. Яка моя реакція на дитину, яка плаче.

Десять проблемних питань і відверті відповіді на них дадуть достатню інформацію для роздумів тому, хто бажає володіти гідною Я-концепцією, яка надасть життю мажорне відчуття. Люди з подібним відчуттям прокидаються вранці з посмішкою, отримують задоволення від прогулянки у будь-яку погоду, не роблять з їжі культу, з ними легко спілкуватися.

Духовно здорові особистості швидше досягають успіху у створенні привабливого іміджу. Проте духовність ще не є гарантом успіху особистості. Є багато талановитих і порядних людей, які не змогли себе реалізувати, захопити своїми ідеями інших. Бути чарівним — свого роду мужність. Немало проблем таким людям завдають заздрісники і суперники. У життєвій боротьбі неминучі й поразки. Необхідно гідно їх переносити.

Один з перших спеціалістів з іміджу в Східній Європі В.М. Шепель виділяє *три групи якостей*, володіння якими дає шанси вирішити проблеми іміджу.

В *першу групу* входять такі природні якості: комунікабельність (здатність легко сходитися з людьми); емпатичність (здатність до співпереживання); рефлексивність (здатність зрозуміти іншу людину); красномовність (здібність впливати на інших за допомогою слова). Ці якості можна позначити узагальненим поняттям «вміння і бажання подобатися».

В *другу групу* входять характеристики особистості, як наслідок її освіти та виховання. До них належать: моральні цінності, психічне здоров'я, володіння комплексом людинознавчих технологій (міжособисте спілкування, діловий спіч, вміння долати конфліктні ситуації).

До *третьої групи* відносять те, що пов'язане з життєвим і професійним досвідом особистості. Особливо потрібно виділити інтуїцію і ситуації спілкування. Самовпевненість і стандартність поведінки найчастіше сприймається негативно. Імідж — результат вмілої орієнтації у конкретній ситуації, правильний вибір своєї моделі поведінки.

Поведінка людини — це дзеркало, в якому кожен показує сам себе. Людина опановує ті моделі поведінки, які приносять їй успіх. Не слід забувати, що під час вибору моделі поведінки ми не стільки залежимо від самих себе, скільки від багатьох зовнішніх обставин. Чим нижчий життєвий рівень суспільства, тим більше його громадяни стурбовані побутовими потребами. У суспільствах з високим життєвим рівнем люди схильні до вирішення духовно значущих проблем. В першому, і в другому випадках велике значення має духовна активність людей. Духовно знесилена людина найбільш залежна від зовнішніх умов.

НТВ. Формування власного іміджу.

Для того, щоб сформувати свій імідж, потрібно добре попрацювати над собою. У процесі зміни себе до бажаного образу Д.Г. Скотт виділяє три ключові стадії і подає технологію їх упровадження.

1. Визначте, що Ви хочете в собі змінити або яким стати.

Наприклад, чи хотіли б Ви бути більш дружельюбним і динамічним, більш сердечним і лагідним, чіткіше діяти, бути впевненим у собі, перебуваючи в колективі. Яких рис характеру Ви хотіли б позбутися, а які розвинути?

2. Складіть подумки сценарій, щоб уявити себе в новій ролі.

Знову і знову подумки випробовуйте цю роль, аби закріпити реальність створеного Вами образу. Самонавіювання допоможе Вам діяти інакше.

Впроваджуйте свій новий сценарій у життя. Випробуйте свою нову роль і діяльність, притаманну їй, на практиці в реальних ситуаціях.

На *першій стадії* пропонується така технологія вибору нових рис характеру: в одну колонку записуються «риси характеру, яких я хочу позбутися», а в другу — «риси характеру, яких я хочу набути». Потім, не замислюючись, методом штурму мозку, назвіть риси характеру, запишіть в першу і другу колонки, розміщуючи за рангом.

Запропонована дослідником Д.Г. Скоттом технологія стосується тільки внутрішнього іміджу — рис характеру.

Подібним чином необхідно вибрати також критерії зовнішнього вигляду, тому що зміст і форма мають бути в єдності. «Скільки б Ви мене не переконували, що Ви мільйонер, але якщо у Вас не свіжа сорочка і подерте взуття, то, вибачте, я Вам повірю не відразу». Потрібні будуть вагомі аргументи, щоб Ви це довели. Навіть, якщо Ви це довели з допомогою чекової книжки чи чогось іншого, довірчі стосунки з першого погляду будуть втрачені. Виникне відчуженість. І для налагодження нормальної ділової комунікації необхідно буде тонко і дипломатично «виходити» з глухого кута.

І все це — через некомунікабельний імідж.

Отже, Ви повинні продумати свій зовнішній вигляд, який підкреслював би як Ваші загальнолюдські чесноти, так і фахові переваги. Це — зачіска, костюм, манера слухати, говорити, рухатися, сидіти, вітатися; марка сигарет, одеколону; житло, місце відпочинку, розваг, коло знайомих, література та ін. Далі, як і в попередньому випадку, ці дані рекомендуємо записати у дві колонки, де перша має назву «Як я виглядаю і що мене оточує», а друга — «Як я хотів би сприйматися», ранжувати критерії і створити новий зовнішній образ «Я».

Побачити себе подумки в новій ролі пропонується за допомогою трьох видів образів: кольору, тварини, експерта.

Рекомендується уявляти, що Вас оточує той простір, який Ви хочете мати. Наприклад, аби бути більш енергійним, товариським, динамічним чи настійливим, уявіть червоний колір активності.

Щоб бути дружелюбнішим — уявіть теплий оранжевий колір. Жовтий колір асоціюється з інтелектом, голубий — з якістю.

Можна уявити тварину чи звіра, які символізують для вас ту чи іншу рису характеру. Наприклад, лев символізує велич, тигр — силу, кошеня — лагідність, олень — швидкість і стрімкість. Аби чіткіше викласти вголос думку, уявіть собі папугу, яка говорить.

Використовуючи метод викликання образу експерта Ви дивитесь на себе очима експерта, чи, наприклад, члена журі в якомусь телешоу.

У свій зовнішній образ можна вжитися спочатку наодинці перед дзеркалом (звикати до зачіски, певних елементів одягу), потім серед публіки, де Вас не знають, тобто видавати себе за того, ким хочете стати.

Далі необхідно зробити висновки з того, як Вас сприймає в новому образі незнайома публіка і підправити свій імідж. Таким чином, відбувається Ваша адаптація до нової ролі. І коли через деякий час Ви з'явитесь серед своїх, Ваша поведінка і манери будуть органічно збігатися із Вашим зовнішнім виглядом. Наприклад, Ви будете так поводити себе в новенькому костюмі, немов би все життя змінювали їх через день, недбало ставили кейс, портфель чи ділову папку, неначе їх у Вас десяток, і так рахували гроші, немовби їх у Вас не обмежено стільки.

Освоюючи новий образ «я», і переходячи від образу «Я» у власне «Я», головне — постійно пам'ятати про свою нову роль, контролювати себе. У разі втрати контролю потрібно вміло «йти в тінь», виходити з гри і, обміркувавши ситуацію, знову і знову невеликими дозами трансформувати себе.

Якщо Ви самі повірите, що Ви вже не Ви, то інші повірять також. З цього приводу в одній із своїх книг психолог В. Леві наголосив: «Необхідно поводити себе так, аби всі думали, що ти не Сергій Іванов, який уявляє себе Оводом, а ти — Овод, який чомусь замаскувався під Сергія Іванова».

Крім свого власного іміджу, менеджер повинен потурбуватися і про імідж фірми. В сучасній бізнес-практиці не існує якихось сумнівів в обов'язковості іміджу фірми. Подібне ставлення вмонтовано в менталітет людей, незалежно від місця на службових східцях, яке вони займа-

---

ють. Імідж виступає складовою частиною культури ділових стосунків. Без нього наївно розраховувати на серйозні успіхи у бізнесі, користуватися гідною репутацією в різних колах суспільства.

В поняття імідж фірми входять: прийнята система стосунків між співробітниками даної фірми з її клієнтами; фірмовий стиль одягу; ергономіка і дизайн офісу. Зазначені особливості фірми повинні бути такими, щоб навіювати клієнтам і діловим партнерам уявлення про надійність, солідність фірми, готовність її співробітників йти назустріч клієнтам. При цьому, потрібно дотримуватися певної міри. Розкішно оформлені інтер'єри створюють репутацію багатой організації, що процвітає, але вони ж можуть зародити у клієнта сумніви типу: «Ось на що йдуть мої гроші». Наявність корпоративних цінностей («Ми, службовці фірми N») може сформувати у відвідувача почуття власної непотрібності, а зайва настирливість клієнтам — враження, що справи в цій фірмі йдуть не дуже добре.

Ергономіка офісів (обладнання технічними засобами автоматизації управлінської праці) та їх дизайн (зовнішнє оформлення) — актуальна сучасна проблема, проте її вирішення не завжди вдале. В одних випадках не вистачає коштів, щоб запросити відповідних спеціалістів, в інших — справу погіршує поганий замовник, його недооцінка правил організації праці. В підсумку, страждає професійний імідж. Як відсутність візитної картки є недотриманням ділового етикету, так і примітивний, а тим більше неохайний вигляд офісу та службових кабінетів наносить непоправну шкоду репутації фірми.

Естетично оформлені інтер'єри, обладнання, зручне для службовців та клієнтів, створюють сприятливі для спілкування та праці умови.

Використання в оздобленні приміщень різних матеріалів і способів внутрішнього обладнання створюють свою певну атмосферу.

Відомо, що теплі натуральні матеріали (темне дерево, текстиль, ковдри на підлозі та стінах) сприяють атмосфері затишку, захищеності.

Твердий камінь (мармур або відкритий бетон), скляні двері з металевими решітчастим оздобленням, високі стелі і вікна формують відчуття значущості, важливості, самоствердження. Створенню подібного образу сприяють і великі прямокутні приміщення.

Використання в оформленні приміщень скла, дзеркал, пластику, а також блискучого металу типу хрому або срібла свідчить про незалежність, відкритість, готовність до змін. Вікна без переплетіння від стіни до стіни, що виходять на незабудований простір, посилюють подібне відчуття.

Довгі приміщення і зали з колонами, криті галереї, коридори і кімнати асоціюються з образами активності, відсутності статичності.

Таким чином, у створенні фірмового стилю немає дрібниць. Важливо, щоб вони всі працювали на той образ, який би Ви хотіли мати.

Створення іміджу — дорога процедура. Вона вимагає витрат часу, коштів та власних зусиль. Робити самого себе — найбільш складна робота, але вона одночасно викликає і найбільшу цікавість для кожної людини. Тому що привабливий вигляд для інших, який не суперечить своєму внутрішньому «Я» образ є ключем до вирішення багатьох життєвих проблем.

Світ професій: Іміджмейкер, менеджер, дослідники іміджу: В.М. Шепель, Д.Г. Скотт, експерт з іміджу, психолог — В. Леві.

Словник-довідник: Імідж фахівця, імідж фірми, фірмовий стиль одягу, ергономіка і дизайн офісу, іміджмейкер, менеджер, діловий етикет.

НТВ. Огляд і порівняльний аналіз характерних рис іміджу за дизайном костюма

Завдання 1. Оволодіння технологією вибору нових рис характеру, запропоновані дослідником Д.Г. Скоттом:

Визначення внутрішнього іміджу наявних та вибору нових рис характеру

Риси характеру, яких я хочу позбутися	Риси характеру, яких я хочу набути
1.	1.

Некомунікабельний імідж

Як я виглядаю і що мене оточує	Як я хотів би сприйматися
1.	1.

Картка 2.16. Діловий стиль одягу для формування іміджу офісного працівника

4.2.2. Дизайн костюма для неформальних ділових переговорів

Ділові зустрічі проводять: в робочому кабінеті або в більш неформальній атмосфері: в кафе, ресторані — за сніданком або ланчем, а також в будинках для ділових зустрічей. Це зручніше з двох причин:

- 1 — ніхто не буде відволікати від ділової бесіди — адже в робочому кабінеті безперервно лунають телефонні дзвінки, можливі відвідувачі;
- 2 — неформальна атмосфера часто сприяє найкращому взаєморозумінню і якнайшвидшому досягненню угоди.

Зустрічі можуть відбуватися в кафе або ресторані.

Ще один варіант неформальної ділової бесіди — зустріч в домашньому середовищі можуть відбутися в будь-який зручний для учасників час. Як правило, стіл для такої зустрічі не накривають. Подається чай або кава, прохолодні напої.

Незважаючи на всю неформальність домашньої атмосфери, на такій зустрічі дотримуються всі існуючі правила. Призначається головуючий, встановлюється порядок денний, регламент.

Не рідко влаштовується після ділової зустрічі неофіційна частина — коктейль або фуршет. Зазвичай, про це оголошують перед початком зустрічі.

Ще однією розповсюдженою формою ділового спілкування є ділові переговори, мета яких — досягнення угоди з питань співробітництва, що фіксується документами (договорами про співпрацю, контрактами). Кожна сторона зобов'язується виконувати умови контракту.

Ділові переговори передують діловій зустрічі або бесіді — менш офіційний захід, в ході якого партнери попередньо окреслюють можливі напрямки співпраці, визначають коло взаємних інтересів.

Після ділової зустрічі починається етап підготовки, на якому визначають предмет переговорів, їх мету, уточнюють інтереси сторін, окреслюють план проведення.

До переговорів зазвичай підключають фахівців, які можуть найбільш повно презентувати зацікавлення своєї компанії.

В ході переговорів дотримуються ряду норм ділового етикету:

- Уникають зайвої емоційності, вона зашкодить конструктивному вирішенню питання.
- Не застосовується поблажливий або повчальний тон, навіть якщо партнери тільки недавно заявили про себе в даній сфері діяльності, або вже мають в ній певне політичне значення.
- Виявляється зацікавленість і увага до думки партнерів, тільки так можна досягти з ними взаєморозуміння.
- Уникається оперування неперевіреними фактами та недостовірною інформацією, в діловому світі це здатне підірвати репутацію.
- Бути відкритим, чи не ухилитися від відповідей, надавати будь-яку інформацію, яка зацікавить потенційних партнерів.

Якщо в ході переговорів партнери не прийшли до взаємної згоди, це не означає, що про етикет можна забути і дозволити собі різкий тон або некоректність. За умови негативного результату переговорів розлучитися з партнерами слід так, щоб відносини з ними збереглися, і в подальшому була можлива співпраця.

Картка 2.17. Дизайн костюма для неформальних ділових переговорів та ділової поїздки

4.2.3. Дизайн костюма для ділової поїздки

Захід, на якому імідж для ділової жінки чи ділового чоловіка має не останнє значення — це ділова поїздка. Тим більше, важливість моменту першого враження, справленого на потенційного клієнта або партнера. Тому образ ділової жінки чи ділового чоловіка має бути бездоганним і асоціюватися зі строгим діловим стилем і настроєм. У цьому, жінці, наприклад, допоможе діловий піджак, що ідеально сидить на фігурі, комбінований зі строгими брюками, спідницею або платтям.

Можливо, після ділових зустрічей і переговорів залишиться час для неформальних заходів, банкетів або зустрічей з друзями. Для таких випадків піджак теж відмінно підійде, але в поєднанні з більш легким романтичним платтям або спідницею.

Не залежно від часу, витраченого на дорогу, жіночий піджак повинен завжди виглядати ідеально, тому для таких заходів необхідно мати піджаки, які не мнуть у валізі. При носінні піджак теж повинен виглядати бездоганно, тому тканина, з якої він пошитий, повинна мати в своєму складі шерсть.

Картка 2.18. Дизайн костюма для неформальних ділових переговорів та ділової поїздки

Картка 2.19. Стихії в косметиці для створення іміджу

Картка 2.20. Жіночий шкіряний костюм Morgana для офісних та неформальних ділових переговорів

Картка 2.21. Аксесуари для ділового стилю (портфелі, сумки-кейси для документів, кладчі, портмоне зі шкіри, ключниці, візитниці).

Картка 2.22. Кращі зоряні зачіски в дизайні костюма, як взірці для ділового стилю

РОЗДІЛ 3

ТВОРЧИЙ ПРОЄКТ З ДИЗАЙНУ КОСТЮМА

§ 5. СТРУКТУРА, РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ З ДИЗАЙНУ КОСТЮМА, ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ.

5.1. Структурування творчого проєкту з дизайну костюма

Творчий проєкт — це самостійна підсумкова творча учнівська робота для закріплення та перевірки на практиці здобутих теоретичних знань, формування художньо-проєктних та технологічних умінь, набуття навичок та компетенцій з проєктування та виготовлення особистісно привабливих виробів для набуття художньо-проєктних та проєктно-технологічних компетентностей з дизайну костюма.

Під час виконання проєкту використовують знання і уміння з основ дизайну, образотворчого мистецтва, художньої культури, історії, української мови, математики, алгебри та геометрії, фізики та інших навчальних предметів. В процесі навчальної проєктно-художньої діяльності за навчальною програмою «Художнє проєктування» ви набудете ключові та предметну проєктно-технологічну компетентність, яка є об'єднанням набутих компетенцій за змістовими лініями (загальнотехнічною, інформаційною та комунікативною компетенціями, художньо-проєктною компетенцією, технологічною компетенцією, презентаційною компетенцією).

В процесі виконання творчого проєкту важливо продемонструвати не тільки набуті ключові та предметну проєктно-технологічну компетентності, але і проявити особисті якості: цілеспрямованість, рішучість, критичність, допитливість, волю, прагнення довести свою роботу до кінця.

Розроблені нами рекомендації для виконання творчого проєкту з дизайну костюма відповідають етапам художнього проєктування, виконуваним учнями під керівництвом вчителя, з використанням посібника. Ми подаємо зразки бланків для кожного етапу, які допоможуть заощадити час і якісно виконати творчий проєкт. Під час виконання кожного етапу художнього проєктування необхідно прочитати рекомендації та пояснення і виконати необхідну роботу за поданою нижче послідовністю.

Кожен творчий проєкт виконується як початково-тренувальний, з супроводом (консультуванням) вчителя технології, самостійно (індивідуально) або колективом учнів.

Творчий проєкт є унікальним і неповторним, а його структура, подана нами, є лише орієнтовною, а не уніфікованою. Своєрідність творчого проєкту може виражатися в будь-якій формі і на будь-якому етапі проєктування.

Погодинну послідовність етапів творчого проєкту для 16 годинного варіанту див в Картці 3.1.

1. Підготовчий етап. (Пояснювальна записка: Вибір теми. Обґрунтування теми. Історична довідка. Технічна довідка).
2. Дизайнерський та конструкторський етап. (Ескіз, модель).
3. Технологічний етап (План технології виготовлення виробу).
4. Етап виготовлення виробу.
5. Завершальний етап (Економічне обґрунтування. Екологічне обґрунтування. Реклама виробу. Висновки за підсумками роботи. Список літератури. Оціночний лист. Робочі записи. Рецензія).
6. Захист творчого проєкту.

Для цілеспрямованої орієнтації на ефективну довузівську підготовку з дизайну одягу, порівняйте:

1. Етапи учнівського та студентського творчого проєкту. Картка 3.1-3.3.
2. Структуру змісту оформлення учнівського та студентського творчого проєкту. Картка 3.1-3.3.
3. Зверніть увагу на відмінності та особливості професійного і навчального проєктування.

Тематика проєктів за об'єктами виробів з дизайну одягу подано в картці 3.5.

Картка 3.1. Покрокові етапи проєкту з дизайну одягу

Картка 3.2. Структура змісту оформлення учнівського творчого проєкту та його почасове засвоєння під час майстер-класу за загальним тематичним планом.

Картка 3.3. Структура змісту оформлення студентської курсової роботи з конструювання, моделювання та технології обробки одягу.

Картка 3.4. Відмінності та особливості професійного і навчального проєктування.

Картка 3.5. Тематика проєктів за об'єктами виробів з дизайну одягу

1. Коктельна сукня. Вкорочена жіноча сукня для урочистих випадків без коміра і рукавів.
2. Весільна сукня. Сукня для весілля і вінчання.
3. Денна сукня. Сукня для повсякденного носіння у стилі casual.
4. Сукня-футляр. Вузька ділова сукня, що підкреслює жіночу фігуру.

-
5. Етнічна сукня. Сукня в етнічному стилі або частина національного костюма.
  6. Сукня-сорочка. Сукня сорочкового покрою.
  7. Карнавальна сукня. Сукня для карнавалу.
  8. Дитячі сукні. Сукня для дівчаток.
  9. Сарафан. Різновид сукні без рукавів, інколи одягається поверх блузи або футболки.

Подаємо приклад оформлення документації навчального творчого проєкту за етапами, з паралельною демонстрацією форматування матеріалів на слайдах майстер-класів.

МАЙСТЕР-КЛАСИ

5.2. Частина 1. Вступний оглядовий майстер-клас.

На Картці 3.6 подано вигляд форматувань вступного, оглядового майстер-класу.

Картка 3.6. Художнє проєктування. Майстер-класи з дизайну та технології виготовлення одягу за індивідуальним замовленням. Частина 1. Вступний, оглядовий майстер-клас.

Розглянемо поетапне виконання творчого проєкту із оформленням його в дизайнерській документації.

5.3. Частина 2. 1. Підготовчий етап. Пояснювальна записка

На Картці 3.7 подано вигляд форматувань підготовчого етапу.

Картка 3.7. Вигляд форматувань підготовчого етапу.

1. Підготовчий етап

Пояснювальна записка. Підготовчий етап включає мотивацію вибору і обґрунтування проєкту, проєктні та технологічні завдання. Приклад оформлення документації навчального творчого проєкту титульної та другої сторінок подано на картці 3.8.

Картка 3.8. Приклад оформлення документації навчального творчого проєкту.

Вибір теми. Теми обираються із тематики запропонованих проєктів, а можна їх обрати і з інших переліків, за власним уподобанням.

Картка 3.5. Тематика проєктів за об'єктами виробів з дизайну одягу.

Обґрунтування теми. Визначення проєктної ситуації.

Подумайте.

1. Що Вас не влаштовує у привабливих для Вас функціональних предметах з дизайну одягу, які є у вашому вжитку.
2. Що Вам хотілося б змінити в давно знайомих предметах з дизайну одягу.

---

3. Реально оцініть свої сили і можливості, обґрунтуйте їх.

Про всі свої ідеї повідомте вчителя.

Під час вибору теми та об'єкту проєкту для розробки предметів дизайну одягу врахуйте:

- сутність мети та завдання художньо-проєктного завдання має бути Вам зрозуміла;
- робота з художнього проєктування та виготовлення об'єкту дизайну одягу має бути цікавою, креативною та функціональною;
- Ви маєте бути достатньо зацікавленими, умотивованими у самостійно виконаному для себе художньому проєктуванні та виготовленні особисто привабливого дизайнерського виробу;
- У Вас має бути наявним матеріально-технічне забезпечення для виготовлення дизайнерського виробу.

В обґрунтуванні проєкту спробуйте пояснити письмово:

1. Чому Вами обрано саме цей об'єкт для проєктування та виготовлення дизайнерського виробу.
2. Обґрунтуйте причину вибору дизайнерського виробу, потребу його дизайнерського проєктування саме Вами.

Історична довідка. Невеликий екскурс в історію об'єкта художнього проєктування та виготовлення дизайнерського виробу.

Працюючи над літературою з дизайну одягу, з'ясуйте, коли з'явилися (орієнтовно) подібні об'єкти моделювання костюму, як вони змінювалися, трансформувалися з часом, як виглядають зараз. Більшість узагальненої інформації за цією темою Ви зможете знайти в науковій, популярній, навчально-методичній літературі, в тому числі і з використаної та рекомендованої нами літератури, поданої в додатках цього посібника

У розділі «Історична довідка» Ви опишете:

1. Час і місце появи об'єкта художнього проєктування;
2. Історію його розвитку і застосування;
3. Особливості технології виготовлення;
4. Традиції і функціональне застосування дизайнерського виробу в сучасних умовах.

Приклад історичної довідки і правила її складання див. на картці 3.9.
Картка 3.9. Приклад історичної довідки і правила її складання

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

З кожним тисячоліттям, століттям, десятиліттям і навіть роком, мода розвивається, набуває нових ідей і концептуальних стилістичних рішень.

Історія розвитку костюма почалася в далеку давнину — **40 000—35 000 рр. до н. е. у кроманьйонців**. Виникає первісне мистецтво, люди розфарбовують своє тіло, використовують тотеми й обереги. Як передтеча моди та костюма з'являються татування, входять у вжиток навісні прикраси. Від непогоди людина ховається під шкурами звірів, листям, пов'язаними пучками трав. Одяг в сьогоdnішньому його розумінні був відсутній.

Тільки в **30 000-20 000 рр. до н. е. в Стародавньому Єгипті** з'являється перший одяг з лляних тканин. Спочатку полотно не зшивають, використовуються драпірування.

В Стародавньому Єгипті одяг демонстрував соціальний статус та соціальне становище людей. Давньоєгипетський одяг підпорядкований суворим канонам, будь-яка деталь аж ніяк не випадкова, простежується чітка стилізація і гармонія форм. Якість тканин, довжина і форма одягу, наявність прикрас і використання спеціальних відмінних символів — всі ці критерії визначають соціально-станову приналежність одягу стародавніх єгиптян, різницю між окремими суспільними класами.

Основою **давньогрецького костюма** є драпіровка, що підкреслює форму тіла в статичному положенні і під час руху людини. Одяг греків покликаний підкреслювати людське тіло, як досконале творіння. За описами Геродота і Гомера, ранній давньогрецький костюм виготовляється з грубої вовняної дорійської тканини, яким на зміну прийшли тонкі іонічні тканини — шерсть, льон, східний шовк і бавовняні тканини, що мають високі пластичні властивості, надають драпірованому одягу греків легкість і витонченість. Виготовлення драпірованого одягу виявляється одним з видів мистецтв Стародавньої Греції. Перш за все, цінують простоту і строгість, одяг підкреслює гордість і витонченість постави. Широкі хвилі драпіровок або динамічні м'які складки, дозволяють тілу дихати і вільно рухатися.

Так розвивалась кожна епоха, маючи свій костюм, що відповідає розвитку історії всього людства.

Найбільше мені сподобалась **мода європейського костюма на початку ХХ ст.** Для моди цього періоду характерним є паралельний розвиток кількох суперечливих тенденцій: з одного боку, вбрання вирізняється розкішшю і екзотичними деталями, з іншого — над розробкою стилів одягу уже працює ряд модельєрів. Розвиток модного одягу визначають провідні будинки моделей в Парижі, з найбільш відомими майстрами того часу — Поль Пуаре і Жак Дусі, у якого одягалася і Сара Бернар.

Професія модельєра перестає бути виключно чоловічим заняттям.

Поль Пуаре входить в історію світової моди як людина, що зуміла на-завжди звільнити жінок від корсета, проти якого виступали лікарі, гігієністи, художники і самі жінки. 1913 р. Пуаре створює жіночу колекцію суконь-тунік без корсета, з високою лінією талії і рухомим природним силуетом. Тому я вирішила поринути у час ХХ ст. і зшити сукню для ляльки в характерному для початку ХХ століття стилі.

Сукня — одна з поширених різновидів верхнього одягу, обов'язково з досить довгими підлогами, які приховують тіло і верхню частину ніг.

В минулому розрізняли чоловічі та жіночі сукні, але в міру диференціації чоловічого і жіночого одягу, сукня стала характерною більше для жіночого гардеробу.

Сукня розвинулася із стародавніх плащів і накидок, як результат еволюції крою, удосконалення матеріалів і збільшення різноманітності одягу. До середини 15 століття жіноча сукня отримала гранично високу лінію талії, гострокутний для витонченості фігури глибокий виріз, оброблений широким коміром, вузькі довгі рукави і асиметрично задріпорованою тільки з лівого боку спідницю, яка, розширюючись донизу, позаду переходила в довгий шлейф.

РІЗНОВИДИ СУКОНЬ

Існує велике різноманіття суконь: зшитих або зв'язаних вручну, виготовлених на фабриках.

За призначенням сукні розрізняють

Пор №	Назва сукні	Основне призначення сукні	Табл. №
1	Коктельна сукня	Вкорочена жіноча сукня для урочистих випадків без коміра і рукавів.	2
2	Весільна сукня	Сукня для весілля і вінчання.	3
3	Денна сукня	Сукня для повсякденного носіння у стилі casual	4
4	Сукня-футляр	Вузька ділова сукня, що підкреслює жіночу фігуру.	5
5	Етнічна сукня	Сукня в етнічному стилі або частина національного костюма.	6
6	Сукня-сорочка	Сукня сорочкового покрю.	7
7	Карнавальна сукня	Сукня для карнавалу.	8
8	Дитяча сукня	Сукня для дівчаток.	9
9	Сарафан	Різновид сукні без рукавів, інколи одягається поверх блузи або футболки.	10

Технічна довідка. У технічній довідці вказують:

1. Об'єкт художнього проектування, його властивості та можливості;
2. Інструменти і матеріали, необхідні для виготовлення цього об'єкту;
3. Особливості форми, колір, розміри і т. п.;
4. Традиції (у малюнках композиції і технічних прийомах);
5. Короткий опис прийомів (умовні позначення, ілюстрації та т. п.);
6. Види і способи обробки дизайнерських виробів.

Приклад технічної довідки і правила її складання див. на Картці 3.10.

Картка 3.10. Приклад технічної довідки і правила її складання

ТЕХНІЧНА ДОВІДКА

Нині в дизайні одягу є багато різних стильових напрямів, які сприяють експериментуванню для пошуку індивідуального стилю одягу, вивченню форм зовнішнього самовираження себе через одяг. Несподівані поєднання різних стильових елементів створює нові образи, необхідні для молоді і тих, хто сприймає себе динамічно (в розвитку).

Я вирішила пошити сукню власноруч для маленької принцеси. Сукня святкова, яскравих кольорів, оздоблена різноманітними прикрасами, до низу розширюється, щоб маленькій принцесі можна було погратися, побігати зі своїми однолітками.

Конструктивні особливості сукні.

1. Сукня буде виготовлена з атласної* тканини.

*Атлас – від арабського, буквально – гладкий, щільна шовкова або напівшовкова тканина атласного переплетення з гладкою блискучою лицьовою поверхнею. Застосовується для пошиття одягу та взуття, виготовлення драпіровок, оббивки для меблів та інших цілей.

2. Основа сукні буде виготовлена з атласної тканини рожевого кольору (мал. 1).
3. Нижче лінії грудей буде накладатися атласна тканина бордового кольору (мал. 2).
4. На бордову тканину буде накладатися знизу паєточна тасьма, хамелеон (мал. 4).
5. Нижче лінії грудей буде пришита атласна стрічка червоного кольору (мал. 6).
6. На червону тканину спереду буде нашита паєточна тасьма прозорого кольору (мал. 5).
7. Ззаду будуть пришиті невеличкі рожеві ґудзики.
8. Усі деталі пришиваються та зшиваються рожевими нитками. (мал.3).

Матеріали для сукні

		
Мал. 1. Атласна тканина рожевого кольору	Мал. 2. Атласна тканина бордового кольору.	Мал.3. Рожеві нитки
		
Мал. 4. Паєточна тасьма, хамелеон.	Мал. 5. Паєточна тасьма прозорого кольору.	Мал. 6. Атласна стрічка червоного кольору.

5.4. Частина 3. 2. Дизайнерський та конструкторський етап.

Етап включає розробку дизайнерської (до якої входить і вибір стилістичних особливостей) та конструкторської документації дизайнерського виробу: ескіз, технічний малюнок, модель, схеми, креслення.

У художніх, технічних малюнках, схемах або фотографіях.

Дизайнерська документація з вибору стилю, особливостей моделювання та дизайну в одязі — одиничного виробу, в ансамблі, комплекті одягу.

Конструкторська документація — графічне вираження особистої ідеї конструкції у викрійках деталей виробу.

Перелік проектної документації (дизайнерської, конструкторської, технологічної) для навчальних завдань див. на Картці 3.11.

Картка 3.11. Частина 3.2. Дизайнерський та конструкторський етап.

3. Технологічний етап. Проектування послідовності виготовлення виробу.

Картка 3.12. Проектна документація (дизайнерська, конструкторська, технологічна) для навчальних завдань

ПРОЄКТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ДЛЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Дизайнерська	Конструкторська	Технологічна
Розробляється на базі художнього образу (взірця)	Розробляється на базі дизайнерської	Розробляється на базі конструкторської
1. Текстовий опис, малюнок, або фото проектної ситуації	1. Технічне завдання	1. Технологічна карта
2. Дизайн-пропозиції, їх аналіз, порівняння з аналогами. Вибір остаточного варіанту дизайн-пропозиції.	2. Технічна пропозиція	2. Маршрутна карта
3. Загальний вигляд виробу	3. Ескізний проєкт	3. Операційна карта
4. Ергономічна схема	4. Технічний проєкт	
5. Оригінал графічних елементів	5. Робоча документація для: а) дослідного зразка; б) пробної серії виробів; в) налагодження серійного або масового виробництва	
6. Карта колірного і фактурного вирішення виробу		
Профорієнтація: дизайнер.	Профорієнтація: Інженер-конструктор.	Профорієнтація: Інженер-технолог

КЛАСИФІКАЦІЯ ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ (ХУДОЖНЬО- КОНСТРУКТОРСЬКОЇ) ДОКУМЕНТАЦІЇ /промислової/

Комплект документів, в якому подані результати дизайнерської розробки (за вимогами ЄСКД)

Основні різновиди дизайнерської документації:

1. **Загальний вигляд виробу** – макет, малюнок або фото (зображення зовнішнього вигляду об'єкту, його загальної композиції, геометрії, колірного і фактурного вирішення окремих елементів.)
2. **Ергономічна схема:** опис зв'язку елементів і параметрів системи «людина-виріб-середовище».
3. **Оригінал графічних елементів:** точне відтворення закономірностей побудови і технічних характеристик виконання фірмового знаку, логотипу, упаковки, одиничних або системних об'єктів друкованої рекламної продукції (флаєрів, буклетів, проспектів, пакувань з картонажно-паперових матеріалів, плакатів і т. ін.) та супровідної документації на виготовлення цих виробів.
4. **Карта колірного і фактурного вирішення виробу:** документ, що фіксує варіанти колірного та фактурного вирішення виробу, необхідні матеріали для його виготовлення, норми кольору, блиску, фактури, чистоти поверхні тощо.

КЛАСИФІКАЦІЯ ЕТАПІВ РОЗРОБКИ КОНСТРУКТОРСЬКОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ /промислової/

Етапи розробки конструкторської документації:

I. Технічне завдання 1) Розробка. 2) Узгодження і затвердження	V. Розробка документації для: 1) Дослідного зразка: – розробка; – виготовлення і промислове впровадження; – коректування; – приймальні та інші випробування – коректування
II. Технічна пропозиція 1) Підбір матеріалу 2) Розробка 3) Огляд і затвердження	2) Установочних серій: – виготовлення і випробування – корегування
III. Ескізний проект 1) Розробка 2) Зображення і аналіз макетів 3) Розгляд і затвердження	3) Налагодження серійного або масового виробництва: – впровадження і дослідження; – коректування.
IV. Технічний проєкт 1) Розробка. 2) Виготовлення і впровадження макетів. 3) Розгляд і затвердження.	

Приклад оформлення конструкторської документації див. на Картці 3.13.

Картка 3.13. Приклад оформлення конструкторської документації

Картка 3.14. Структура оформлення дизайнерського, конструкторського та технологічного етапів.

3. Технологічний етап. Особливість цього етапу. З одного боку — це проектування, але вже процесу виготовлення. Вже не вносяться зовсім ніякі зміни у образ та форму предмета, але детально опрацьовується процес виготовлення дизайнерського виробу.

Технологічний етап передбачає розробку технологічної документації. Власне, це план послідовності виготовлення дизайнерського виробу. План зручно оформляти у формі таблиці, в якій указуються матеріали, послідовність виконання робіт (технологічний перехід, технологічна операція), обладнання і пристосування, інструменти та ескіз виконуваної операції.

Заповнюючи графу про послідовність виконання робіт, словосполучення слід починати з дієслова в невизначеній формі. Наприклад, відрахувати (кількість)... Найчастіше для цього використовуються такі дієслова: вибрати, розмітити, прикріпити, вирівняти, розрізати, з'єднати. Фраза, яка визначає дію, має бути точною і лаконічною. Наприклад, вибрати тканину (вказати технічну характеристику), визначити базову сторону для початку розмічання, розрізати полотно по довжині, обрубати краї..., розмітити деталь по ширині... мм, нашити по розміченій лінії з припуском 1 мм, обрубати край за розміткою, з'єднати деталі... швом.

В процесі складання плану роботи можна звернутися до зразка. Див. план виготовлення виробу на картці 3.15.

Картка 3.15. План виготовлення виробу

Оформлення технологічного етапу див. на картці 3.16.

Картка 3.17. Класифікація технологічної документації

5.5. 4. Етап виготовлення виробу. Оформлення етапу виготовлення виробу у формі майстер-класу див. на картці 3.17.

Картка 3.17. Частина 4.4. Етап виготовлення виробу. Зовнішній вигляд виробу

4.1. Зовнішній вигляд виробу. Приклад оформлення етапу виготовлення виробу на аркуші №6 див. на картці 3.17.

Картка 3.18. Приклад оформлення етапу виготовлення виробу

Виконання визначених в технологічній документації вимог дозволить швидко і якісно виконати будь-який технологічний перехід, технологічний процес і виріб в цілому.

Важливо подати в наочному зображенні виготовлений виріб. Це може бути фотографія або малюнок, виконаний від руки. Можна скористатися комп'ютерними програмами для виконання графічної або іншої ілюстрації виробу (наприклад, сканувати фотографію, роздрукувати на принтері, зробити комбінування викроєних частин із окремо взятою вишивкою і т. п.), а потім вирізати і приклеїти одержане заплановане зображення об'єкту проектування на аркуш проекту «Наочне зображення готового виробу». Картка 3.18.

5.5. Частина 5. 5. Завершальний етап.

Оформлення завершального етапу виготовлення виробу у формі майстер-класу див. на картці 3.19.

Картка 3.19. Частина 5.5. Завершальний етап

На завершальному етапі виконання творчого проекту необхідно:

1. Скласти економічне обґрунтування виробу;
2. Підготувати рекламу;
3. Сформулювати висновки за підсумками роботи;
4. Підготувати звіт про виконану роботу;
5. Виконати захист проекту.

Економічне обґрунтування складають для того, щоб розрахувати витрати вже не планові, а по факту витрачених коштів на виготовлення виробу і визначити доцільність виготовлення такого виробу саме в розроблюваній моделі дизайну одягу і з розробленою технологією.

Виконується розрахунок собівартості виготовленого виробу і проводиться його економічна оцінка.

Собівартість виробу можна визначити орієнтовно за ціною подібного товару на ринку індивідуального продажу, в ательє індопошиву, роздрібній чи стоковій торгівлі. Для цього з вказаної ціни товару треба відняти величину, рівну її $1/4$. Скористайся прикладом розрахунку собівартості виробу. Див. картка 3.20.

Картка 3.20. Приклад розрахунку собівартості виробу

Приклад оформлення завершального етапу виготовлення виробу на аркуші №7 див. на картці 3.21.

Картка 3.21. Приклад оформлення завершального етапу виготовлення виробу

Реклама виробу

Реклама — важлива частина будь-якого проекту. Головна мета реклами — викликати інтерес до такої продукції, привернути увагу замовника, покупця, користувача.

Рекламний проспект складається з двох частин: товарного знаку і рекламних фраз.

Товарний знак — це Ваше своєрідне лице, дзеркало, яке виражається у вигляді букв, символів, малюнків.

Друга частина — рекламна фраза (слоган). У ній міститься основне призначення Вашого виробу, його назва, сфера застосування.

Довідкову інформацію про торгову марку і товарний знак див. на Картці 3.22.

Картка 3.22. Торгова марка і товарний знак. Довідкова інформація

Слоган. Слоган — це рекламне гасло фірми, коротке і оглядове послання фірми. Це просторе поле для прояву фантазії, інтуїції і гумору рекламистів. Слово «слоган» походить від двох галльських слів, що означають «армія» і клич, тобто в буквальному перекладі слоган — бойовий клич фірми. Він повинен привертати увагу, запам'ятовуватися, легко проговорюватися, не викликати не передбаченої рекламодавцем реакції. Особливо уважно необхідно ставитися до перекладів слоганів на іншу мову.

Рекламний слоган — це коротка фраза, яка добре запам'ятовується, передає в яскравій образній формі основну ідею рекламної акції.

Слоган — це коротке самостійне рекламне повідомлення, яке може існувати ізольовано від інших рекламних продуктів і являти собою стислий зміст рекламної кампанії.

В залежності від того, які рекламуються знаки — фірмові чи товарні, за тривалістю використання слогани поділяють на: стратегічні і тактичні; з раціональним і емоційним акцентом; з акцентом на особистих якостях товару, а також на порівнянні з конкурентами і показати виразні відмінності.

Приклад широко відомих у світі слоганів див. на Картці 3.23.

Картка 3.23. Слогани, широко відомі у світі

Висновки за підсумками роботи

Не менш важлива частина завершального етапу — підведення підсумків роботи. Тут необхідно розкрити позитивні та негативні сторони виготовленого під час учнівського навчального проекту виробу та процесів його проектування та виготовлення. У висновках слід відповісти на ряд поставлених собі питань.

1. Які проблеми були при виконанні роботи?
2. Що нового Ви дізналися під час роботи над вибраною темою?
3. Як оцінили Вашу творчу роботу рідні, родичі, вчителі, твої однокласники, якщо це був подарунок чи оплачуване замовлення?

-
-
4. Які недоліки Ви виявили у своєму вишитому виробі?
  5. Якщо в роботі були допущені помилки, то з яких причин?
  6. Що Ви хотіли б змінити в проєкті, щоб добитися якнайкращих результатів?

Висновки за підсумками роботи оформляються на аркуші №7 див. на картці 3.24.

Звіт про виконану роботу. Оформити документацію за результатами скорегованого виконання проєкту; в розроблену дизайнерську, конструкторську та технологічну документацію до виконання виробу вносяться корективи, внесені в процесі виконання виробу в матеріалі, оскільки виріб можна вважати дослідним зразком, на якому апробується технологія виготовлення.

Звіт про виконану роботу оформляється на аркуші №7 див. на картці 3.24.

Список літератури. В процесі виконання творчого проєкту Ви використовували різну літературу, рекомендовану вчителем, самостійно дібрану.

Тепер важливо правильно і повно відобразити перелік використаних літературних та електронних джерел.

Список літератури є переліком книг, статей, інтернет-сайтів в алфавітному порядку за прізвищами авторів або назв. Опис книг має включати: П. І. Б. автора; назва книги; назва видавництва; рік видання і кількість сторінок.

Пропонуємо приклад оформлення списку використаних джерел див. на Картці 3.24.

Картка 3.24. Приклад оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел

1. Борецька Є.Я., Борецький М.М., Пухальська А.П. Моделі одягу. — Львів: «Світ», 2000. — 340 с.
2. Плаксина Э. Б. История костюма. Стили и направления: Учеб. пособие для студ. учрежд. сред. проф. образования / Э.Б.Плаксына, Л.А.Михайловская, В.П. Попов; Под ред. Э.Б. Плаксиной. — 2-е изд., стер. — М.: Издательский центр «Академия», 2004. — 224 с., [8] л. цв. ил.: ил.
3. Радкевич В.О. Моделирование одягу: Підручник. — К.: Вікторія. — 2000. — 352с: іл..
4. Хоменко Л. Методика розробки творчого проєкту з технології пошиття виробів // Трудова підготовка в закладах освіти. — 2003. — №4. — С. 22-26.

Робочі записи. Проєкт — комплексна робота, яка виконується поступово. Продумуючи, роздумуючи над тим або іншим проєктним чи технологічним завданням, необхідно записувати свої творчі знахідки —

ідеї, замальовувати — візуалізувати нововведення. Тому сторінка під заголовком «Робочі записи» може бути поповнена на будь-якому етапі проєктування чи виготовлення.

Робочі записи розміщують на аркуші №8. див. на Картці 3.24.

Картка 3.24. Приклад оформлення аркушів №8-10 завершального етапу та захисту проєкту.

Рецензія. На виконаний Вами навчальний творчий проєкт пишеться рецензія. Якість виконання кожного етапу і проєкту в цілому оцінюється вчителем. Якщо робота над проєктом велася колективно, то долі та рівень участі кожного учасника проєкту має бути обумовлена наперед.

У рецензії наголошуються переваги та недоліки виконаного проєкту. Наприклад, оцінюється оригінальність теми проєкту, дотримання культури праці, якість виробу, якість записів і т.п.

Рецензію розміщують на аркуші №9. див. на Картці 3.24.

- 6. Захист проєкту.** Захист проєкту проходить за всіма етапами проєктування та виготовлення виробу у формі реферативної доповіді на 5-10 хв. або презентації. На захисті можна користуватися планом захисту творчого проєкту.

Під час захисту проєкту будь-який охочий може поставити виступаючому запитання, пов'язане з проєктом.

План захисту творчого проєкту

1. Повідомлення теми творчого проєкту і її обґрунтування.
2. Виклад мети і завдань навчального творчого проєкту.
3. Демонстрація готового виробу. Опис зовнішнього дизайнерського вигляду виробу і його функціональність.
4. Коротке повідомлення історичної і технічної довідок.
5. Демонстрація дизайнерської, конструкторської, технологічної документації.
6. Демонстрація або опис пристосувань, устаткування і інструментів, використаних в ході роботи.
7. Повідомлення собівартості виробу, шляхів підвищення його економічної ефективності.
8. Представлення реклами виробу.
9. Повідомлення основних висновків за підсумками роботи.

Оцінний лист навчального творчого проєкту учасника майстер-класу подано на аркуші №10. Порядок проведення захисту. План захисту творчого проєкту подано на аркуші №11. див. на Картці 3.25.

Картка 3.25. Оцінний лист навчального творчого проєкту учасника майстер-класу

**ОЦІННИЙ ЛИСТ НАВЧАЛЬНОГО ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ УЧАСНИКА
МАЙСТЕР-КЛАСУ**

П.І.Б.	Дата початку роботи	Дата захисту	Тема проєкту:

Критерії виставляння оцінки

Бали	100-80	79-60	59 і менше
Оцінка	Відмінно	Добре	Задовільно

№ за/п	Етапи виконання проєкту	Що оцінюється	Оцінка	
			Максимальна	Фактична
1	Підготовчий етап	Вибір теми проєкту, оригінальність	5	
		Підготовка «Пояснювальної записки» (Обґрунтування теми. Історична довідка. Технічна довідка)	5	
2	Дизайнерський та конструкторський етап	Оформлення дизайнерської та конструкторської документації	10	
3	Технологічний етап	Розробка послідовності виготовлення виробу. Оформлення технологічної документації	5	
		Наявність оригінальних технологій, спеціально введених, пристосованих і т.п.	5	
4	Етап виготовлення виробу	Зовнішній вигляд виробу. Дотримання культури праці на кожному майстер-класі	5	
		Якість виробу, відповідність вигодам, ексклюзивність	30	

5	Завершальний етап	Економічне обґрунтування. Змістовність та якість, ефективність реклами виробу. Висновки за підсумками роботи. Повнота та правильність списку використаних джерел літератури. Ретельність та змістовність проведення робочих записів. Позитивна рецензія	5	
6	Захист творчого проєкту	Змістовність та якість доповіді: — повнота представлення доповіді та ін.; — обсяг і глибина знань з теми проєкту; — змістовні та впевнені відповіді на питання; — особисті якості доповідача	10	
		Якість реферативної доповіді (звіту, реферату); оформлення, відповідність вимогам, рубрикація і структура тексту, якість малюнків, фотографій, креслень, ескізів, схем, якість і повнота рецензії	5	
		Наявність висновку про виконану роботу, з врахуванням робочих змін, внесених під час роботи над виробом, як дослідним зразком	5	
		Рівень самостійності при проєктуванні та проходженні всіх етапів	10	
		Підсумкова оцінка		
Підписи комісії із захисту навчального проєкту				
Голова комісії: _____ підпис _____ / _____ П.І.П. _____ / _____				
Члени комісії: _____ підпис _____ / _____ П.І.П. _____ / _____				
_____ підпис _____ / _____ П.І.П. _____ / _____				

Вирішальне значення в оцінці проєкту мають оригінальність, повнота, якість і самостійність роботи. Головою комісії з прийому презентації та захисту кваліфікаційної роботи, майстром-викладачем, членами комісії, оцінюються відповіді на додаткові запитання.

Ми сподіваємося на Ваші особисті якості, ініціативу, наполегливість в досягненні поставленої мети, уміння критично оцінювати свій проєкт.

Бажаємо успіхів!

РОЗДІЛ 4

ТВОРЧИЙ ПРОЄКТ З ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ

§ 6. СТРУКТУРА, РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ З ДИЗАЙНУ, ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ, ДИЗАЙНЕРСЬКИХ ПРОЄКТІВ

6.1. Структурування творчого проєкту з ландшафтного дизайну

Варіативні завдання для ландшафтного проєктування структуровані за принципом особистісно привабливої тематики для майбутніх дизайнерів. Не зважаючи на зовсім різну тематику, принцип і послідовність виконання творчих проєктів однакові, такі ж як і у дизайні костюма. Якісно відрізняються в розробці ландшафтного проєкту — об'єкти розробки.

Об'єкти ландшафтних розробок обрані для вибору учнів за сучасними підходами навчання (діяльнісним, особистісно зорієнтованим, проєктно-технологічним, компетентнісним) в стаціонарних умовах, змішаного навчання — в школі і дома, в домашніх умовах під час дистанційного навчання, в умовах екстернатного навчання. Вперше в технологічній освіті, як і під час виконання творчого проєкту з дизайну костюма, автор застосована для ландшафтного проєктування добре структурована варіативність тематичних напрямів для навчальних завдань у формі майстер-класів. Виконання учнями старших класів не складних, але захоплюючих завдань ґрунтується на психологічних трансформаціях художнього праобразу в матеріальний ландшафтний об'єкт. Саме такий вид творчого проєкту відрізняє психологію дизайнерської діяльності ландшафтного дизайнера від звичного для всіх озеленення рекреаційних територій. Розглянемо варіативні завдання для напрямів творчого проєктування у ландшафтному дизайні у Картці 4.1.

Картка 4.1. Ландшафтний дизайн. Варіативні завдання для напрямів творчого проєктування.

ЛАНДШАФТНИЙ ДИЗАЙН

Варіативні завдання для напрямів творчого проектування

Ландшафтні образи	Варіативні об'єкти ландшафтних розробок
Астрологічні образи Всесвіт (простір, час)	1. Всесвіт у світосприйнятті і культурі українців (Чумацький шлях. Сонячна. Місячна долина. Венери)
Флора (рослини)	2. Дерево: прасвіт у світогляді українців і сучасність (Кленово-березова. Березова. Горіхова. Каштаново-горіхова. Букова. Кедрова)
Фауна (птахи, тварини)	3. Птахи (Солов'їна. Лелеча)
Українська народна творчість в художніх образах природи	4. Художні українські народні образи (Вершинна. Калинова. Зелене межигір'я. Межигір'я трьох сестер. Східна. Хвойний лабіринт. Гірська долина. Мальовнича. Ялини Аянської. Квадратна. Велика. Набережна. Побратимів. Вечірня. Казкова. Матері і Мачухи).
Творці літературної художньої творчості в ландшафтних образах	5. Письменникам, поетам, їх творам та літературним героям <i>Українська література</i> (Письменників. Тараса Шевченка. Перебенді. Ой три шляхи. Івана Франка. Лесі Українки. Михайла Коцюбинського. Марка Вовчка. Панаса Мирного. Ольги Кобилянської. Бориса Грінченка. Володимира Сосюри. Андрія Малишка. Олеся Гончара. Максима Рильського і Василя Стуса. Василя Чумака). <i>Зарубіжна література</i> . Льва Толстого. Олександра Пушкіна і Михайла Лермонтова. Миколи Гоголя. Миколи Некрасова. Олександра Блока і Сергія Єсеніна. Джека Лондона).

Творці музичної творчості, театру, кіно, естради в ландшафтних образах	6. Видатним українським композиторам, музикантам, артистам, кінорежисерам, операторам <i>Композиторам, музикантам</i> (Платона Майбороди. Павла Колісника). <i>Театральним артистам</i> (Марії Заньковецькій. Наталці Ужвій). Оперним співакам (Івана Козловського. Марії Литвиненко-Вольгемут. Івана Паторжинського. Оксани Петрусенко. Бориса Гмирі). <i>Зарубіжним співакам</i> (Анни Герман). <i>Гумористам</i> (Андрія Сови. Остапа Вишні. Павла Глазового). <i>Кінорежисерам, операторам</i> (Олександра Довженка. Володимира Шевченка).
Творці візуальних мистецтв в ландшафтних образах	7. Художникам (образотворче мистецтво) (Тетяни Яблонської. Івана Айвазовського. Івана Шишкіна. Братів Васнецових).
Дослідники природи та паркобудівники в ландшафтних образах	8. Дослідникам-дендрологам і паркобудівникам (Миколи Вавілова. Миколи Гришка і Леоніда Рубцова. Левка Симиренка. Івана Косаревського та Івана Родичкіна. Лісовода).
Меморіальні ландшафтні образи	9. Парки і сквери пам'яті (Богдана Хмельницького. Івана Сірка. Запорожців. Гайдамаків. Декабристів. Зелена брама. Устима Кармелюка)
Ландшафтні образи першовідкривачів	10. Першовідкривачам

МАЙСТЕР-КЛАСИ ЗА ЕТАПАМИ ПРОЄКТУ

6.2. Частина 1.

Об'єкти ландшафтних розробок.

1. Елементи проєктних ландшафтних розробок, виконані методом регулярного (або пейзажного) планування полян, скверів, садів.
2. Проєктування елементів архітектури малих форм.
3. Проєктування альтанки в оточенні природних елементів.
4. Оздоровчі розробки фітодизайну із використанням властивостей кімнатних рослин.
5. Озеленення приміщень.
6. Ландшафтне проєктування фрагментів довілля. Картка 4.2.

Картка 4.2. Слайд 4. Ландшафтне проектування фрагментів довкілля
Художнє проектування. Майстер-класи за етапами проекту. Ландшафтний дизайн проекту за індивідуальним вибором.

Частина 1. 1. Підготовчий етап. Пояснювальна записка.

Картки завдання для проектів з ландшафтного дизайну.

Картка 4.2.1. Всесвіт у світосприйнятті і культурі українців: парк «Чумацький шлях», поляни: «Сонячна», «Місячна долина», «Венери». 3. Птахи. Поляни: «Солов'їна», «Лелеча».

Картка 4.2.2. Дерево: прасвіт у світогляді українців і сучасність. Поляни: «Кленово-березова», «Березова», «Каштаново-горіхова», «Кедрова», «Букова» або за назвою іншого домінуючого дерева. Паркова галявина: «Горіхова»

Картка 4.2.3. Художні українські народні образи (Вершинна. Калинова. Зелене межигір'я. Межигір'я трьох сестер. Східна. Хвойний лабіринт. Гірська долина. Мальовнича. Ялини Аянської).

Картка 4.2.4. Художні українські народні образи. (Квадратна. Велика. Набережна. Побратимів. Вечірня. Казкова. Матері і Мачухи)

Картка 4.2.5. Письменникам, поетам, їх творам та літературним героям. Українська та зарубіжна література. Письменників, Тараса Шевченка («Перебенді», «Ой три шляхи»), Івана Франка, Лесі Українки, Михайла Коцюбинського.

Картка 4.2.6. Письменникам, поетам, їх творам та літературним героям. Українська література. Марка Вовчка. Панаса Мирного. Ольги Кобилянської. Бориса Грінченка. Володимира Сосюри. Андрія Малишка. Олеся Гончара. Максима Рильського і Василя Стуса. Василя Чумака.

Картка 4.2.7. Письменникам, поетам, їх творам та літературним героям. Зарубіжна література. Льва Толстого. Олександра Пушкіна і Михайла Лермонтова. Миколи Гоголя. Миколи Некрасова. Олександра Блока і Сергія Єсеніна. Джека Лондона.

Картка 4.2.8. Видатним українським композиторам, музикантам, артистам, кінорежисерам, операторам. *Композиторам, музикантам* (П. Майбороди. П. Колісника).

Театральним артистам (М. Заньковецькій. Н. Ужвій). *Оперним співакам* (І. Козловського. М. Литвиненко-Вольгемут. І. Паторжинського. О. Петрусенко. Б. Гмирі, А. Солов'яненка). *Зарубіжним співакам* (А. Герман). *Гумористам* (А. Сиви. О. Вишні. П. Глазового). *Кінорежисерам, операторам* (О. Довженка. Володимира Шевченка).

Картка 4.2.9. Художникам (образотворче мистецтво). Тетяни Яблонської. Івана Айвазовського. Івана Шишкіна. Братів Васнецових.

Картка 4.2.10. Дослідникам-дендрологам і паркобудівникам (Миколи Вавілова. Миколи Гришка і Леоніда Рубцова. Левка Симиренко. Івана Косаревського та Івана Родичкіна. Лісовода).

Картка 4.2.11. Парки і поляни пам'яті. (Богдана Хмельницького. Івана Сірка. Запорожців. Гайдамаків. Декабристів. Зелена брама. Устима Кармелюка).

Картка 4.2.12. Першовідкривачам. Поляни: Космонавтів. Космонавта Комарова. Валерія Чкалова

Картка 4.3. Словник-довідник. Тлумачення об'єктів ландшафтних розробок

§ 7. НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНІ ВПРАВИ З ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ

7.1. Географічне розташування ландшафтних об'єктів на карті України

Завдання

1. Знайди на центральній частині карти України нижче перераховані ландшафтні об'єкти проектування.
2. Охарактеризуй їх за місцем розташування в Україні, наприклад:
  - 1) Садиба Тарновських «Качанівка» (Чернігівська обл.)
  - 2) Державний дендрологічний парк «Тростянець» НАН України
  - 3) Качанівський дендропарк Чернігівської області Ічнянського району
  - 4) Парк Перемоги. Парк Сосновий бір м. Черкаси.
  - 5) Корсунь-Шевченківського пейзажний парк
  - 6) Лозоватський дендрологічний парк в Шполянському районі Черкаської області.
  - 7) Парк «Хмільник» Вінницької області.

Картка 4.15. Топографічні карти областей України. Наприклад: Київська, Черкаська, Донецька. Центральна частина на карті України.

7.2. Характерні особливості широко відомих дендропарків України

Запитання:

1. В яких областях та їх районах знаходяться широко відомі дендропарки України? Назвати їх характерні особливості.
2. Назвати і обґрунтувати факти зачислення групи парків до загальнодержавного чи місцевого значення.

Картка 4.4. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва України загальнодержавного значення.

<p>АР Крим</p> <ul style="list-style-type: none"> • Алупкинський • Гурзуфський • Кипарисний • Лівадійський • Масандрівський • Місхорський • Утьос-Карасан • Флоросський • Харакський <p>Винницька область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Антопільський • Ботанічний сад Поділля • Верхівський • Немирівський • Немирчанський • Ободівський • Парк імені 50-річчя Жовтня • Парк імені Леніна • Печерський • Центральний міський парк Вінниці • Чернятинський <p>Волинська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Байрак • Дубечнівський • Здоров'я <p>Дніпропетровська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Парк імені Тараса Шевченка <p>Житомирська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Верхівнянський • Городницький • Івницький • Новочорторийський • Трощанський <p>Закарпатська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Парк санаторію «Карпати» <p>Запорізька область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Парк імені Горького <p>Івано-Франківська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Парк партизанської слави 	<p>Київ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Володимирська гірка • Голосіївський парк імені Максима Рильського • Голосіївський ліс • Маріїнський • Парк Нивки • Пуца-Водицький лісопарк • Святошинський лісопарк • Сирецький гай • Феюфанія <p>Київська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Садово-парковий комплекс НАН України • Згурівський • Кагарлицький • Ташанський <p>Кіровоградська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Онуфріївський парк • Хутір Надія <p>Луганська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Гостра могила • Парк Дружба <p>Львівська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Буський • Міженецький • Підгірцівський • Підгорецький • Самбірський • Стрийський <p>Миколаївська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мостівський <p>Одеська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Кардамичевський <p>Полтавська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Березоворудський • Ковпаківський • Криворудський дендропарк • Полтавський • Хомуцький <p>Рівненська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Гощанський • Рівненський 	<p>Сумська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Кияницький • Тростянецький <p>Тернопільська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Більче-Золотецький парк • Вишнівецький парк • Раївський парк • Скала-Подільський парк <p>Харківська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Краснокутський • Наталіївський • Старомерчицький • Шарівський <p>Хмельницька область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Антонінський • Великоновоселицький • Голозубинецький • Малівецький • Михайлівський • Новоселицький • Полонський • Самчиківський • Сатанівська Перлина <p>Черкаська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Велико-Бурімський • Козачанський • Корсунь-Шевченківський • Парк Декабристів • Черкаський міський парк «Сосновий бір» • Тальнівський <p>Чернігівська область</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сокиринський
--	---	---

Картка 4.5. Дендропарки України загальнодержавного та місцевого значення

Загальнодержавного значення

Асканія-Нова Березнівський Веселі Боковеньки Високогірний Гермаківський	Діброва Дружба Оброшинський Олександрія Рудківський	Сирецький Софіївка Сторожинецький Сумський Тростянець	Устимівський Харківський Хоростківський Чернівецький
---	---	---	---

Місцевого значення

Басівський Бережанський Березинка Білокриницький Гладковицький Глухівський Гетьманівський Дендропарк «Дендрарій» Дендропарк імені Бенедикта Дибовського Дендропарк імені А. Тарнавського	Дорошівський Дружба Еліта Євпаторійський Залщицький Заставнівський Згурівський Золотий берег Киселівський («Гайдейка») Клесівський Козарів Козівський	Конотопський Криворізький Кропивницький Ладижинський гай Лікарський сад Малотур'янський Маріямпільський замок Миньковецький Млинки Настасівський Нижньо-станівецький Отроківський	Перемоги Пілява Поділля Прилуцький Пролісок Саксагань Сарненський Суразький Тернопільський Учнівецький Флора Шепетівський Шкуратівський
--	---	--	---

7.3. Аналіз ландшафтних об'єктів. На прикладі вибраних областей України

7.3.1. Ландшафтні об'єкти Чернігівської області

Картка 4.6. Ландшафтні об'єкти Чернігівської області

Національний історико-культурний заповідник «Качанівка».

Природоохоронні території загальнодержавного значення Чернігівської області

Національні природні парки: Залісся • Ічнянський • Мезинський

Заказники: Болото Мох • Брецький • Дорогинський • Замглай • Каморетський • Кравчукове болото • Оболонський • Путивльський • Рихлівська Дача • Середовщина • Сосинський

Пам'ятки природи: Вадень • Гальський мох • Козероги • Мурав'ївська • Озеро Святе • Озеро Трубин • Урочище Гулине

Зоологічний парк: Менський

Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва: Сокиринський

Природно-заповідний фонд Ічнянського району Чернігівської області

Національні природні парки: Ічнянський *

Ботанічні заказники: Великий Ліс

Гідрологічні заказники: Броди • Гнилий Яр • Діброва • Довгий Яр • Дорогинський * • Жевак • Ічнянське • Князьки • Конівщинське • Мокре • Южний

Ландшафтні заказники: Волик • Туркенівка • Урочище «Кути»

Лісові заказники: Бойківщина • Городище • Діброва-II • Довгий Яр • Кути • Луги • Софіївка-Романівщина

Ботанічні пам'ятки природи: Багатовіковий дуб • Іржавецькі багаторічні меморіальні насадження

Заповідні урочища: Софіївка

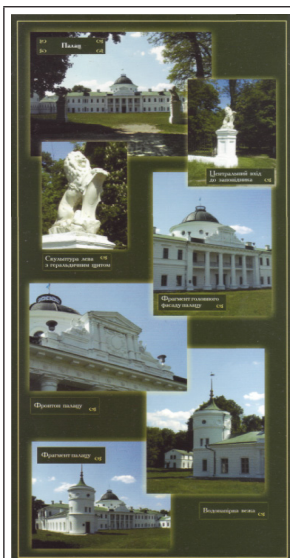
Дендрологічні парки: Тростянець *

*загальнодержавного значення

7.3.2. Національний історико-культурний заповідник «Качанівка».

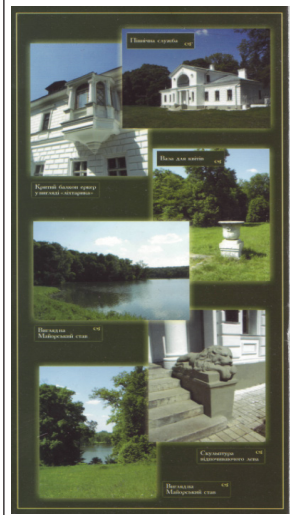
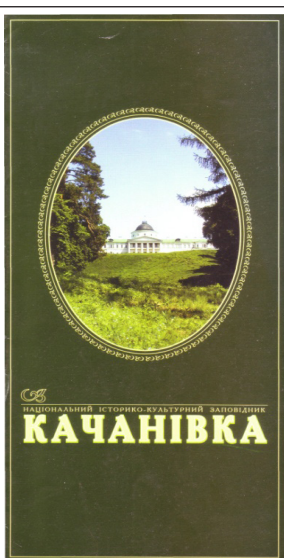
Картка 4.7. Зразок розробки рекламно-інформаційного буклету. Поліграфічний державний взірець. Національний історико-культурний заповідник «Качанівка».

Назва реквізиту: державний номер: 35219001000456 МФО 853592 банк УДК в Чернігівській області код 02315420

16735, Україна
Чернігівська обл.,
Глинський р-н, с. Качанівка
тел.: (04633) 2-41-15
факс: (04633) 2-41-05

Пам'ятко-ландшафтний ансамбль в Качанівці: унікальна пам'ятка ландшафтного мистецтва, історія та архітектура кінця XVIII — початку XX ст.

Своєю історією ансамбль розпочинає у 1770-х роках XVIII ст. коли для графа П. Рукавішнича, державного діяча, за проектом К. Бонаві, архітектора М. Мадаровича зводиться замок і споряджається садина.

При цьому в межах території садиби об'єднуються знахідки неолітичних, палеолітичних і римських сільськогосподарських знахідок на місцевості садиби. Але, першочислені наслідки будівельної творчості, садиба зберегла цілісність класичального рішення ансамблю, який становить цінність.

Найбільш романтичного в Україні стилю парк, парк-садиба, який як історико-ландшафтний і садибний паркувальний парк ландшафтної садиби.

Парк і територія території — 732 га.

В парку ще збережені Кітшинська браня Потова (1808-1824), Глиняні Ступища, Терминовий (1824-1833), Висока Височина Терминовий (спалений) (1853-1866), Висока Височина Терминовий (спалений) (1866-1897), П. П. Хасянович (1907-1914), М. С. Ова (1914-1918).

Розпочав Качанівку прокладати з великою швидкістю-механізує Т. Глиняні. Цілий рік збудовано в садибі декілька десятків нових будівель, які призначені для проживання великої родини Потова.

Територія пам'ятки діляться на квартали М. Глиняні, В. Штубергер, М. Глиняні, С. Гуляк-Артемівський, Марко Волова, П. Курин, І. Ріпка, брати Миколай, М. Косовичов та багато інших інших архітектурно-ландшафтних творів І. Г. Г. Штубергер.

Садиба брала і своєрідний музейний характер з чудовим парковим ландшафтом.

Г. Терминовий він власний парк із в'язами, тобою, своїм музиком, при цьому великою оцінює сад М. Глиняні.

Але справжню славу Качанівці принесла знаменита пам'ятка українського садово-паркового мистецтва (В. В. Терминовий (батько)), що складається більше ніж з 7000 екземплярів (намає велику кількість екземплярів). Парк і територія пам'ятки в парку Кітшинська браня Потова.

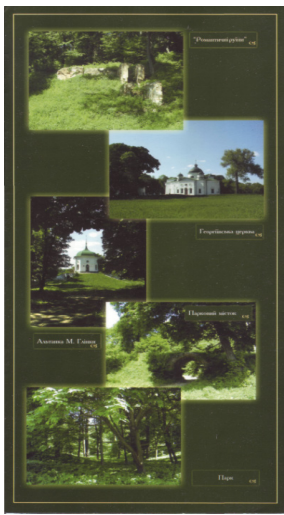
В радянський час Качанівка інтенсивно розвивалася в ландшафтній архітектурі. В даний час тут знаходяться великий будинок, садина, пам'ятки, ступища.

Поступово територія України пам'ятко-ландшафтний ансамбль в Качанівці з огляду на її роль у розвитку українського культурно-ландшафтної архітектури. Територія пам'ятки складає 360 га.

Сьогодні перед архітекторами стоїть завдання зберегти в повній ретельності всі споруди, відтворити духовно-естетичного середовища садиби.

Пам'ятко-ландшафтний ансамбль Качанівки включено в Державний реєстр національного культурного надбання на національній системі туристичного маршруту «Навздоли Сходу». Екстер'єр-ландшафтні пам'ятки Качанівки відносяться до пам'яток національного надбання України садиби, культурних XIX ст. — декоративні «реставраційно-ландшафтний ансамбль в Східній Україні» — пам'ятку національного надбання України садиби Качанівки — пам'ятку національного надбання України садиби Качанівки — пам'ятку національного надбання України садиби Качанівки.

До списку пам'яток для пам'яток в пам'ятко-ландшафтній архітектурі.

Картка 4.8. Садиба Тарновських «Качанівка». Чернігівська обл. Національний історико-культурний заповідник «Качанівка». 24 об'єкти. Пам'ятки: 22.

Картка 4.9. План-схеми садиби Тарновських.

Картка 4.10. Національний історико-культурний заповідник «Качанівка». Об'єкти у комплексі — 21.

Картка 4.11. Національний історико-культурний заповідник «Качанівка». Фото з вільних джерел

7.3.3. Ландшафтні об'єкти Картка 4.12. Ландшафтні об'єкти Герб Черкас минулих років. Сучасний герб Черкас. Черкаська обл. України. Герб Черкаської обл.

Прапор Черкаської обл.

ВИДАТНІ ЛАНДШАФТНІ ОБ'ЄКТИ У

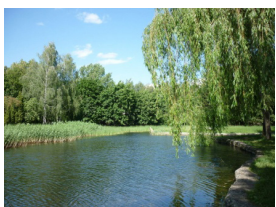
<p>Природоохоронні території загальнодержавного значення Черкаської області</p> <p>Білоозерський національний природний парк</p> <p>Великобурімський парк</p> <p>Закревський бір</p> <p>Канівський природний заповідник</p> <p>Козацький вал</p> <p>Козачанський парк</p> <p>Корсунь-Шевченківський парк</p> <p>Липівський орнітологічний заказник</p> <p>Мошенська діброва</p> <p>Національний дендрологічний парк «Софіївка»</p> <p>Нижньосульський національний природний парк</p> <p>Парк Декабристів</p> <p>Русько-Полянський ботанічний заказник</p> <p>Сулинський заказник</p> <p>Тальнівський парк</p> <p>Тарасів Обрій</p> <p>Урочище Бурти</p> <p>Холодний Яр (пам'ятка природи)</p> <p>Черкаський міський зоопарк</p> <p>Черкаський міський парк «Сосновий Бір»</p> <p>Школа (пам'ятка природи)</p> <p>Шуляцьке болото</p>	<p>Сім чудес Черкащини</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шевченківський національний заповідник 2. Кам'янський заповідник 3. Корсунь-Шевченківський заповідник 4. Парк «Сосновий бір» 5. Іллінська церква 6. Чигиринський заповідник 7. Красногірський монастир <p>Визначні місця Черкас</p> <p>Азот • Блакитний замок</p> <ul style="list-style-type: none"> • Буддистський храм «Білий лотос» • Будинок Лисенка • Будинок Майбороди • Будинок Щербини • Вулиця Хрещатик • Готель «Дніпро» • Дахнівка • Зоопарк • Музей «Кобзаря» • Обласна філармонія • Обласний драмтеатр • Обласний краєзнавчий музей • Пагорб Слави • Парк Перемоги • Парк «Сосновий Бір» • Планетарій • Площа Богдана Хмельницького • Площа 700-річчя Черкас • Свято-Михайлівський собор • Соснівка • Спорткомплекс «Селена» • Черкаська дамба 	<p>Природно-заповідний фонд Черкас</p> <p><i>Ботанічні пам'ятки природи</i></p> <p>Дерево ялини звичайної</p> <p>Ландшафтне насадження дуба</p> <p>Ландшафтне насадження вікової сосни</p> <p><i>Зоологічні пам'ятки природи</i></p> <p>Колоніальне поселення сови вухатої</p> <p>Совина ялина</p> <p><i>Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва</i></p> <p>Водограй Героїв Чорнобиля</p> <p>Дніпровський Долина Троянд</p> <p>Дружба Європейський Зелений гай</p> <p>Імені Сержанта Смірнова</p> <p>Козацький Лісова пісня</p> <p>Надія Пам'ять Парк Перемоги</p> <p>Парк Черкаської обласної лікарні</p> <p>Парк Черкаської першої міської лікарні</p> <p>Парк Хіміків</p> <p>Подих Дніпра</p> <p>Сквер імені Богдана Хмельницького</p> <p>Сквер на площі 700-річчя міста</p> <p>Сквер Черкаської обласної ради</p> <p>Сонячний Соснівський Сосновий Бір*</p> <p>Спортивний Юність</p> <p>Ботанічні сади</p> <p>Ботанічний сад Черкаського національного університету</p> <p>Зоологічні парки</p> <p>Черкаський міський зоопарк*</p> <p>*загальнодержавного значення</p>
--	--	---

Картка 4.13. Реконструкція проектного задуму пейзажного парків, на прикладі міста Черкаси та міста Корсунь-Шевченківського на картах Черкаської області, міста, мікрорайонів

1. Масштабування міста Черкас на карті області, району.
2. Масштабування парку Перемоги на карті міста Черкаси, району міста
3. Масштабування парку Сосновий бір на карті міста Черкаси, району міста
4. Масштабування Корсунь-Шевченківського пейзажного парку на карті району, міста.

7.3.4. Парк Перемоги (Черкаси, Черкаська область).

Картка 4.13. Дизайн краєвидів та полян за фото. Парк Перемоги (Черкаси): краєвиди парку.

**Черкаський міський
парк Перемоги.
Черкаська область.
Україна.
Park of Victory
Cherkasy**

Тип міський парк культури та відпочинку. Відкрито 1975. Площа 23 га
Черкаський міський парк Перемоги — багатофункціональний парк культури та відпочинку в місті Черкаси. Розташований на розі вулиць Смілянської і 30-річчя Перемоги.

Площа 23 га. Природоохоронний статус: парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення. Перебуває у віданні Черкаської дирекції парків.

Його відкрито 1975 року на честь 30-річчя перемоги СРСР у Другій світовій війні. Це одне з улюблених місць відпочинку мешканців та гостей міста.

Багатофункціональність парку виявляється у його складових частинах:

- пейзажна — чіткі алеї спеціально висаджених дерев і кущів, за якими здійснюється постійний нагляд;
- меморіальна — на її території розташовані монументи загиблим воїнам, постаменти з гарматою та літаком СУ-7БКЛ на честь визволителів Черкас від німецько-фашистських окупантів;

- розважальна — тут розміщені атракціони та Черкаський зоопарк, в якому зібрані тварини, як місцевої так і екзотичної фауни, а також станція юннатів.

За час, що минув від заснування парку, він набув необхідних пейзажних рис міського парку. Організація парку виконана з дотриманням традицій та глибоких знань у парковому мистецтві групою черкаських фахівців, на чолі з головним архітектором міста В. М. Холковським і головним архітектором області О. С. Ренькасом, архітектором парку І. Щербиною та групою визначних дендрологів на чолі з Є. Д. Смирновим.

Картка 4.14. Дизайн краєвидів та полян видами дерев, кущів, квітів у різей пори року. Парк Перемоги (Черкаси): Осінь, краєвиди парку.

Картка 4.15. Дизайн краєвидів та полян видами дерев, кущів, квітів у різей пори року. Парк Перемоги (Черкаси): Зима, краєвиди парку.

Картка 4.16. Ландшафтне проектування із об'єктами військової техніки. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва. Парк Перемоги (Черкаси, Черкаська область). Військова техніка на фоні краєвидів парку. 1. Су-7БКЛ біля центрального входу до парку. 2. Гармата біля центрального входу до парку

7.3.5. Черкаський міський парк «Сосновий Бір».

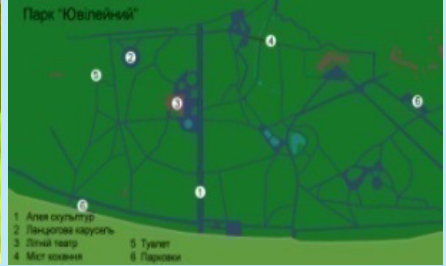
Картка 4.17. Черкаський міський парк «Сосновий Бір».

Пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення в Україні.

Функціональні зони Черкаського міського парку «Сосновий Бір» у різні пори року.

Весна — літо. Частина 1

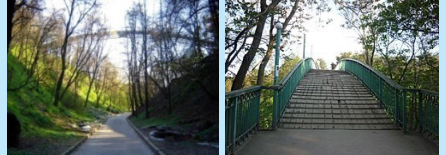
Схема парку

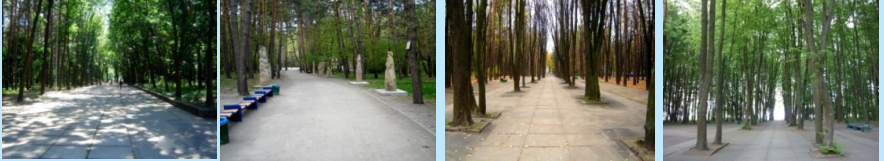
Вигляд на Дніпро

Місток Кохання

Центральна алея

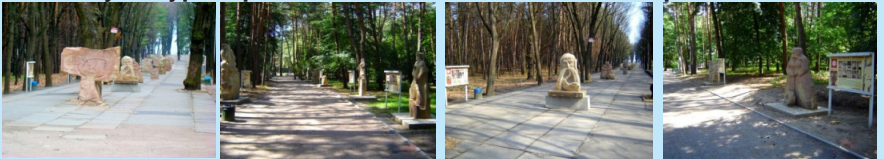
Алеї та стежки парку

Центральний фонтан

Скульптури з фестивалю «Живий камінь» на центральній алеї

Міський парк на території міста Черкаси, у північно-західній частині міста, при вулиці Дахнівській. Розташований на терасі Дніпра, на березі Кременчуцького водосховища. Площа території 50 га. Старі назви: «Парк ім. 50-річчя Радянської влади», «Парк 50-річчя Жовтня», «Ювілейний».

Історія/ У 1960-ті роки київським архітекторами був розроблений унікальний проект лісогідропаркової зони Черкас загальною площею 250 га. «Сосновий бір» став першим у ланцюжку, а далі мали бути невеликі парки, канали, штучні заплави Дніпра та озера. Частково він був реалізованим, але суцільного ланцюжка не вийшло. Кожен об'єкт став самостійним. Найвдалішим, мабуть через те, що він першим почав будуватись, став саме «Сосновий бір».

У 1953 році працівники Черкаської лісозахисної станції засадили сосною піщані дюни на околиці міста. Трохи згодом колектив Дахнівського лісництва озеленив і дніпровські кручі та урвище, що простяглося тут майже на 1 км.

Парк був закладений у 1967 році на честь 50-річчя Жовтневої революції і мав назву «Парк імені 50-річчя Радянської влади», або ж просто «Ювілейний». Авторами проекту виступили архітектори Г. Урсатій та В. Пастухов. Він був заснований на території реліктового Черкаського бору. Тераза, яка обривається крутими уступами до Дніпра, і каньйон, що збагатив природний рельєф, були унікальним природним дивом. Його залишалось лише майстерно огранити. До парку завезли валуни, гранітні брили, гальку з гирла Росі та кар'єрів Криму, збудували штучні озера та водоспади, проклали русла струмків. Флору майбутнього парку, а це понад 70 видів екзотичних рослин, збагатили саджанцями з Тростянецького дендропарку, Київського ботанічного саду, «Софіївки» та багатьох інших місць.

У 1995 році рішенням Черкаського виконкому парк передали в оренду підприємству «Черкасизеленгосп», яке рік потому стало приватним підприємством. Зі створенням комунального підприємства «Дирекція парків» у 2007 році парк повернувся до власності міської громади.

У 2016 році парк було перейменовано на парк «Сосновий Бір».

Функціональні зони. Парк має різноманітні функціональні зони. Центральна його частина із комплексом водних об'єктів є головним архітектурним вузлом, навколо якого сконцентровано решту елементів паркової композиції. Декоративні водойми розміщені на різних рівнях із перепадами висоти до 2-3 метрів. Зелені масиви парку чергуються із відкритими галявинами.

Арочний місток. У парку розташований арочний міст, який мешканці міста нарекли Містком кохання. Збудований він був 1968 року на прохання тодішнього очільника Черкаської області Олександра Андрєєва, який перебувавши у відрядженні у Новомосковську, побачив там таку ж споруду. Будівництвом зайнялись робітники організації «Мосто-

---

поїзд-473», які зводили у 1959 році Черкаський міст. Технічна документація була розроблена в «Одесапроект», металеві частини конструкції виготовлені у Дніпропетровську та перевезені до Черкас залізницею.

Нагороди. У 1972 році на Всесоюзному конкурсі парк посів перше місце серед ювілейних парків, його нагороджено двома дипломами I ступеня та бронзовою медаллю ВДНГ. У Радянському Союзі такої оцінки паркового комплексу були удостоєні одиниці. У 1979 році парку присуджено Шевченківську премію. У 1980 році парк нагородили Золотою медаллю паркового мистецтва й занесли до Міжнародного каталогу парків. За результатами голосування у 2010 р. парк віднесено до 7 чудес Черкащини.

Парк «Сосновий Бір» є видатним зразком паркового будівництва. Довідковий матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії.

Картка 4.18. Черкаський міський парк «Сосновий Бір».

Пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення в Україні.

Функціональні зони Черкаського міського парку «Сосновий Бір» у різні пори року.

Весна — літо. Частина 2.

Картка 3.19. Черкаський міський парк «Сосновий Бір»

Пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення в Україні.

Функціональні зони Черкаського міського парку «Сосновий Бір» у різні пори року. Осінь — зима.

7.3.6. Корсунь-Шевченківський державний історико-культурний заповідник

Картка 4.20. Пейзажний парк

Картка 4.21. Пейзажний парк. Сучасні краєвиди пейзажного парку в різні пори року. Весна. Корсунь-Шевченківський. Серія весняних фотознімків

Вид на палацовий комплекс Понятовських, Лопухіних, Лопухіних-Демидових. Весняний краєвид на річку Рось. Цвітуть каштани.

Картка 4.22. Пейзажний парк. Сучасні краєвиди пейзажного парку в різні пори року. Літо. Корсунь-Шевченківський. Серія серпневих фотознімків

Картка 4.23. Пейзажний парк. Сучасні краєвиди пейзажного парку в різні пори року. Осінь. Корсунь-Шевченківський, серія осінніх фотознімків

Картка 4.24. Пейзажний парк. Сучасні краєвиди пейзажного парку в різні пори року. Зима. Корсунь-Шевченківський. Серія зимових фотознімків

Картка 4.25. Панорамний план Софіївського парку. Основні об'єкти парку.

Картка 4.26. «Софіївка». Південна частина.

Картка 4.27. «Софіївка». Центральна частина.

Картка 4.28. «Софіївка». Східна частина.

Картка 4.29. «Софіївка». Західна частина.

Картка 4.30. «Софіївка». Північна частина.

7.4. Аналіз проектних ситуацій ландшафтних об'єктів місцевого значення

Розглянь запропоновані вчителем ландшафтні об'єкти місцевого значення та супровідні до них тексти.

Проаналізуй та опиши:

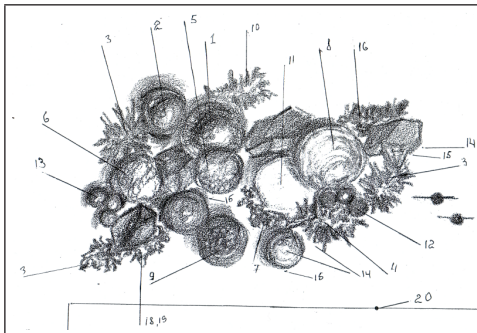
1. Задум художнього проектування автора.
2. Вибір рослинних матеріалів для втілення художнього образу.
3. Орієнтовну тематику проектної розробки, запропонувавши варіанти її назви.
4. Як би ви розтлумачили ландшафтну композицію?
5. Яку назву ви дали б поляні?
6. Чому саме такі дерева використані для реалізації дизайнерського задуму?
7. Які саме характеристики композиції зазначеними типами дерев та чагарників хотів підкреслити автор?

Картка 4.31 3.41. Проектні ситуації ландшафтних об'єктів місцевого значення

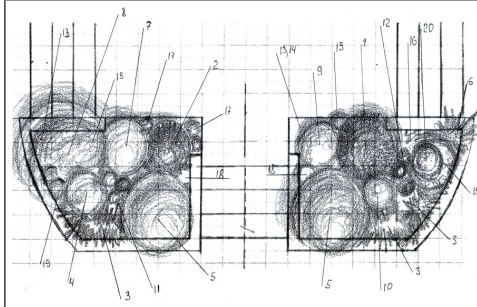
Маркетингові дослідження із складання кошторису для придбання посадкового матеріалу для спроектованого ландшафтного об'єкту.

Приклади складання асортиментної відомості — назва посадкового матеріалу, кількість, ціна, сума кожної одиниці, загальна вартість посадкового матеріалу.

Картка 4.42. Схеми композицій та асортиментний перелік для придбання посадкового матеріалу

Асортиментна відомість				
П/П	Назва	кількість	ціна	сума
1.	Туя західна (Rheingold)	1	200	200
2.	Ялівець китайський (Blauw)	1	200	200
3.	Ялівець горизонтальний Г	3	200	600
4.	Ялівець Китайський Пе	1	200	200
5.	Рододедран	1	250	250
6.	Осока	1	40	40
7.	Кизильник лежачий	2	50	100
8.	Екскорда	1	150	150
9.	Хоста	1	25	25
10.	Барбарис Тумберга Пурпур	1	100	100
11.	Астра дібно квіт.	1	50	50
12.	Ірис жовтий	3-5	10	50
13.	Ірис фіол.	3-5	10	50
14.	Овечки	5	12	60
15.	Молодило	5	8	40
16.	Лапчатка	3	20	60
17.	Гейхера	1	40	40
18.	Вереск Ч	3	60	180
19.	Вереск Ж	2	50	100
20.	Виноград трійчатий	1	30	30
Всього.....			2525	грн.

Асортиментна відомість				
П/П	Назва	кількість	ціна	сума
1.	Туя західна (Rheingold)	1	200	200
2.	Ялівець звичайний (Depressa Aurea)	1	180	180
3.	Ялівець горизонтальний Г	3	200	600
4.	Осока грецька (Ornig)	1	250	250
5.	Самшит віноземний	2	350	700
6.	Кизильник лежачий	2	50	100
7.	Дейнія глушка	1	200	200
8.	Екскорда	1	150	150
9.	Барбарис Тумберга Пурпур	1	100	100
10.	Вероніка колоскова	1	50	50
11.	Ірис жовтий	3-5	10	50
12.	Ірис фіол.	3-5	10	50
13.	Овечки	5	12	60
14.	Молодило	5	8	40
15.	Флокс	3	12	36
16.	Армерія	3	15	45
17.	Кострива Г	3	12	36
18.	Вереск Ж	2	50	100
19.	Вереск Ч	3	60	180
20.	Троянда штамб	1	120	120
Всього.....			3247	грн.

§ 8. НТВ ПОШУКОВО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ

Завдання для вправ

1. За історичними, мистецтвознавчими джерелами, туристичними довідниками складіть есе про історію створення цього куточку та про історичні події перебування в цьому місці видатних письменників, поетів, композиторів, художників, громадських діячів.
2. Знайдіть в поліграфічних джерелах картографічних та схематичних зображеннях саме цей куточок парку, скануйте його і подайте до зображеного фото ділянки парку.
3. Знайдіть в поліграфічних джерелах фото інших напрямів саме цього куточку парку, скануйте їх і додайте до плану ділянки парку.

Знайдіть в інтернет джерелах фото інших напрямів саме цього куточку парку, скануйте їх і додайте до плану ділянки парку.

Ландшафтні об'єкти 1-3 для прикладу. За поданим взірцем знайти, узагальнити і презентувати місцеві ландшафтні об'єкти.

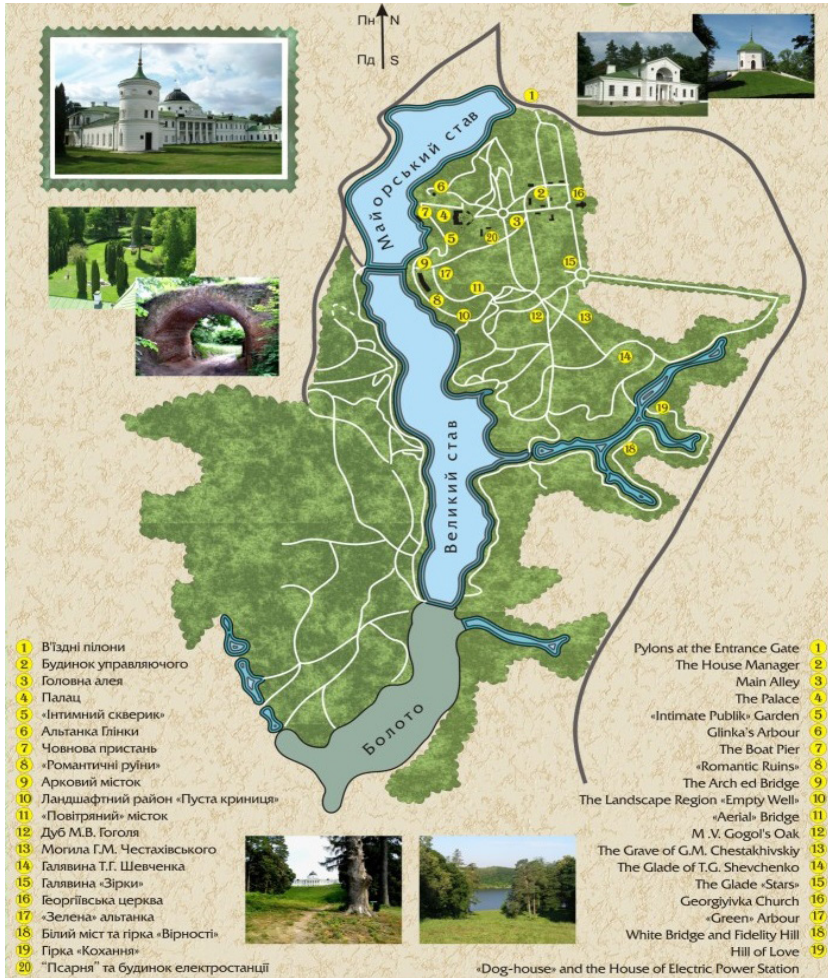
1. Качанівський дендропарк Ічнянського району Чернігівської області.
2. Лозоватський дендрологічний парк в Шполянському районі Черкаської області.
3. Державний дендрологічний парк «Тростянець» НАН України. Тростянецький дендропарк

Картка 4.43. Качанівський дендропарк Ічнянського району Чернігівської області. Ландшафтний об'єкт 1.

8.1. Качанівський дендропарк Ічнянського району Чернігівської області.

План-схема заповідника з офіційного сайту

Експлікація:

1. В'їзна брама
2. Будинок управителя
3. Головна алея
4. Палац Тарновських
5. «Інтимний» скверик
6. Павільйон Глінки
7. Пристань для човнів
8. Романтичні руїни
9. Арковий місток
10. Урочище «Пуста криниця»

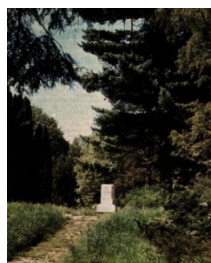
11. «Повітряний» місток
12. Дуб Миколи Гоголя
13. Могила Григорія Честахівського
14. Галявина Тараса Шевченка
15. Галявина «Зірки»
16. Георгіївська церква
17. «Зелена» альтанка
18. Білий міст та арка вірності
19. Гірка Кохання
20. Псарня та електростанція

8.2. Лозоватський дендрологічний парк в Шполянському районі Черкаської області.

Картка 4.44. Лозоватський дендрологічний парк в Шполянському районі Черкаської області. Ландшафтний об'єкт 2.

Іван Гегельський

У перспективі пейзажу надмогильний камінь І. М. Скоропадському, на якому викарбувано звернення до нащадків: «Любезний прохожий! Сад, в котрому ти гуляєш, насажден мною. Он служил утешением в моей жизни. Если ты заметишь беспорядок, ведущий к уничтожению его, то скажи об этом хозяину сада — ты сделаешь доброе дело». И. М. Скоропадский (1805-1887)

Альтанка композитора Я. С. Цигляра на гірці

Зелене межигір'я Івана Ле. У перспективі акцентує увагу відвідувача архітектурна споруда «Сріблястий місяць».

Одна з красунь парку — золотиста форма ялини звичайної на гірці з валунами.

Напрямок 1. Пам'ятник Т. Г. Шевченку на символічній гірці над Великим ставом.

Панорама екзотичних рослин на терасі Слави.

Альтанка в стилі українського барокко на вершині сторожової гірки.

Пам'ятні знаки «Саманта Сміт і Катя Личова» на поляні

Куточок лісового пейзажу з клена, явора, берези.

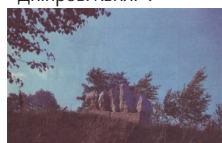
Напрямок 2. Декоративний місток «Дніпрові хвилі».

Алея із туї західної колоновидної імені сім'ї Михальченків.

Вид на острів Космонавтів.

Пам'ятний знак Декабристів.

Лозуватський парк — парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення. Об'єкт розташований на території Шполянського району Черкаської області, село Лозуватка. Площа — 15 га, статус отриманий у 1979 році.

Розташування: Україна, Черкаська область, Шполянський район.
Керівна організація: Лозуватська сільська рада

Лозуватський дендропарк створений в 1969-1970 роках за проектом Івана Гегельського (1918-1997), кандидата біологічних наук, уродженця села Лозуватка. Вчений за своє життя спроектував 57 парків, а один з проектів подарував односельчанам. Створено дендропарк на кошти місцевого колгоспу. В цій пам'ятці садово-паркового мистецтва росте 264 видів дерев, в тому числі 60 видів дуба. Серед рідкісних експонатів — реліктове гінкго дволопатево, тюльпанове дерево, півонія деревовидна, тис далекосхідний.

8.3. Державний дендрологічний парк «Тростянець» НАН України Чернігівської області

Картка 4.45. Державний дендрологічний парк «Тростянець» НАН України. Фото за напрямками. Ландшафтний об'єкт 3.

Напрямок 1.

Напрямок 2. У перспективі пейзажу Білий міст через Великий став

Ялина чорна на березі Великого ставу.

Ялівець козацький на схилах гірок, який дуже нагадує «зелене полум'я». Тростянецький дендропарк

«Тростянець» — дендрологічний парк загальнодержавного значення в Україні (до 1983 року — Державний дендрологічний заповідник «Тростянець» НАН України), парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва середини ХІХ століття. Створений завдяки зусиллям і коштом Івана Михайловича Скоропадського.

Парк розташований у південно-східній частині Чернігівської області, в селищі Тростянець Ічнянського району, у загалом сприятливих для розвитку деревної рослинності кліматичних умовах. Навколо нього простягаються лісозахисні смуги площею близько 350 га.

Площа дендропарку 204,7 га. Статус присвоєно згідно з Постановою Ради міністрів УРСР №105 від 29.05.1960 року. Перебуває у віданні: Національна Академія Наук України.

Розпорядженням Уряду України №73 від 11 лютого 2004 року колекції інтродуцентів рослин, які є основою ландшафтних насаджень, надано статус «Національного надбаня України».

Сосна веймутова
на поляні.
Напрям 3.

Бюст Скоропадського

«Парад» екзотів: со-
сна веймутова, ялина
голуба, туя колоно-
видна, смерека біла
на Першотравневій
поляні в Тростянець-
кому дендропарку.

Усічена колона

Галявина

Місток через став

Засновник парку –
Іван Скоропадський

ПІДСУМКОВІ ЗАНЯТТЯ

Підсумкові заняття після завершення учнівських творчих проєктів із дизайну костюма та ландшафтного дизайну проводяться у формі захисту та презентації учнівських творчих проєктів.

Приклади оформлення порядку презентації подано на картках різних тем розробки та захисту учнівських творчих проєктів із дизайну костюма (3.6 — 3.25) та ландшафтного дизайну (4.2.1-4.2.11)

§ 9. ЗАХИСТ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЯ ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ

9.1. Захист та презентація учнівських творчих проєктів

1. Захист творчого проєкту

План захисту творчого проєкту

1. Повідомлення теми творчого проєкту і її обґрунтування.
2. Виклад мети і завдань навчального творчого проєкту.
3. Демонстрація готового виробу. Опис виробу і його функціональності.
4. Коротке повідомлення історичної і технічної довідок.
5. Демонстрація дизайнерської, конструкторської, технологічної документації.
6. Демонстрація або опис пристосувань, устаткування і інструментів, використаних в ході роботи.
7. Повідомлення собівартості об'єкту проєктування, шляхів підвищення його економічної ефективності.
8. Представлення реклами виробу.
9. Повідомлення основних висновків за підсумками роботи

9.2. Підведення підсумків оволодіння художнім проєктуванням в дизайні костюма, ландшафтному дизайні

Підведення підсумків оволодіння художнім проєктуванням в дизайні костюма та ландшафтному дизайні здійснюється у формі слайд-презентацій, виконаних у розділах «Дизайн костюма» та «Ландшафтний дизайн». Презентації див. у розділах. Виставлення оцінок проводиться в «Оцінному листі навчального творчого проєкту учасника майстер-класу», приклад якого подано в картці 3.25. Оцінювання здійснюється за кожен етап проєкту.

За поетапними оцінками виводиться і загальна оцінка за увесь учнівський творчий проєкт із дизайну костюма та ландшафтного дизайну.

За оцінками двох учнівських творчих проєктів із дизайну костюма та ландшафтного дизайну виводиться оцінка за вивчення всього курсу «Художнє проєктування».

ДОДАТКИ СВІТ ПРОФЕСІЙ ДИЗАЙНЕР

Загальна характеристика професійної діяльності.

Дизайнер — проєктувальник, творець оригінальних ескізів, образів, моделей тощо.

Характер роботи. Професія дизайнера виникла в ХХ ст., і поява її була зумовлена прогресом у науці і техніці. З англійської мови «дизайн» перекладається як *проєктування, конструювання, створення промислових виробів*. Предмет праці дизайнера визначається специфікою його діяльності: графічний дизайн, веб-дизайн, дизайн костюма, промисловий дизайн, дизайн середовища, ландшафтний дизайн.

Людина, яка присвятила себе служінню художньому проєктуванню, має добре знатися на образотворчому мистецтві і мати навички художника, кресляра. При цьому вона має знати техніку, природничі й суспільні науки, мати вмілі руки.

Дизайнер вивчає культурну спадщину свого народу та народів світу, стежить за розвитком науково-технічного прогресу. Головне — дизайнер уміє бачити предметний світ крізь призму, що змінює форму предметів у бік їх оновлення, естетичності. Його стараннями предмети коригуються і наділяються новими, досконалішими якістьми. Дизайнер — це художник-перетворювач. Творчий процес він починає з обміркування можливих варіантів художньої форми майбутнього виробу, збирання потрібної інформації, критичного аналізу існуючих зразків і знаходження оптимального рішення. Потім розробляє ескіз, моделює зразок і знаходить оптимальне рішення. Тоді він розробляє ескіз, моделює зразок і готує його до серійного випуску.

Дизайнер оформляє художньо-проєктну документацію, готує звіт.

Умови роботи. Дизайнери працюють у державних та приватних установах. Їхнє робоче місце дизайнерській студії або бюро. Його добре обладнано всіма необхідними пристроями, інструментами, матеріалами. Робота, як індивідуальна, так і в колективі. Професія вимагає напруженої розумової праці. Терміни визначаються керівництвом організації чи установи, режим роботи однозмінний. Іноді дизайнери працюють за угодою.

Наймання. Професія поширена. Фахівці працюють у організації чи установах, проектних і наукових інститутах. Можуть виконувати приватні замовлення.

Підготовка, медичні обмеження, вимоги до індивідуально-психологічних особливостей. Професія дизайнера вимагає ретельної фахової етапної підготовки. На початковому етапі учні навчаються в студіях, художніх та профільних школах. Згодом вступають до середніх, вищих навчальних закладів різних напрямів: будівельних, легкої та важкої промисловості та ін.

Медичні протипоказання: хвороби очей, м'язової системи, опорно-рухового апарату, функціональні порушення психіки.

Дизайнер — це службовець, який вирізняється широким світоглядом, різноманітними знаннями, уміє накопичувати, аналізувати та систематизувати інформацію. Такий фахівець обдарований і має певні здібності: художній смак, тонку психіку. У нього: добре кольоросприймання, просторова уява, уявлення художніх форм, висока концентрація, стійкість об'єму уваги. У дизайнерів має бути розвинена наочно-образна, оперативна, рухова пам'ять. Дизайнери — творчі, терплячі, акуратні, уважні, спостережливі, можуть зосереджуватися, мають розвинене почуття міри у співвідносності величин.

Перспективи. Висококваліфіковані фахівці беруть участь у міжнародних проектах, організують персональні виставки, відкривають приватні салони, майстерні. Можуть працювати керівниками студій, викладачами, займатися науковою діяльністю.

Близькі професії. Мистецтвознавці, архітектори, художники, моделєри, експерти, дослідники, макетники.

Кваліфікаційні вимоги до освіти: художньо-промислові училища, технікуми, коледжі; архітектурні інститути; інститути мистецтв; технічні вузи.

Характеристика завдань та обов'язків, теоретичної та практичної підготовки. Кваліфікаційні вимоги.

Завдання та обов'язки.

Розробляє художні проекти виробів (комплексів) виробничого і побутового призначення, здійснює відбір і аналіз патентної та іншої науково-проектної інформації.

Вивчає вимоги замовника до проєктованих виробів, можливості підприємства щодо їх виготовлення.

Проводить порівняльний аналіз аналогічної вітчизняної і зарубіжної продукції, оцінку її естетичного рівня.

Бере участь у виконанні окремих стадій (етапів) і напрямів науково-дослідних і експериментальних робіт, у складанні технічних завдань на проєктування й узгодження їх із замовниками, у розробленні художньо-проєктних пропозицій.

Здійснює пошук найбільш раціональних варіантів рішень, конструкційно-оздоблювальних матеріалів і деталей зовнішнього оформлення, об'ємно-просторове і графічне проєктування, деталізацію форм виробів.

Розробляє компоновальні і композиційні рішення.

Готує дані для розрахунків економічного обґрунтування запропонованої конструкції.

Розробляє дизайнерську документацію на вироби (креслення компонування і загального виду, ескізи й робочі креслення для макетування, демонстраційні рисунки, кольорографічні ергономічні схеми, робочі проєкти моделей), бере участь у підготовці пояснювальних записок до проєктів, розгляді їх і захисті.

Виконує роботу, яка пов'язана з проєктуванням форм супровідних документів, пакування і реклами конструйованих виробів.

Готує матеріали для проведення робіт зі стандартизації в галузі художнього конструювання. *Здійснює* контроль відповідності робочих креслень виробів і технологічного оснащення художньо-конструкторського проєкту, авторський нагляд за реалізацією художньо-конструкторських рішень у процесі проєктування, виготовлення, випробування, доведення дослідних зразків виробів і підготовки дизайнерської документації для серійного (масового) виробництва, вносить до неї потрібні зміни.

Бере участь в оформленні заявок на промислові зразки, у підготовці матеріалів для художньо-конструкторської експертизи проєктів і представленні впровадженої у виробництво нової продукції на атестацію.

Вивчає передовий вітчизняний і світовий досвід у галузі художнього конструювання з метою використання його в практичній діяльності.

Готує відгуки і висновки щодо раціоналізаторських пропозицій і винаходів, які стосуються розроблюваних конструкцій виробів, проєктів стандартів, технічних умов та інших нормативних документів з художнього проєктування.

Веде картотеку впроваджених проєктів, зразків застосовуваних матеріалів.

Оформляє документацію на закінчені художньо-конструкторські роботи, складає звіти про результати виконаних робіт.

Повинен знати: постанови, розпорядження, накази, керівні, методичні й нормативні матеріали з художнього конструювання і правової охорони промислових зразків; перспективу технічного розвитку підпри-

---

ємства; тенденції вдосконалення проєктованих виробів; ергономіку; методи художнього конструювання і художньо-графічних робіт; технологію виробництва; принципи роботи, умови монтажу й технічної експлуатації розроблюваних виробів; чинні в галузі і на підприємстві стандарти, технічні умови, які стосуються художньо-конструкторських розробок; систему конструкторської документації; систему технологічної документації; вимоги до розробки й оформлення художньо-конструкторської документації; технічні характеристики і властивості матеріалів, які застосовуються в розроблюваних конструкціях; вимоги, які слід урахувати в процесі проєктування виробів (функціональні, техніко-конструктивні, ергономічні, естетичні тощо); методи проведення технічних розрахунків з художнього конструювання; основи стандартизації і патентознавства; порядок проведення художньо-конструкторської експертизи проєктів виробів, критерії естетичної оцінки їхньої якості; порядок атестацій якості промислової продукції; технічні засоби, які застосовуються в процесі проєктування; порядок оформлення заявок на промислові зразки; передовий вітчизняний і світовий досвід з художнього конструювання; основи економіки, організації виробництва, праці й управління; трудове законодавство.

Кваліфікаційні вимоги

Провідний дизайнер: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією дизайнера I категорії не менше 2 років.

Дизайнер I категорії: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією дизайнера II категорії: для магістра — не менше 2 років, спеціаліста — не менше 3 років.

Дизайнер II категорії: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації; для магістра — без вимог до стажу роботи, для спеціаліста — стаж роботи за професією дизайнера III категорії не менше 2 років.

Дизайнер III категорії: повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст або бакалавр) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією дизайнера: для спеціаліста — не менше 1 року, бакалавра не менше 2 років.

Дизайнер без категорії: повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст або бакалавр) без вимог до стажу роботи.

ІНЖЕНЕР-КОНСТРУКТОР

Характеристика завдань та обов'язків, теоретичної та практичної підготовки. Кваліфікаційні вимоги

Завдання та обов'язки. Розробляє ескізні, технічні і робочі проекти особливо складних і середньої складності виробів, використовуючи засоби автоматизації проектування; забезпечує в процесі проектування відповідність розроблюваних конструкцій технічним завданням, стандартам, нормам техніки безпеки, вимогам найбільш економічної технології виробництва, а також застосування в проектах стандартизованих та уніфікованих деталей і складальних одиниць. *Проводить* патентні дослідження і визначає показники технічного рівня виробів, які проектуються. *Розробляє* кінематичні схеми, загальні компонування й теоретичні погодження окремих елементів конструкцій на основі принципових схем і ескізних проектів, *перевіряє* робочі проекти і *проводить контроль* креслень за фахом або профілем роботи, знімає ескізи складних деталей з натури і виконує складні деталювання. *Проводить* технічні розрахунки в процесі проектування і техніко-економічний аналіз ефективності конструкцій, які проектуються, розробляє інструкції з експлуатації конструкцій, пояснювальні записки до них, карти технічного рівня, паспорти (у тому числі патентні й ліцензійні), програми випробувань, технічні умови, повідомлення щодо змін у раніше розроблених кресленнях та іншу технічну документацію. *Вивчає* й аналізує конструкторську документацію, що надходить від інших підприємств і організацій, з метою її використання в процесі проектування й конструювання. *Погоджує* розроблювані проекти з іншими підрозділами підприємства, представниками замовника й органів нагляду, економічно обґрунтовує розроблювані конструкції. *Бере участь* у монтажі, налагоджуванні, випробуваннях і здаванні в експлуатацію експериментальних зразків, у складанні заявок на винаходи і промислові зразки, а також у роботах, які включають удосконалення, модернізацію, уніфікацію конструйованих виробів, їх елементів і розроблення проектів стандартів. *Готує* відгуки і висновки на проекти стандартів, раціоналізаторські пропозиції і винаходи, які стосуються окремих елементів і складальних одиниць.

Повинен знати: постанови, розпорядження, накази та інші керівні, методичні і нормативні матеріали з конструкторської підготовки виробництва; системи і методи проектування; принципи роботи, умови монтажу й технічної експлуатації проектованих виробів, технологію їх виробництва, перспективи технічного розвитку підприємства, використо-

---

вуване устаткування, оснащення й інструмент; технічні характеристики й економічні показники кращих вітчизняних і світових зразків виробів, аналогічних проєктованим; стандарти, методики та інструкції з розроблення й оформлення креслень та іншої конструкторської документації; технічні вимоги, що ставляться до розроблюваних конструкцій; засоби автоматизації проєктування, методи проведення технічних розрахунків у конструюванні; матеріали, які застосовуються в конструкціях, і їхні властивості; порядок і методи проведення патентних досліджень; основи винахідництва; методи аналізу технічного рівня об'єктів техніки; технології: вимоги до організації праці в проєктуванні і конструюванні; основи технічної естетики й художнього конструювання; системи автоматизованого проєктування; передовий вітчизняний і світовий досвід конструювання аналогічних виробів; основи трудового законодавства, економіки і організації виробництва.

Кваліфікаційні вимоги

Провідний інженер-конструктор: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією інженера-конструктора I категорії не менше 2 років.

Інженер-конструктор I категорії: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією інженера-конструктора II категорії; для магістра — не менше 2 років, спеціаліста — не менше 3 років.

Інженер-конструктор II категорії: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації; для магістра — без вимог до стажу роботи, для спеціаліста — стаж роботи за професією інженера-конструктора III категорії не менше 2 років.

Інженер-конструктор III категорії: повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст або бакалавр) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією інженера-конструктора; для спеціаліста — не менше 1 року, бакалавра — не менше 2 років.

Інженер-конструктор: повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст або бакалавр) без вимог до стажу роботи.

Кваліфікаційна характеристика.

Загальна характеристика професії

Спеціаліст у сфері розробки ескізних, технічних і робочих проєктів, особливо складних і середньої складності виробів, проведення технічних розрахунків за проєктами, аналізу ефективності проєктованих конструкцій, аналізу конструкторської документації тощо.

Посадові обов'язки

Розробляє ескізні, технічні та робочі проекти особливо складних, складних і середньої складності виробів, використовуючи засоби автоматизації проектування, передовий досвід розробки конкурентоздатних виробів, забезпечує при цьому відповідність конструкцій, що розробляються, технічним завданням, стандартам, нормам охорони праці, вимогам найбільш економічної технології виробництва, а також використання в них стандартизованих і уніфікованих деталей і складальних одиниць. Проводить патентні дослідження і визначає показники технічного рівня проєктованих виробів. Складає кінематичні схеми, загальні компоновки і теоретичні ув'язки окремих елементів конструкцій на підставі принципових схем і ескізних проєктів, перевіряє робочі проекти і здійснює контроль креслень за спеціальністю або профілем роботи, знімає ескізи складних деталей з природи і виконує складні деталювання. Проводить технічні розрахунки по проєктах, техніко-економічній та функціонально-вартісний аналіз ефективності проєктованих конструкцій, а також розрахунок ризиків при розробці нових виробів, складає інструкції з експлуатації конструкцій, записки пояснень до них, карти технічного рівня, паспорти (у тому числі патентні і ліцензійні), програми випробувань, технічні умови, сповіщення про зміни в раніше розроблених кресленнях та іншу технічну документацію. Вивчає та аналізує конструкторську документацію, що поступає від інших підприємств, в цілях її використання при проектуванні і конструюванні. Погоджує проекти, що розробляються, з іншими підрозділами підприємства, представниками замовників і органів нагляду, економічно обґрунтовує конструкції, що розробляються. Бере участь у монтажі, налагодженні, випробуваннях і здачі в експлуатацію дослідних зразків виробів, вузлів, систем і деталей нових і модернізованих конструкцій продукції, що випускається підприємством, в складанні заявок на винаходи і промислові зразки, а також в роботах з удосконалення, модернізації, уніфікації конструйованих виробів, елементів і в розробці проєктів стандартів і сертифікатів. Дає відгуки і висновки на проекти стандартів, раціоналізаторські пропозиції і винаходи, що стосуються окремих елементів і збірних одиниць.

Спеціаліст повинен знати:

Теорію машин і механізмів, опір матеріалів, економіку і організацію виробництва, фізику, механіку, креслення.

Професійно важливі риси:

- просторово-образне і логічне мислення;
- зорово-моторна координація;

-
- пам'ять;
  - схильність до копіткої роботи;
  - творча уява.

Кваліфікаційні вимоги: Вища професійна (технічна) освіта.

Особливості професійної діяльності. Щодня ми користуємося величезною кількістю досягнень сучасної науки і техніки, втілених в електрочайнику, ліфті, телефоні, комп'ютері тощо. Ми не замислюємося, як працюють різні прилади. Головне, що працюють — і все тут. Але ж хтось же це придумав! Познайомимося з тими, хто займається такими звичними для нас, але абсолютно незрозумілими диво-винаходами.

Майбутнього інженера-конструктора видно ще з дитинства. Всі малюта цікаві, але цей не заспокоїться, поки не розбере дзиґу і не дізнається, чому вона крутиться, не залишить машинку доти, поки не розламає її, щоб зрозуміти, як вона працює. Підростаючи, дитя проявляє все більший інтерес до оточуючого світу предметів. Чому літає літак, звідки світлофор взнає, коли потрібно перемкнути світло, як на визначнику з'являється номер телефону? Розібрати прилад і зрозуміти принцип його дії вдається вже не завжди. Але вибір професії стає очевидним: інженер-конструктор.

Спочатку в школі доведеться вивчити на відмінно базові для інженера-конструктора предмети: фізику, математику, хімію і креслення. Потім, вже у вузі, потрібно поглибити вивчення таких дисциплін: теорія машин і механізмів, опір матеріалів, економія і організація виробництва, а також предмети з обраної спеціалізації: аерокосмічної, радіотехнічної, приладобудівної, оптико-електронного приладобудування тощо.

За час навчання, окрім опанування різних знань, необхідно виробити і розвинути в собі здатність сконцентруватись, мислити логічно, загалом, сформулювати і закріпити те, що називається технічним складом розуму. Крім того, хороший інженер-конструктор повинен мати хорошу пам'ять, уміти швидко концентрувати і зберігати свою увагу. Ну і, звичайно, повинен володіти здібністю до творчості, щоб не лише працювати над поставленими завданнями, але і самому уміти ставити і вирішувати їх. Лише конструктор, що творчо ставиться до роботи, зможе завжди залишатись креативним. Поганий той інженер, який не прагне стати винахідником. Бажання розібратися в суті проблеми, глибокі знання, оригінальний підхід до справи і потяг до експериментів — невід'ємні риси хорошого фахівця. Плюс до всього інженер-конструктор має бути, в хорошому сенсі слова, азартною людиною, лише тоді він зможе знайти швидке і оригінальне вирішення проблеми, що від нього і потрібно. Якщо проектувати пилосос, то виключно безшумний і за потужністю та-

---

кий, що перевершує усі попередні моделі. Якщо конструювати літак, то такий, щоб він за своєю ефективністю і відповідними параметрами залишив далеко позаду всі вже наявні модифікації. Вдень і вночі думають конструктори над тим або іншим винаходом, новим завданням, адже час не чекає, і конкуренти не дримають. Не придумаєш сьогодні ти — завтра це зробить інший конструктор, запатентує винахід і отримає гроші.

Знайти роботу інженер зможе як в одному з Державних науково-дослідних інститутів (НДІ), так і в приватному конструкторському бюро (КБ) або невеликій компанії, що впроваджує нові технологічні рішення. Саме у приватні компанії охочіше йдуть працювати інженери-конструктори, тому що зарплата там значно вища, ніж в держструктурах. Залежно від виконуваного завдання робочим місцем конструктора може бути звичайне приміщення або лабораторія і навіть будівництво, якщо, скажімо, він бере участь в розробці споруд, що використовуються у будівництві, і перевіряє їхню роботу на практиці.

Інженери-конструктори не лише винаходять і вирішують технічні завдання. Потрібно ще зв'язати окремі елементи конструкції в єдине ціле, зафіксувати все в проєктній і робочій документації, перевірити створений проєкт на патентну чистоту — раптом хтось вже додумався до такого рішення раніше! Щоб бути першим, потрібно постійно стежити за новітніми досягненнями в різних галузях науки.

У професії потрібно у будь-який момент бути готовим до сюрпризів, не боятися несподіванок і на крок вперед передбачати події. Підводних каменів дуже багато, що потрібно враховувати особливо конструкторам-початківцям. Проблеми можуть виникнути не лише при проєктуванні, але і при виготовленні конструкції на заводі. Тому інженерові слід розбиратися і у виробничих процесах. Мало спроєктувати, треба знати, як реалізувати задум. Можливо, завод не зможе випустити винайдену геніальну річ.

Відомо, що техніки, у тому числі і інженери-конструктори, — товариські і компанійські люди. Вони працюють в команді. Без спілкування їм неможливо буде погоджувати виконання завдання з іншими членами колективу, що дуже важливо зробити. Зазвичай, в організації, на заводі або в КБ кожен інженер має вузьку спеціалізацію. Кожен конструктор працює над якимсь конкретним завданням, а разом — колектив робить загальну справу. Від злагодженості співробітників часто залежить швидкість роботи.

Про відповідальність інженера-конструктора потрібно сказати окремо. Уявімо, що він помилився в розрахунках апарату для штучного дихання. Наслідки можете собі уявити. Тому постійні повторні перевірки

обчислень і креслень для інженера — норма. Сім разів перевір та один відріж — це прислів'я якнайкрасномовніше підходить професії конструктора. Щоб готовий механізм працював надійно, потрібно врахувати і скрупульозно вивірити всі деталі.

Інженер-конструктор — професія для тих, хто не любить, образно кажучи, стояти на місці. Сьогодні конструємо мотоцикл, завтра — автомобіль, післязавтра — машину-амфібію. Проектуючи складніші об'єкти, створюючи новинки, що не мають аналогів, конструктор може за бажанням зробити собі відмінну кар'єру. Організаційні здібності разом з глибоким знанням предмету роботи дають можливість для адміністративного зростання. Ви можете з часом стати старшим інженером, а можете перекваліфікуватися і зайнятися експертною, контролюючою або консультативною діяльністю.

Професія інженера-конструктора складна, відповідальна, цікава і потрібна. Останнім часом престиж професії, втрачений в минулі роки, підвищився і продовжує зростати. Головні інструменти конструктора — його знання, досвід та інтелект.

МИСТЕЦТВОЗНАВЕЦЬ

Кваліфікаційна характеристика.

Мистецтвознавство — це наука про мистецтво, яка включає низку взаємопов'язаних розділів: теорію та історію мистецтва, художню критику. Ці розділи і визначають різні види діяльності мистецтвознавця.

Теоретик мистецтва займається дослідженням теоретичних проблем образотворчого мистецтва, архітектури, дизайну, закономірностей розвитку мистецтва, його відношення до дійсності, взаємозв'язками із суспільством. У полі його діяльності також питання ідейного змісту, художньої форми, специфіки видів і жанрів мистецтва тощо. Історики мистецтв працюють в музеях, видавництвах, екскурсійних бюро тощо. Вони вивчають колекцію тих або інших збірок, проводять систематизацію творів окремих майстрів, різних шкіл і напрямів, забезпечують збереження експонатів музею. Вони готують висновок про необхідність реставрації тієї або іншої роботи, встановлюють авторство спірної роботи, відкривають нові імена творців, беруть участь в дослідницьких експедиціях, проводять екскурсії, лекції, факультативи, пишуть науково-популярні брошури, збірки, путівники, які видають художні музеї та галереї. Дослідницький характер носить робота мистецтвознавця у сфері художньої критики: це всебічне вивчення і науковий аналіз актуальної проблеми, об'єктивна оцінка, судження.

Спеціаліст повинен знати: історію і теорію мистецтв; принципи сприйняття художнього твору; основи видавничої справи, поліграфії, архітектури, дизайну; основи консервації і реставрації картин.

Професійно важливі риси: тонкий художній смак; розвинене інтуїтивне мислення; наочно-образне мислення; сенсорна пам'ять (пам'ять відчуттів).

Наближені професії: культуролог, літературознавець, театрознавець, історик.

ХУДОЖНИК

Кваліфікаційна характеристика

Художники займаються вираженням ідей, думок і почуттів найрізноманітнішими способами. В класичному розумінні засобами вираження художника є фарби і полотно, а також глина, метал, тканина, скло, дерево, текстиль, пластмаса, фото- і відеотехніка, комп'ютерні технології та багато різноманітних матеріалів і засобів.

Розрізняють такі види образотворчого мистецтва: живопис, графіка, скульптура, кераміка, художнє склороблення (стеклоделіе), художня обробка металів, дизайн текстилю, художні прикраси і ковальське мистецтво, кераміка, художня обробка шкіри, відео- і комп'ютерне, рекламне мистецтво, мистецтво фотографії тощо.

Художники працюють в театрах, рекламних фірмах, фабриках, в дизайнських бюро, художніх ательє та в компаніях, де потрібна їхня професійна допомога.

Завданнями художника є:

- створювати образотворчі або абстрактні тривимірні або рельєфні форми, використовуючи і комбінуючи такі матеріали: дерево, камінь, глина, скло, метал, текстиль, папір, полотно тощо;
- створювати образотворчі або абстрактні малюнки і картини, використовуючи олівці, чорнила, туш, крейду, масляні фарби, акварель або застосовуючи іншу техніку; створювати малюнки і гравіювати або втілювати їх у металі, дереві або інших матеріалах;
- створювати фото- і відеотвори, інсталяції і так звані performance; створювати ескізи, змальовуючи людей і події (часто у формі карикатури); оформлювати та ілюструвати книги, журнали, плакати, рекламу тощо.

Більшість вільних художників працюють як підприємці-фізичні особи. Професія художника, загалом, вимагає дуже великих витрат. Будучи представником вільної професії, художник працює на самозабезпеченні. Він сам забезпечує себе засобами праці і приміщенням. Йому самому

також доводиться шукати можливості для експонування, знайти кошти для підвищення своєї кваліфікації і організації персональних виставок. Він повинен бути продавцем своїх авторських творів і сам робити собі рекламу, щоб знайти покупців для своїх робіт.

Велика кількість дипломованих художників є членами Спілки художників, яка допомагає художникам організовувати виставки, художні заходи та інші проекти.

Умови праці. Місцем роботи художника, в більшості випадків, є ательє або майстерні.

Робочий час художника тяжко точно визначити. Якщо, крім своєї основної роботи, він працює ще десь, то йому доводиться виконувати свою роботу відповідно, до графіка роботи. На роботу художника впливає сезонність, оскільки зі зміною пори року збільшується або зменшується кількість денного світла. Оскільки багато художників вважають, що краще працювати при денному світлі, то найсприятливішими періодами творчості є весна і літо, але це дуже індивідуально.

Є художники, що працюють за встановленим графіком роботи та укладеним з підприємством договором. Час і темп роботи може визначати тривалість проекту, термін замовлення або виставки.

Медичні протипоказання. Художником тяжко працювати людині, схильній до алергії на фарби та інші хімічні речовини.

Знання, вміння, риси характеру. Для того, щоб стати професійним художником, перш за все, потрібно мати талант. Проте одного лише таланту недостатньо, треба ще багато вчитися і постійно працювати. Необхідно знати історію мистецтв, відповідну термінологію, техніку і матеріали, вміти робити ескізи і замальовки.

Художник повинен мати відчуття композиції і кольору, вміти аналізувати і синтезувати. Він повинен вміти економно і раціонально використовувати ресурси. Це стосується як вибору засобів і матеріалів для роботи, їх використання і зберігання, витрат матеріалу і обліку робочого часу, так і організації роботи інших людей і управління ними.

Роботі художником сприяють такі риси характеру як: творчі здібності, візуальна пам'ять, самобутнє бачення світу, умілі руки, точність, послідовність, логічне мислення і готовність до навчання.

Вимоги до освіти і можливості навчання. Щоб стати художником, необхідно здобути вищу освіту (досвід роботи необов'язковий), або середню-спеціальну освіту (з досвідом від 3-х років).

Заробіток. Художники, що працюють у фірмах, установах, театрах, на телебаченні, у рекламному бюро тощо, хоча і мають конкретний прибуток, проте назвати розмір їх середньої заробітної плати складно. Прожити

на кошти, що отримані лише від продажу своїх робіт, можуть небагато художників. Заробіток багато в чому залежить від того, наскільки вдало продаються роботи в художніх салонах або через прямі контакти. «Вільні» художники отримують додатковий заробіток, зокрема, працюючи, наприклад, вчителем або викладачем малювання.

АРХІТЕКТОР

Кваліфікаційна характеристика.

Загальна характеристика професії. Проектування систем розселення людини: міст, районів, площ, житлових і промислових будівель, споруд, садово-паркових об'єктів та ін., розробка проєктів реставрації архітектурних пам'яток, інтер'єрів будівель і окремих приміщень. При цьому застосовує методи і технічні засоби архітектурного проектування, системний підхід, процедури об'ємного та містобудівного моделювання, прийоми графічного і макетного вираження ідей та задумів, ескізування, передпроектний і проєктний аналіз. Проводить дослідження, пов'язані з проєктним рішенням, здійснення авторського нагляду за будівництвом.

Працює в проєктних, науково-дослідних і проєктно-експериментальних інститутах, організаціях з управління проєктуванням і будівництвом, на підприємствах будіндустрії.

Посадові обов'язки

- розробляє архітектурно-будівельну частину проєктів;
- бере участь в підготовці технічних завдань на розробку містобудівних і архітектурних рішень;
- пов'язує прийняті рішення з проєктними розробками інших розділів (частин) проєкту;
- забезпечує відповідність містобудівних і архітектурних рішень, що розробляються, нормативам, що діють, вимогам охорони довкілля і екологічним стандартам;
- здійснює авторський нагляд за будівництвом проєктованих об'єктів, консультує з питань, що входять в його компетенцію;
- бере участь в аналізі і узагальненні досвіду розробки і реалізації архітектурно-містобудівних рішень;
- готує відгуки на раціоналізаторські пропозиції і винаходи, проєкти нормативних матеріалів, що стосуються архітектурних рішень;
- бере участь в роботі семінарів і конференцій.

Повинен знати:

- методи проєктування і проведення техніко-економічних розрахунків;

-
- технічні, художні, економічні, екологічні, соціальні і інші вимоги, що висуваються до проєктованих об'єктів;
  - специфіку регіональних і місцевих природних, економічних, екологічних, соціальних і інших умов реалізації містобудівних і архітектурних рішень;
  - види і властивості будівельних матеріалів і конструкцій;
  - вимоги до охорони довкілля;
  - передовий вітчизняний і зарубіжний досвід проєктування і будівництва;
  - постанови, розпорядження, накази вищестоящих і інших органів із питань містобудування і архітектури;
  - методичні, нормативні і керівні матеріали із проєктування, будівництва і експлуатації об'єктів;
  - стандарти, технічні умови і інші вимоги до розробки і оформлення проєктно-кошторисної документації;
  - технологію будівництва; технічні засоби проєктування і будівництва;
  - організацію праці;
  - трудове законодавство;
  - правила і норми охорони праці.

Кваліфікаційні вимоги: розвинене просторово-образне мислення, художній смак, аналітичний склад мислення, конструкторські здібності.

- Архітектор I категорії повинен мати вищу професійну освіту і стаж роботи на посаді архітектора II категорії не менше 2 років;
- Архітектор II категорії: вища професійна освіта і досвід роботи на архітектурних посадах, що заміщаються фахівцями з вищою професійною освітою, не менше 2 років;
- Архітектор III категорії: вища професійна освіта і досвід роботи в проєктних організаціях;
- Архітектор без категорії: вища професійна освіта без вимог до досвіду роботи або середня професійна освіта і досвід роботи за фахом не менше 2 років.

Медичні протипоказання: зниження гостроти зору, порушення координації кисті та пальців рук.

МАКЕТНИК

Кваліфікаційна характеристика

Макетник — майстер зі створення макетів існуючих або будов, конструкцій, що плануються. Фр. *maquette* — масштабна модель, італ. *macchieta*, зменшувальне від *macchia*.

Особливості професії. Макет — просторове масштабне зображення предмета, зазвичай — у меншому розмірі. Макети використовують для проектування, і для презентації готових проєктів. Наприклад, проєктуючи будинок, архітектор може за допомогою моделі оцінити загальне враження, гармонійність форм і кольорової гами. Дивлячись на макет, він може вносити зміни в проєкт, іноді радикальні.

Особливо важливим є макет, коли проєктується великий об'єкт (хмарочос, житловий мікрорайон, нафтопереробний комплекс), над яким працює велика кількість людей. Щоб спланувати їхню роботу, потрібно наочно уявити собі проєкт у цілому. У цьому відношенні макет зручніший за пласкі креслення й ескізи. На ньому можна продемонструвати пропорції, необхідні комунікації, розбити об'єкт на сектори для зручності роботи різних бригад. За допомогою макетів зручно демонструвати проєкти замовникам, на виставках.

Макети архітектурних споруд називаються архітектурними макетами. Макети використовують також в суднобудуванні, в машино-, літакобудуванні. Найчастіше це технічні макети, тобто діючі мініатюрні моделі транспортних засобів. Тому макетник — затребуваний фахівець.

Театри, кіностудії теж використовують макети в якості декорацій. В кіно вони потрібні для комбінованих зйомок. За допомогою макета можна у всіх подробицях зобразити середньовічну вулицю або інопланетний космічний корабель.

Виготовленням декорацій займається макетник-декоратор. Кожна модель або декорація — це складна конструкція, що складається з безлічі деталей різних форм і фактури. Макетник виготовляє їх своїми руками з різних матеріалів за допомогою різних інструментів: дрилі, лобзика, токарного верстата, молотка, клейового пістолета і пр. Він займається й фарбуванням деталей. Так що можна сказати, що макетник суміщає в одній особі декілька ремесел: столяра, токаря, слюсаря, маляра, карбувальника, різьбяра, гравера й електрика. При цьому застосовує свої інженерно-технічні та художні здібності. Макетування починається в вивчення ескізів, креслень і бесід з автором проєкту. Макетник вибирає матеріали та інструменти, приступає до роботи. При цьому він знаходиться в постійному контакті з автором проєкту (архітектором, інженером, дизайнером).

Кожен макет вимагає багато праці та терпіння. До того ж, проєктвальник може вносити в свій проєкт зміни, і макетник втілює їх у макеті. Однак макетник — одна з тих професій, де результат праць видно відразу. Добре зроблений макет приносить майстру справжнє задоволення від роботи.

Робоче місце Макетник може працювати в архітектурних, дизайнерських, конструкторських бюро, рекламних агентствах, в декораторських майстернях театрів і кіностудій, в незалежних макетних майстернях.

Важливі якості. Професія макетника передбачає гарне просторове мислення, окомір, чуйні пальці, гарну координацію рухів, любов до роботи руками, здатність до копіткої праці, ретельність і акуратність, здатність працювати як поодиноці, так і в контакт з іншими людьми. Важливою є готовність постійно освоювати нові навички, технології.

Знання та навички. Макетникові потрібно вміти читати креслення та ескізи, користуватися різними інструментами та верстатами, розуміти властивості різних матеріалів, використовуваних в макетах. У деяких випадках потрібно знання комп'ютерних програм.

ФЛОРИСТ

Кваліфікаційна характеристика

Створює квіткові композиції до свят, весіль та різних ритуалів, продаж у квіткових салонах, прикрашання інтер'єру, вітрин.

Без квітів не обходиться жодна визначна подія у нашому житті: вони незмінно супроводжують свята, святкування, цікаві зустрічі, дають можливість виразити наші відчуття і відношення до близьких людей. Проте солідніше дарувати, отримувати у дарунок або використовувати для прикраси не просто кілька окремих квіток, а цілісний витвір мистецтва, створений з них. Вибудовуючи певну композицію, букет, флорист прагне передати ту або іншу ідею чи настрій, замислює художній образ, а потім підбирає колірне рішення і матеріали, здатні втілити його у форму, зрозумілу для глядачів.

Вдало складена квітова композиція — це не просто гармонійне поєднання форм і барв, але і віддзеркалення відчуттів, стану душі. Залежно від специфіки діяльності флорист творить переважно наодинці, активно спілкується з клієнтами, приймає і втілює в життя їхні замовлення. Робочий день найчастіше буває ненормованим. Влаштуватися на постійну роботу можна у фірму з оформлення інтер'єрів приміщень, обслуговування святкових заходів, салон квітів. Але можна працювати і приватно, самостійно, розшукуючи замовлення.

Освоїти професію можна на курсах, підмайстром у відомих флористів, або відвідуючи майстер-класи на спеціалізованих виставках і вивчаючи відповідну літературу. Флористові слід мати багату уяву, креативність, естетичний смак, здатність нестандартно мислити, загальну художню обдарованість. Необхідно володіти методами продовження життя недовговічних рослин, вміти швидко складати композиції. Важливі розви-

---

нений окомір і кольоровідчуття, навички роботи з живим матеріалом, знання ботаніки. Не обійтись тут також без посидючості і уважності.

Протипоказаннями можуть бути алергія, астма, порушення колір-ного зору.

Попит на ринку праці високий, часто має місце поєднання з роботою продавця в магазині квітів. Дохід у такому разі нижчий за середню зарплату у промисловості, проте у хорошого флориста, що має брендове ім'я, працює з відомими і багатими замовниками, вона може бути у 3-4 рази вищою.

Кар'єрне зростання залежить від підвищенням рівня майстерності, бренду імені флориста. В такому разі доходи зростають дуже істотно.

МОДЕЛЬЄР

Кваліфікаційна характеристика.

Характеристика професії. Вибираючи одяг, ми звертаємо увагу не лише на зручності, а й на його зовнішній вигляд. Робота модельєра полягає у формуванні одягу і аксесуарів до нього. Є модельєри, творчість яких дуже екстравагантна і виконує, в основному, функцію творчого самовираження. Звичайна людина в одязі, сконструйованому таким модельєром, вийти на вулицю не ризикне. Переважна частина модельєрів створює моделі одягу, в якому людина не повертає до себе зайвої уваги. Деякі модельєри вважають за краще гучній назві модельєра називати себе дизайнерами одягу. Модельєри працюють в невеликих ательє мод і на великих швейних підприємствах. Виконуючий окремі замовлення модельєр створює для кожного клієнта персональну модель одягу — індошив, і в такому разі можна бути абсолютно впевненим, що хтось інший в схожому одязі по місту не ходить. Модельєр вибирає на свій смак тканини, і відповідні до них нитки і ґудзики. Щоразу цікава тканина виявляється джерелом натхнення, виходячи з якого, модельєр може сконструювати яку-небудь нову модель. Модельєр зустрічається з клієнтами, цікавиться їхніми побажаннями і приймає замовлення. Звичайно, ексклюзивний одяг коштує значно більше, ніж серійний, масового виробництва — той, що куплений в звичайному магазині.

Модельєр окрім основного одягу формує також і аксесуари до нього — капелюхи, рукавички, шарфи і взуття. Ідеї модельєра здійснюються за кресленнями конструкторів і кравців, з якими у модельєра повинні бути налагоджені співпраця і взаєморозуміння. Модельєри, що працюють на швейних підприємствах та фабриках, створюючи нові моделі одягу, повинні враховувати, що дана модель має підійти, по можливості, для широкого кола споживачів, тому що показником успішної робо-

---

ти творця моди є великий успіх продажу. На початку сезонів модельєри беруть участь на показах моди, де вони демонструють свої нові моделі і укладають договори з новими клієнтами.

Умови праці. Залежно від робочого місця, робочий час модельєра може змінюватися. Робочий день модельєрів, що працюють на швейних фабриках, зазвичай починається в 9.00 і закінчується в 17.00, а робочий час модельєра, що має своє ательє, ненормований. Темп роботи визначається термінами і кількістю клієнтів; частіше всього клієнти можуть завітати після обіду та в вечірній час. Модельєр працює, зазвичай, не один, в нього є помічники — конструктори і кравці, таким чином, результат залежить від зусиль всієї команди. У роботі модельєра фізичне навантаження менше, більше розумове. Злети творчості можуть змінюватися кризами, і це цілком природно для роботи художника.

Сама активна пора роботи — початок сезону, коли одяг замовляють і купують більше.

Необхідні знання, навикі і якості характеру. На модельєра вчать в Художніх академіях, університетах дизайну та технологій. Багато випускників курсу конструювання одягу мають хороший художній смак і самі створюють нові моделі. Більш відоміші модельєри мають вищу художню освіту. Творець моди повинен знати технологію виготовлення одягу, вміти креслити ескізи і конструювати моделі одягу. Він повинен стежити за тим, що відбувається в світі моди і бути в курсі новітніх напрямків, щоб задовольняти бажання навіть самих вимогливих клієнтів. Творець моди повинен мати творчий характер, оригінальність і хороший смак. Він повинен знати тканини і матеріали, визначати, що до чого личить. Модельєру доводиться спілкуватися з клієнтами і кравцями, і для цього необхідне хороше вміння бути зрозумілим для інших.

архітектор ландшафтний

Завдання та обов'язки. Бере участь у створенні проєктів ландшафтної організації території міста, проєктуванні об'єктів зеленого будівництва (лісопарки, парки, сквери, бульвари, санітарно-захисні зони та інші види зелених насаджень), а також у розробці генерального плану забудови і розвитку міста. Здійснює авторський і технічний нагляд за виконанням робіт на об'єктах зеленого будівництва. Координує хід підготовки щорічних ескізних проєктів для реконструкції та формування існуючих зелених насаджень, сезонного квітково-декоративного оформлення міста. Здійснює контроль за роботами з формування природного сучасного урбанізованого ландшафту.

Розробляє заходи для формування і реконструкції існуючих заповідних територій: парків — пам'ятників природи, архітектури, національ-

---

них парків, ботанічних садів та арборетумів, зоологічних садів та інших об'єктів і контролює хід їх виконання.

Повинен знати: постанови, розпорядження, накази органів вищого рівня, методичні і нормативні матеріали з питань ландшафтної архітектури; основні принципи композиційного формування різних видів зелених насаджень; методи визначення екологічної цінності окремих територій (мікроурболандшафтів), кількісні показники стійкості біогеоценозів; основи проектування об'єктів ландшафтної архітектури; технологію будівництва та утримання зелених насаджень; асортимент деревних, чагарникових та квітково-декоративних рослин, газонних трав тощо; стандарти на садивний матеріал; будівельні норми і правила; основи економіки і трудового законодавства; передовий вітчизняний і зарубіжний досвід щодо зеленого будівництва і ландшафтної архітектури; правила і норми охорони праці, виробничої санітарії та протипожежного захисту.

Кваліфікаційні вимоги.

Провідний архітектор ландшафтний: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр або спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією архітектора (ландшафтного) I категорії не менше 2 років.

Архітектор ландшафтний I категорії: повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст або бакалавр) та підвищення кваліфікації; для магістра — без вимог до стажу роботи, для спеціаліста — стаж роботи за професією архітектора (ландшафтного) II категорії не менше 2 років, для бакалавра — не менше 3 років.

Архітектор ландшафтний II категорії: повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст або бакалавр) та підвищення кваліфікації; для спеціаліста — без вимог до стажу роботи; для бакалавра — стаж роботи за професією архітектора (ландшафтного) не менше 2 років.

Архітектор ландшафтний без категорії: повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст або бакалавр) без вимог до стажу роботи.

інженер садово-паркового господарства

Завдання та обов'язки. Здійснює безпосереднє керівництво зеленим будівництвом, формуванням зелених насаджень рівного функціонального призначення. Контролює виконання робіт з утриманням озеленувальних об'єктів необхідну документацію для виконання цих робіт. розробляє проекти поточних і перспективних планів робіт з озеленення міста та утримання зелених насаджень. Контролює якість та дотримання технології виконуваних робіт, використанням машин і механізмів за при-

---

значенням. Здійснює приймання площ під озеленення від замовника, розробляє ескізні проєкти композицій зелених насаджень, квітково-декоративного оформлення. Бере участь у розробці заходів для наукової організації праці, підвищення продуктивності та якості робіт, культури виробництва. Сприяє впровадженню у виробництво передового вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо озеленення міст та утримання зелених насаджень. Проводить роботу з підвищення кваліфікації кадрів.

Повинен знати: постанови, розпорядження, накази, органів вищого рівня; методичні, нормативні та інші керівні матеріали з питань зеленого будівництва та утримання зелених насаджень; основи проєктування об'єктів зеленого будівництва та технологію виробничих процесів створення та утримання різних видів зелених насаджень; стандарти на садивний матеріал; будівельні норми і правила; передовий досвід у галузі зеленого будівництва та утримання зелених насаджень; асортимент деревних, чагарникових та квітково-декоративних рослин, газонних трав; технологічні характеристики машин і механізмів, що використовуються під час створення та догляду системи зелених насаджень; основи економіки, організації виробництва та праці, систему оплати і нормування праці у зеленому господарстві; норми і правила охорони праці, виробничої санітарії та протипожежного захисту.

Класифікаційні вимоги.

Провідний інженер садово-паркового господарства: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр або спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією інженера садово-паркового господарства I категорії не менше 2 років.

Інженер садово-паркового господарства I категорії: повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст або бакалавр) та підвищення кваліфікації; для магістра — без вимог до стажу роботи, для спеціаліста — стаж роботи за професією інженера садово-паркового господарства II категорії не менше 2 років, для бакалавра — не менше 3 років.

Інженер садово-паркового-господарства II категорії: повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст або бакалавр) та підвищення кваліфікації; для спеціаліста — без вимог до стажу роботи, для бакалавра — стаж роботи за професією інженера садово-паркового господарства не менше 2 років.

Інженер садово-паркового господарства без категорії: повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст або бакалавр) без вимог до стажу роботи.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

Історія дизайну, довідкові, енциклопедичні видання

1. Гозак А. Иван Леонидов. Архитектурные проекты 1925-59 гг. М.: Жираф, 2002.
2. Даниленко В.Я. Дизайн: Підручник. — Х.: ХДАДМ, 2003. — 320 с.
3. Даниленко В.Я. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури: Монографія. — Х.: Колорит, 2005. — 244 с.
4. Дизайн: Иллюстрированный слов.-справ. / Г.Б. Минервин, В.Т. Шимко, А.В. Ефимов и др.; Под общ.ред. Г.Б. Минервина и В.Т. Шимко. — М.: Архитектура-С, 2004. — 288 с.
5. Дизайн: история, современность, перспективы. /Под ред. И.В.Голубятникова. — М.: Мир энциклопедий Аванта+; Астрель, 2011. — 224 с.: ил., 64с. цв. ил.
6. Розенсон И.А. Основы теории дизайна: учебник для вузов. — СПб.: Питер, 2007. — 219 с., ил.
7. Рунге В.Ф. История дизайна, науки и техники. Уч. пособ. Издание из 2-х книг. Книга 1. — М.: Архитектура-С, 2008. — 368 с.: ил.

Проектування у різних видах дизайну

1. Адамчик М.В. Дизайн и основы композиции в дизайнерском творчестве и фотографии. — Минск: Харвест, 2010. — 192 с.
2. Беляева С.Е. Основы изобразительного искусства и художественного проектирования. Уч. пособ. — М.: Академия, 2007. — 208 с., ил.
3. Вильямс Р. Дизайн для недизайнеров /Пер с англ. В.Овчинников. — М.: Символ-Плюс, 2008. — 192 с. — (Библиотека дизайна).
4. Вильямс Р. Студия дизайна. /Пер с англ. В.Овчинников, В.Тимохин. — М.: Символ-Плюс, 2008. — 280с. — (Библиотека дизайна).
5. Глазычев В.Л. Дизайн как он есть. — М.: Европа, 2011. — 320 с.
6. Глушаков С.В. CorelDRAW X4. Самоучитель. — М.: АСТ; АСТ Москва; Владимир: ВКТ, 2008. — 471 с.
7. Джейсон Саймонс. Настольная книга дизайнера. Обработка иллюстрации. /Пер. с англ. А.В. Банкрашкова. — М.: АСТ; Астрель, 2008. — 256с.: ил.
8. Джонс Дж.К. Методы проектирования: Пер. с англ. — 2-е изд., доп. — М.: Мир, 1986.
9. Дизайн и рекламные технологии: Учебное пособие / О.Н. Ткаченко; Под ред. проф. Л.М. Дмитриевой. — М.: Магистр: НИЦ ИНФРА-М, 2015. — 176 с.
10. Заёнчик В.М., Карачёв А.А., Шмелёв В.Е. Основы творческо-конструкторской деятельности: предметная среда и дизайн. Учебник для вузов. — М.: Академия, 2006. — 320 с.
11. Иванова Л. О., Соколова О. П. Введения в дизайн-проективання / Одес. нац. акад. харч. технологій. — Одесса : Астропринт, 2017. — 84 с.
12. Калмыкова Н.В., Максимова И.А. Макетирование. Уч. пособ. — М.: Архитектура-С, 2004. — 92 с.: ил.

-
13. Короёв Ю.И. Начертательная геометрия. Учебник. — М.: КноРус, 2011. — 432 с. — (Специальность «Архитектура»).
  14. Коэн С. Эффективная работа: Adobe InDesign CS3. — М.: ДМК Пресс; СПб.: Питер, 2008. — 704 с.: ил. — (Эффективная работа).
  15. Ларченко Д.А., Келле-Пелле А.В. Интерьер: дизайн и компьютерное моделирование. — СПб: Питер, 2008. — 478с.: ил.
  16. Лин М.В. Современный дизайн. Пошаговое руководство. Техника рисования во всех видах дизайна: от эскиза до реального проекта: архитектура, ландшафтный дизайн, дизайн интерьеров, графический дизайн. /Пер. с англ. О.П. Бурмаковой. — М.: АСТ, Астрель, 2012. — 199 с.
  17. Лоренс Зиген. Цифровая иллюстрация: мастер-класс по креативному имиджмейкингу. /Пер с англ. П. Кодолова. — М.: АСТ; Астрель, 2013. — 176с.: ил.
  18. МакВейд Дж. Графика для бизнеса. / Пер. с англ. — М.: ООО «Кудиц-пресс», 2007. — 208 с.
  19. Макарова М. Н. Перспектива. Учебное пособие для студ. пед инст. по худ. граф. спец. — М.: Просвещение, 1989. — 191 с.
  20. Мещанинов А.А. Дизайн. Точка над й. — СПб.: Изд-во Политех. Ун-та, 2008. — 220 с.
  21. Михайлов С.М., Михайлова А.С. Основы дизайна: Книга 1. Введение в дизайн. Уч. пособ. — Казань: Дизайн-квартал, 2008. — 288 с.: ил.
  22. Михайлов С.М., Михайлова А.С. Основы дизайна: Книга 2. Из истории дизайна. Уч. пособ. — Казань: Дизайн-квартал, 2008. — 288 с.: ил.
  23. Основы художественного конструирования: Учебник / Л.И. Коротеева, А.П. Яскин. — М.: НИЦ ИНФРА-М, 2015. — 304 с.
  24. Панеро Д. Основы эргономики. Человек, пространство. Интерьер: справочник по проектным нормам / Пер. с англ. — М.: АСТ; Астрель, 2008. — 312 с.: ил.
  25. Папанек В. Дизайн для реального мира / Пер с англ. Г. Северской. — М.: Издательство «Д.Аронов», 2010. — 416 с.
  26. Паркер Р. Как сделать красиво на бумаге / Пер с англ. В.Овчинников, В.Тимохин. — М.: Символ-Плюс, 2008. — 384 с. — (Библиотека дизайна).
  27. Пронин С. Рекламная иллюстрация. Креативное восприятие. — М.: Бертатор-Пресс, 2003. — 144 с.
  28. Рунге В.Ф. Эргономика и оборудование интерьера. Уч. пособ. — М.: Архитектура-С, 2004. — 160 с.: ил.
  29. Сазонова Е.А. Проектирование. Уч. пособ. / Под ред. В.Ф. Ахадуллина—Уфа: Изд-во БГПУ, 2009. — 156 с.: ил.
  30. Семак Р.В. 3ds max 2008 для дизайна интерьеров. — СПб.: Питер, 2009. — 256с.: ил.
  31. Соколова Т.Н. Рудская Л.А., Соколов А.Л. Архитектурные обмеры. Уч. пособ. — М.: Архитектура-С, 2007. — 112 с.: ил.
  32. Соловьев С.А. Декоративное оформление. Уч. пособ. — М.: Просвещение, 1987. — 144с.: ил.
  33. Старикова Ю.С. Основы дизайна. Конспект лекций. — М.: А-Приор, 2011. — 112 с.

-
34. Стасюк Н.Г., Киселева Т.Ю., Орлова И.Г. Основы архитектурной композиции. Уч. пособ. — М.: Архитектура-С, 2004. — 96 с.: ил.
  35. Сьомка С. В. Біоніка в дизайні середовища / Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. — Київ : Ліра-К, 2018. — 247 с.
  36. Сьомка С. В. Ергономіка та ергодизайн / Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. — Київ : Ліра-К, 2018. — 615 с.
  37. Туэмлоу Э. Графический дизайн: фирменный стиль, новейшие технологии и креативные идеи. — М.: АСТ; Астрель, 2006. — 256с.: ил.
  38. Уильямс Р. Недизайнерская книга о дизайне / Пер с англ. Е.В. Левченко. — СПб: Издательский дом «Весь», 2004. — 128 с.: ил.
  39. Устин В.Б. Учебник дизайнера. Композиция, методика, практика. — М., 2009.
  40. Устин В.Б. Художественное проектирование интерьеров. Учебник. — М.: АСТ; Астрель; Полиграфиздат, 2010. — 288 с.: ил.
  41. Хембри Р. Самый полный справочник. Графический дизайн [Текст]. /Пер с англ. А.В. Банкрашкова. — М.: АСТ: Астрель, 2008. — 192 с.: ил.
  42. Холмянский Л.М. Художественное конструирование. Проектирование и моделирование промышленных изделий: Учебник для студентов художественно-промышленных вузов. — М.: Высш. шк., 1986.
  43. Холмянский Л.М., Щипанов А. С. Дизайн: Книга для учащихся.— М.: Просвещение, 1985.
  44. Чинь, Франсис Д.К. Архитектура: форма, пространство, композиция /Пер. англ. — М.: АСТ; Астрель, 2010. — 432с.: ил.
  45. Чинь, Франсис Д.К. Архитектурная графика / Пер. англ. — М.: АСТ; Астрель, 2010. — 215 с.: ил.
  46. Чуприна Н. В., Струмінська Н. В. Сучасні технології дизайн-діяльності / Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. — Київ : КНУДТ, 2017. — 415 с.
  47. Шимко В.Т. Основы дизайна и средового проектирования. Уч. пособ. — М.: Архитектура-С, 2007. — 160 с.: ил.
  48. Элам К. Геометрия дизайна. Пропорции и композиция. — СПб: Питер, 2011. — 112 с.: ил.

Дизайн костюма

1. Бердник Т. О. Дизайн костюма / Т. О. Бердник. — Ростов н/Д : Феникс, 2000. — 446 с.
2. Борецька Є.Я., Борецький М.М., Пухальська А.П. Моделі одягу. — Львів: «Світ», 2000. — 340 с.
3. Браун В., Тильке М. История костюма (от древности до нашего времени): Пер. с нем. — М., 1996.
4. Василевская Л.А. Специальное рисование: Учебное пособие для профессионально-технических училищ. — М.: Высшая школа. 1989. — 126 с.
5. Горина Т.С. Моделирование формы одежды. — М.: Легкая и пищевая промышленность, 1981. — 362 с.
6. Дизайн костюма. Практики репрезентацій: Монографія. — Черкаси: Видавець Третяков О.М., 2018. — 296 с.

7. Ермилова В.В., Ермилова Д.Ю. Моделирование и художественное оформление одежды: Учебное пособие для студ. учреждений сред. проф. образования. — М.: Академия, 2001.
8. Зайцев В.М. Такая изменчивая мода: — М: Молода гвардия, 1980. — 260 с.
9. Звягинцев С. В. Технический и эстетический образы в процессе формирования дизайн-объектов в системе «костюм» / С. В. Звягинцев. — М: НИЦ МГУДТ, 2005.
10. Коробцева Н. А. Теория импрессивного подхода к дизайну одежды / Н. А. Коробцева ; Федерал. агентство по образованию, Моск. гос. ун-т дизайнера и технологии. — М : МГУДТ, 2007. — 175 с.
11. Косміна О.Ю. Українське народне вбрання. — К.: Балтія-Друк, 2006. — 64 с.: іл. — Укр., рос., англ.
12. Мода и стиль / методол. ред. Г. Вильчек, ведущий науч. ред. А. Чернова, отв. ред. Т. Евсеева. — М. : Аванта+, 2002. — 478 с.

Новое в моде, придуманное в 20 веке [Электронный ресурс] // Омский гос. ун-т: [сайт]. — Омск, 1996-2009. — URL: <http://www.univer.omsk.su/omsk/socstuds/knownvogue/novoe.html> (13.04.09).

13. Плаксина Э. Б. История костюма. Стили и направления: Учеб. пособие для студ. учрежд. сред. проф. образования / Э.Б. Плаксина, Л.А. Михайловская, В.П. Попов; Под ред. Э.Б. Плаксиной. — 2-е изд., стер. — М.: Издательский центр «Академия», 2004. — 224 с, [8] л. цв. ил.: ил.
14. Радкевич В.О. Моделювання одягу: Підручник. — К.: Вікторія. — 2000. — 352 с: іл..
15. Философские аспекты дизайнера и искусства / Федер. агенство по образованию, Рост. гос. акад. архитектуры и искусства ; [науч. ред. Л. А. Штомпель]. — Ростов н/Д : :Редакционно-издательский отдел Ростовской государственной академии архитектуры и искусства, 2006. — 103 с.

Формы и стили 20 века [Электронный ресурс] // Costumehistory. Ru: [сайт]. — [Б. м.], 2008-2009. — URL: http://www.costumehistory.ru/view_post.php?id=148 (13.04.09).

16. Хоменко Л. Методика розробки творчого проекту з технології пошиття виробів // Трудова підготовка в закладах освіти. — 2003. — №4. — С. 22-26.

Ландшафтний дизайн

1. Александер Р., Бэтстоун К. Дизайн сада. Профессиональный подход. М.: Кладезь-Букс, 2006. — 135 с.
2. Антипов В.Г. Декоративная дендрология. — Мн.: Дизайн ПРО, 2000. — 280 с.
3. Бриджуотер Алан и Джилл. Ландшафтний дизайн. Х.: Клуб семейного досуга, 2010. — 112 с.
4. Брукс Джон. Дизайн Сада. Дорлинг Киндерсли, 2009. — 377 с.
5. Гостев В.Ф., Юскевич Н.Н. Проектирование садов и парков. — М.: Издательство: Лань 2016. — 344 с.
6. Демченко В. Г. Основы ландшафтного дизайнера / упоряд. О. А. Макаренко. — Київ : Шкільний світ, 2015. — 118 с.

-
7. Дормидонтова О.В. История садово-парковых стилей. Учебное пособие. — М.: Архитектура-С, 2004. — 208 с.
  8. Дубровская Н.И. Красивый сад. 700 идей и проектов. М.: Дом XXI век, 2006. — 260 с.
  9. Краткий справочник ландшафтного архитектора / Ландшафтная архитектура. Под ред. И.Д. Родичкина. — Киев: Будивэльник, 1990. — 336 с.
  10. Крижановская Н.Я. Основы ландшафтного дизайна — Ростов- н/Д: Феникс, 2005. — 204 с.: ил. — (Строительство и дизайн).
  11. Кучерявий В.П. Ландшафтна архітектура: підручник /В.П. Кучерявий. — Львів: «Новий Світ-2000», 2020. — 521 с.
  12. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць / В.П. Кучерявий. —Львів: Новий світ 2000, 2019. —656с.
  13. Ландшафтные работы: составление карт, садовые инструменты, выбор растений (54 простых приема / Пер. с англ. У.В. Сапциной. — М.: ООО «Росмэн-Издат», 2001. — 144 с.: ил. — (Мой сад).
  14. Мак-Кой Питер, Ивелей Тесса. Ландшафтный дизайн. Практическая энциклопедия. Планирование, проектирование и дизайн приусадебного участка. М.: Росмэн, 2001. — 512 с.
  15. Макознак, Н.А. Основы садово-паркового хозяйства: тексты лекций по одноименной дисциплине для студентов специальности 1-75 01 01 «Лесное хозяйство» специализации 1-75 01 01 01 «Лесоведение и лесоводство» / [Электронный ресурс] / Н. А. Макознак. — Минск: БГТУ, 2014. — 144 с.
  16. Науково-організаційні підходи до використання сучасних принципів ландшафтного дизайну у формуванні експозицій заповідних парків України : зб. наук. ст. / Держ. екол. акад. післядиплом. освіти та упр., Рада ботан. садів і дендропарків України ; наук. ред. Байрак О. М. Полтава : Дивосвіт, 2018. — 100 с.
  17. Немова Е.М. Дизайн садового участка. — М.: ЗАО «Фитон+», 2000. — 192 с.
  18. Ньюбери Тим. Дизайн вашего сада. Варианты готовых решений. М.: Кладезь-Букс, 2008. — 208 с.
  19. Основы декоративного садоводства: учеб. пособие: в 2 ч. Ч. 2: Строительство и эксплуатация объектов озеленения / Н. А. Макознак [и др.]. — Минск: Выш. шк., 2010. — 272 с.
  20. Панченко Т.Ф. Ландшафтно-рекреаційне планування природно-заповідних територій [Монографія]. Київ : Логос, 2015. 176 с.
  21. Рубцов Л.И. Проектирование садов и парков. — М.: Стройиздат, 1979. — 184 с.
  22. Садово-паркове та ландшафтне будівництво від А до Я. Частина 1 : навч. посібник / уклад. : Білошицька Н.І., Татарченко Г.О., Білошицький М.В., Уваров П.Є. — Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019. — 204 с. Іл. 526. Табл. 2. Бібліогр.: 40 найм.
  23. Сапелин А.Ю. Уроки садового дизайна. Садовые композиции. М.: Фитон+, 2010. — 258 с.
  24. Сычева А.В. Ландшафтная архитектура: Учеб.пособие. — Мн.: ООО «Парадокс», 2002. — 88 с.

«ХУДОЖНЄ ПРОЕКТУВАННЯ»

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів старших класів

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
	I рівень -
1	<p>Учень з допомогою вчителя технології відтворює на рівні розпізнання окремі елементи навчального матеріалу, професійних знань та з постійною допомогою вчителя технології виконує лише елементи навчально-проектного або контрольного завдання. Під час перевірки теоретичних знань і виконанні практичних завдань допускає суттєві помилки в організації робочого місця, плануванні проєктувальних дій, в прийомах праці та технологічних операціях макетування, моделювання.</p> <p>Результат виконаної роботи повністю не відповідає діючим якісним і кількісним показникам. Учень потребує постійної допомоги і контролю в дотриманні правил безпеки праці.</p>
2	<p>Учень з допомогою вчителя технології відтворює на рівні розпізнання окремі фрагменти навчального матеріалу, професійних знань та не усвідомлено виконує окремі фрагменти практичних завдань. Під час перевірки теоретичних знань і виконанні практичних завдань допускає суттєві помилки в організації робочого місця, плануванні проєктувальних дій, в прийомах праці та технологічних операціях макетування, моделювання.</p> <p>Результат виконаної роботи істотно не відповідає діючим якісним і кількісним показникам. Учень потребує постійної допомоги і контролю в дотриманні правил безпеки праці.</p>
3	<p>Учень самостійно безсистемно на рівні розпізнання відтворює окремі компоненти навчального матеріалу, професійних знань. З допомогою вчителя технології планує проєктувальні дії та виконує частину навчальних проєктних, контрольних, практичних завдань. Під час перевірки теоретичних знань і виконанні практичних завдань допускає значну кількість помилок в організації робочого місця, в прийомах праці та технологічних операціях макетування моделювання, які самостійно виправити не може.</p> <p>Результат роботи не відповідає діючим якісним та кількісним показникам нижчого рівня. Учень потребує допомоги і контролю в дотриманні правил безпеки праці.</p>

	<p>II рівень — середній</p> <p>Характеристика рівня: учень на рівні запам'ятовування, без достатнього усвідомлення відтворює навчальний матеріал з частковою допомогою. Не достатньо обґрунтовано аналізує і порівнює інформацію. Не усвідомлено користується дизайнерською технічною, конструкторською, технологічною документацією. Під час перевірки теоретичних знань допускає помилки, які самостійно усунути не може. З частковою допомогою вчителя технології, однокласника організовує робоче місце, планує проєктвальні дії та виконує навчально-проєктні, практичні, контрольні завдання в неповному обсязі. Під час виконання практичної роботи у відповідності з дизайнерською документацією допускає помилки, які самостійно усунути не може.</p> <p>Результат виконаної роботи відповідає визначеному рівню на ступінь нижче обумовленого характеристикою дизайнера певного ступеню підготовки та діючим якісним і кількісним показникам на даний період навчання (норми проєктування, часу, витрат матеріалу тощо).</p>
4	<p>Учень без достатнього усвідомлення на рівні запам'ятовування відтворює компоненти знань, навчальний матеріал. Виявляє окремі значні труднощі під час аналізу та порівняння. Недостатньо усвідомлено користується дизайнерською технічною та конструкторською, технологічною документацією. Під час перевірки теоретичних знань допускає значну кількість помилок; які самостійно виправити не може. Недостатньо вправно виконує основні прийоми і технологічні операції макетування, моделювання. Не може пояснити зміст проєктного процесу та прийоми самоконтролю і методи контролю за якістю. З частковою допомогою організовує робоче місце, планує проєктвальні дії та виконує навчально-проєктні, практичні, контрольні завдання з використанням дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документацій Під час виконання практичної роботи допускає значну кількість помилок, які самостійно усунути не може.</p> <p>Результат роботи відповідає мінімальним діючим якісним та кількісним показникам. В окремих випадках потребує допомоги і контролю в дотриманні правил безпеки праці.</p>

5	<p>Учень без достатнього усвідомлення на рівні запам'ятовування відтворює основні компоненти, положення навчального матеріалу, єзнь. З помилками дає визначення основних є понять. Недостатньо усвідомлено користується дизайнерською технічною, конструкторською, технологічною документацією. Під час перевірки теоретичних знань допускає помилки, які самостійно виправити не може. Недостатньо вправно виконує основні прийоми і технологічні операції макетування, моделювання. З частковою допомогою організовує робоче місце, планує проєктувальні дії та виконує навчально-проєктне, практичне, контрольне завдання з використанням дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації. Не усвідомлено застосовує прийоми контролю за якістю та самоконтролю за виконанням проєктного процесу. Під час виконанням практичної роботи допускає помилки, як самостійно виправити не може.</p> <p>Результат роботи відповідає низькому рівню діючих якісних та кількісних показників. В окремих випадках потребує допомоги і контролю в дотриманні правил безпеки праці.</p>
6	<p>Учень без достатнього усвідомлення з епізодичною допомогою відтворює основний навчальний матеріал, значну кількість компонентів професійних знань. З окремими помилками дає визначення основних понять. Може частково аналізувати матеріал, порівнювати і робити висновки, узагальнення. Свідомо використовує окремі види дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації. Під час перевірки теоретичних знань допускає помилки, які може частково самостійно виправити. Вправно виконує основні прийоми і технологічні операції макетування, моделювання. З консультативною допомогою організовує робоче місце, планує проєктувальні дії та виконує навчально-проєктне, практичне, контрольне завдання із застосуванням дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації. Не усвідомлено застосовує прийоми контролю за якістю та самоконтролю за виконанням технологічного процесу макетування. Під час виконання практичної роботи допускає помилки, які може частково виправити із сторонньою допомогою.</p> <p>Результат виконаної роботи відповідає низькому рівню діючих якісних та кількісних показників. В окремих випадках потребує консультативної допомоги в організації робочого місця та дотримання правил безпеки праці.</p>

III рівень -	
7	<p>Учень свідомо відтворює суть основних положень професійних знань, навчального матеріалу. Дає визначення основних понять, аналізує, порівнює, робить відповідні висновки. Його відповіді в цілому правильні, але містять неточності і недостатньо обґрунтовані, допускає несуттєві помилки, які частково самостійно виправляє. Достатньо усвідомлено користується довідковою інформацією, дизайнерською, технічною, конструкторською, технологічною документацією. Самостійно організовує робоче місце, планує проектувальні дії та виконує навчально-проєктні, практичні, контрольні завдання за типовим алгоритмом (послідовністю дій) з незначним відхиленням від встановлених норм часу, витрати матеріалів. Застосовує основні прийоми самоконтролю проектувальних дій та методи контролю за якістю роботи. Потребує консультації під час розробки окремих видів дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації. Під час виконання практичних завдань допускає несуттєві помилки, які частково може виправити.</p> <p>Результат роботи в цілому відповідає якісним і кількісним показникам запланованого рівня є. Дотримується правил безпеки праці.</p>
8	<p>Учень свідомо і самостійно відтворює основний навчальний матеріал, основні знання та правильно застосовує їх під час виконання практичних завдань в типових умовах (стандартних ситуаціях). Дає визначення основних понять, аналізує, порівнює інформацію, встановлює її зв'язок з професією дизайнера та робить відповідні висновки. Відповідь в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована. Достатньо свідомо користується довідковою інформацією, дизайнерською, технічною, конструкторською, технологічною документацією. Самостійно організовує робоче місце, планує та виконує правильно основні прийоми і технологічні операції макетування, моделювання, навчально-проєктні, практичні, контрольні завдання за типовим алгоритмом (послідовністю дій) в межах встановлених норм часу. Застосовує основні прийоми самоконтролю проектувальних дій та методи контролю за якістю роботи. Під час виконання роботи допускає несуттєві помилки, які може частково самостійно виправити.</p> <p>Результат роботи відповідає якісним та кількісним показникам, що передбачені запланованим рівнем. Дотримується норм витрат матеріалів (ресурсів) та правил безпеки праці.</p>

9	<p>Учень володіє основними професійними знаннями, які використовує під час виконання практичних завдань, як в типових, так і в дещо ускладнених умовах. Дає визначення основних понять, аналізує, порівнює і систематизує інформацію, встановлює зв'язок з обраною професією та робить відповідні висновки. Усвідомлено користується довідковою інформацією, дизайнерською, технічною, конструкторською, технологічною документацією, може розробляти окремі її види. Під час перевірки теоретичних знань допускає несуттєві помилки, які може самостійно виправити. Самостійно, в цілому правильно, організовує робоче місце, планує та правильно виконує основні прийоми і технологічні операції макетування, моделювання, навчально-проектні, практичні, контрольні завдання за типовим алгоритмом (послідовністю дій) в межах встановлених норм часу. Під час виконання практичних робіт допускає несуттєві помилки, які самостійно виправляє, правильно застосовує основні прийоми самоконтролю, виробничих дій та методи контролю за якістю роботи.</p> <p>Результат роботи відповідає якісним і кількісним показникам, що передбачені запланованим рівнем. Дотримується норм витрат матеріалів, енергоресурсів та правил безпеки праці.</p>
10	<p>IV рівень — високий</p> <p>Характеристика рівня: учень володіє глибокими, міцними узагальненими знаннями навчального матеріалу, знаннями в повному обсязі та здатний їх ефективно використовувати для виконання всіх передбачених навчальною програмою практичних завдань. Відповідь учня повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, синтез. Вміє самостійно знаходити і користуватися джерелами Інформації, оцінювати отриману інформацію. Встановлює причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робить аргументовані висновки. Учень правильно і свідомо застосовує всі види дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації в межах навчальної програми. Може самостійно розробляти окремі її види. Виявляє пізнавально-творчий інтерес до професії дизайнера, нових інформаційних та проектних технологій. Самостійно в повному обсязі впевнено виконує всі прийоми і технологічні операції макетування, моделювання, навчально-проектні, практичні, контрольні завдання у відповідності до вимог дизайнерської, технічної конструкторської, технологічної документації, визначених межами навчальної програми за встановленими нормами часу як з використанням типового алгоритму так і за самостійно складеною послідовністю роботи.</p>

10	<p>Під час виконання практичних завдань допускає неточності, які самостійно виявляє та виправляє. Вміє самостійно розробляти окремі види дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації та обирати оптимальний варіант виконання навчально-проектного (контрольного) завдання. Зразково дотримується нормативів витрат матеріалу та інших ресурсів. Правильно і усвідомлено застосовує всі прийоми самоконтролю проєктувальних дій та методи контролю за якістю роботи. Опанував основи професійної культури дизайнера та проявляє прагнення і здатність до продуктивної і творчої співпраці в колективі. В процесі роботи може допускати неточності, які самостійно виявляє та виправляє.</p> <p>Результат виконаної роботи повністю відповідає рівню дизайнера, який обумовлений характеристикою професії дизайнера певного ступеню профільної підготовки та діючим якісним і кількісним показникам (норми проєктування, часу, витрат матеріалів тощо) або може відповідати вищому рівню профільної дизайнера, ніж запланований. Забезпечує високий рівень організації праці та дотримання правил безпеки праці.</p>
	<p>Учень вміє усвідомлено засвоювати нову інформацію в обсязі, що передбачений програмою. Володіє глибокими, міцними знаннями навчального матеріалу, професійними знаннями в обсязі, визначеному кваліфікаційним рівнем та здатний їх практично використовувати під час виконання практичних робіт. Відповідь учня повна, правильна, логічна, містить якісний аналіз і систематизацію, частково — синтез. Учень встановлює причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робить аргументовані висновки з незначною сторонньою консультацією, вміє самостійно користуватися джерелами інформації і самостійно та правильно застосовує довідкову інформацію, дизайнерську, технічну та конструкторську, технологічну документацію. Під час перевірки теоретичних знань допускає окремі неточності, які може самостійно виправити. Виявляє пізнавально-творчий інтерес до обраної професії дизайнера нових інформаційних та проектних технологій.</p> <p>Самостійно в повному обсязі, правильно, впевнено виконує прийоми і технологічні операції макетування, моделювання, навчально-проектні, практичні, контрольні завдання у відповідності до встановлених норм часу та вимог дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації, яка передбачена навчальною програмою.</p>

10	<p>Вміє розробляти окремі її види. Дотримується нормативів витрат матеріалів і інших ресурсів. Виявляє елементи професійної культури дизайнера та прагнення і здатність до продуктивної і творчої співпраці в колективі. Практичні завдання виконує в цілому правильно, в повному обсязі як у використанні типового алгоритму так і в дещо змінених умовах, допускаючи окремі неточності.</p> <p>Результат виконаної роботи в цілому відповідає якісним та кількісним показникам. Раціонально організовує робоче місце та дотримується правил безпеки праці.</p>
11	<p>Учень володіє узагальненими знаннями навчального матеріалу, професійними знаннями в повному обсязі та здатний їх ефективно використати для виконання всіх передбачених програмою практичних завдань. Відповідь учня правильна, логічна, повна і містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу, синтез окремих галузевих знань. Вміє самостійно знаходити та користуватись джерелами інформації, оцінювати отриману інформацію.</p> <p>Встановлює причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки. Робить аргументовані висновки. Правильно і усвідомлено застосовує всі види довідкової інформації, дизайнерської, технічної та конструкторської, технологічної документації в межах навчальної програми. Може самостійно розробляти окремі її види. Самостійно, правильно, впевнено виконує всі прийоми, технологічні операції макетування, моделювання, що необхідні для виконання даної роботи в межах навчальної програми та встановлених норм часу. Самостійно в повному обсязі виконує навчально-проєктні, практичні, контрольні завдання у відповідності до вимог дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації, що передбачена програмою, як з використанням типового алгоритму так і за самостійно розробленим алгоритмом. Вміє самостійно обирати оптимальний варіант виконання навчально-проєктного або контрольного завдання. Зразково дотримується витрат матеріалу та інших ресурсів. Правильно і усвідомлено застосовує всі прийоми самоконтролю проєктувальних дій та методи контролю за якістю роботи. Опанував основи професійної культури дизайнера та виявляє прагнення і здатність до продуктивної і творчої співпраці в колективі. Виявляє пізнавально-творчий інтерес до професії дизайнера нових інформаційних та проєктних технологій. В процесі роботи допускає незначні неточності, які самостійно виявляє і виправляє.</p> <p>Результат виконаної роботи повністю відповідає діючим якісним та кількісним показникам. Забезпечує високий рівень організації праці та дотримується правил безпеки праці.</p>

12	<p>Учень володіє системними професійними знаннями навчального матеріалу в повному обсязі та ефективно їх застосовує для виконання практичних завдань, що передбачені навчальною програмою. Відповідь учня повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, синтез. Вміє самостійно знаходити та користуватись джерелами інформації, оцінювати отриману інформацію. Встановлює причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки. Робить аргументовані висновки. Правильно і усвідомлено використовує всі види довідкової, дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації в межах навчальної програми. Бездоганно виконує всі прийоми і технологічні операції, практичні завдання як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом, що необхідні для виконання конкретної роботи в межах навчальної програми. Повністю виконує або перевиконує завдання за нормами часу. Самостійно в повному обсязі виконує навчально-проєктне або контрольне завдання у повній відповідності до вимог дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації. Вміє самостійно розробляти її види та обирати оптимальний варіант виконання навчально-проєктного, практичного, контрольного завдання. Знаходить шляхи зменшення витрат матеріалів та інших ресурсів, що не впливають на якість. Впевнено і усвідомлено застосовує всі прийоми самоконтролю проєктувальних дій та методи контролю за якістю роботи. Опанував основи професійної культури дизайнера та виявляє прагнення і здатність до продуктивної творчої співпраці в колективі. Виявляє пізнавально-творчий інтерес до професії дизайнера нових інформаційних і проєктних технологій.</p> <p>Результат виконаної роботи повністю відповідає діючим якісним і кількісним показникам або може бути кращим від визначених вимогами програми. Забезпечує високий рівень організації праці і робочого місця. Зразково дотримується правил безпеки праці.</p>
----	--

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Вдовченко Віктор Володимирович

ХУДОЖНЄ ПРОЕКТУВАННЯ

навчальний посібник

Обкладинка — Лук'яненко Л.

Верстка — Коломієць А.

(Електронне видання)

Обсяг вид. 8,812 авт. арк.

Віддруковано у ТОВ “КОНВІ ПРІНТ”.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК №6115, від 29.03.2018 р.
03680, м. Київ, вул. Антона Цедіка, 12,
тел. +38 044 332-84-73.